

7 Přílohy

Proměny Velkopřevorského náměstí a zdi maltézské zahrady (1813 – 1983)

Obr. č. 1 – Pohled na Velkopřevorské náměstí. Pohlednice z r. 1813. Zdroj: www.poefila.cz. (vzadu vlevo současná “Lennonova zed”)

Obr. č. 2 – Buquovský palác, kol. r. 1900. Zdroj: www.katalog.ahmp.cz. (křídou kreslený terč s čárkami)

Obr. č. 3 – Celkový pohled na Velkopřevorský palác, r. 1902. Zdroj: Ibid.

Obr. č. 4 – Celkový pohled na Velkopřevorský palác, r. 1902. Detail. Zdroj: Ibid. (kresby a nápisy křídou v úrovni výšky dětí)

Obr. č. 5 – Celkový pohled na Velkopřevorský palác, r. 1902. Detail [II.]. Zdroj: Ibid. (čísllice “9886“, “100“ a písmena “T.K.”)

Obr. č. 6 – Celkový pohled na Velkopřevorský palác, r. 1906. Detail. Zdroj: Ibid. (linky a číslice “4”)

Obr. č. 7 – Celkový pohled na Velkopřevorský palác, r. 1906. Detail [II.]. Zdroj: Ibid. (linky křídou a bíle vybarvený “náhrobek“, vyčnívající zpoza stromu)

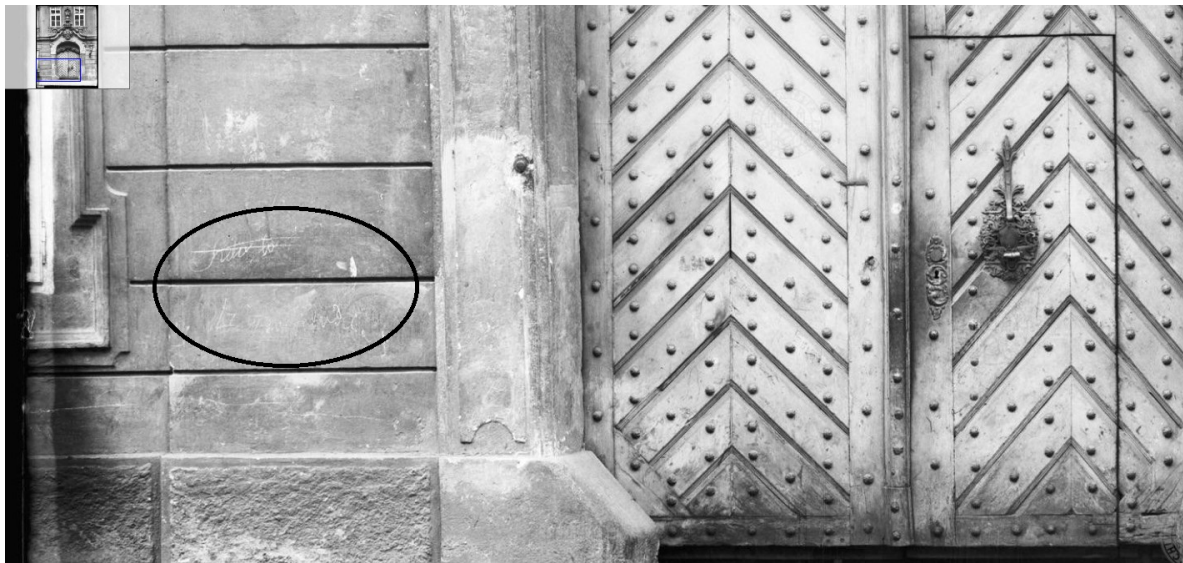
Obr. č. 8 – Pohled na portál Velkopřevorského paláce, r. 1906. Detail. Zdroj: Ibid. (nápisy křídou)

Obr. č. 9 – Celkový pohled na Velkopřevorský palác, r. 1906. Zdroj: Ibid. (branka do zahrady a výčnělek, sloužící od 80. let jako symbolický náhrobek Johna Lennona)

Obr. č. 10 – Pohled z Velkopřevorského náměstí, r. 1907. Zdroj: Ibid.
(častá přítomnost dětí u paláce na fotografiích)

Obr. č. 11 – Pohled na portál Velkopřevorského paláce, r. 1911. Detail. Zdroj: Ibid. (nápisy křídou)

Obr. č. 12 – Průhled Velkopřevorským náměstím, r. 1910. Detail. Zdroj: Ibid. (vpravo bílý “náhrobek“ na současné “Lennonově zdi“)

Obr. č. 13 – Pohled na portál paláce Metychů z Čechova, r. 1935. Detail. Zdroj: Ibid. (kresby na místě, kde je v současné době graffiti)

Obr. č. 14 – Lennonova zeď, r. 1981. Zdroj: R. Žamboch. (“náhrobek“ J. W. Lennona)

Obr. č. 15 – Lennonova zeď, r. 1983. Zdroj: www.metro.cz.

Proměny Lennonovy zdi po roce 1990 do současnosti

Obr. č.16 – Původní spontánní portrét J. Lennona v 90. letech. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 17 – Proslulý kytičkovaný trabant předsedkyně MKJL, Bány Kašparové. Zdroj: J. Kinzlerová.

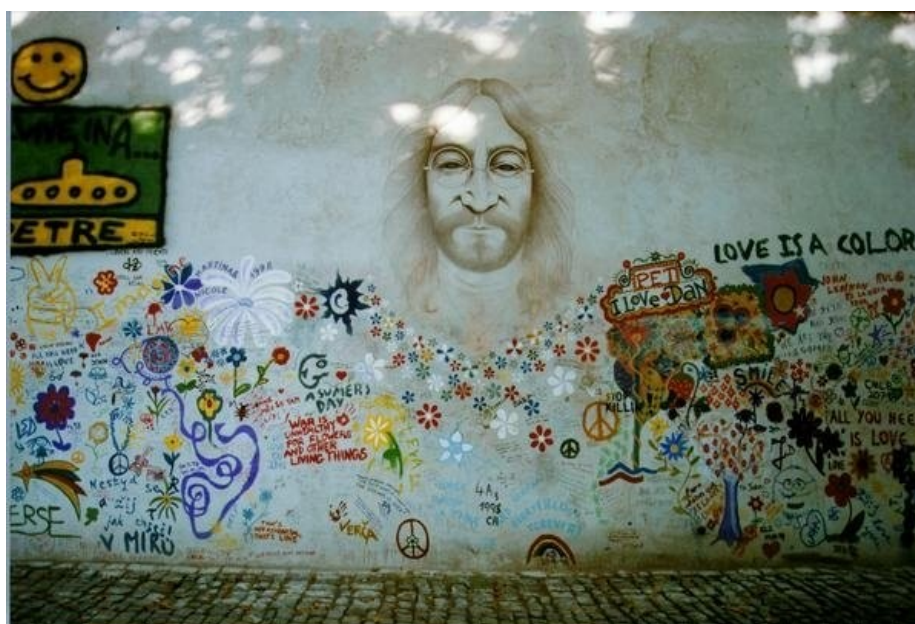

Obr. č. 18 – Portrét J. Lennona od ak. mal. F. Flašara během happeningu v rámci rekonstrukce 1998. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 19 – Po happeningu v rámci rekonstrukce 1998.
Zdroj: J. Kinzlerová. (“Zakazuje se zakazovat!”)

Obr. č. 20 – Po happeningu v rámci rekonstrukce 1998. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č.21 – Lennonova zeď: přetření Flašarova portrétu Lennona studenty Knížáka, r. 1998. Zdroj: J. Kinzlerová.

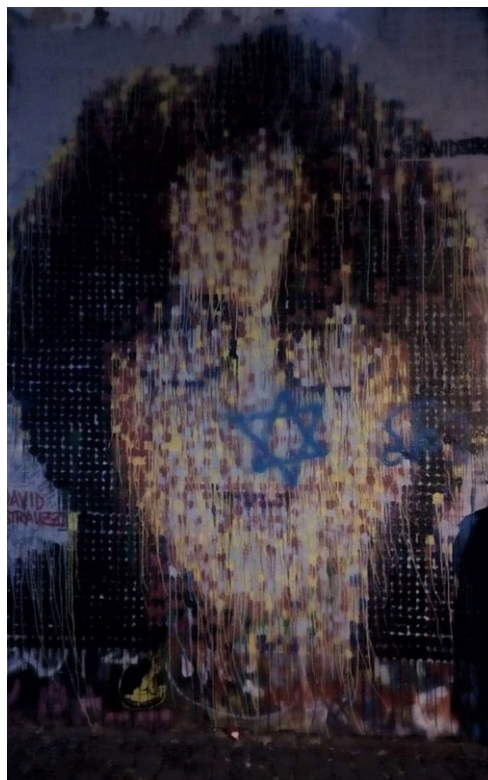
Obr. č. 22 – Lennonova zeď: celkové přetření skupinou Rafani r 2000. Zdroj: www.divus.cc.

Obr. č. 23 – Lennonova zeď: po přetření skupinou Pražská služba, r. 18.11.2014. Zdroj: www.metro.cz.

Obr. č. 24 – Lennonova zed', r. 2018. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 25 – Lennonova zed', r. 2018. Zdroj: J. Kinzlerová

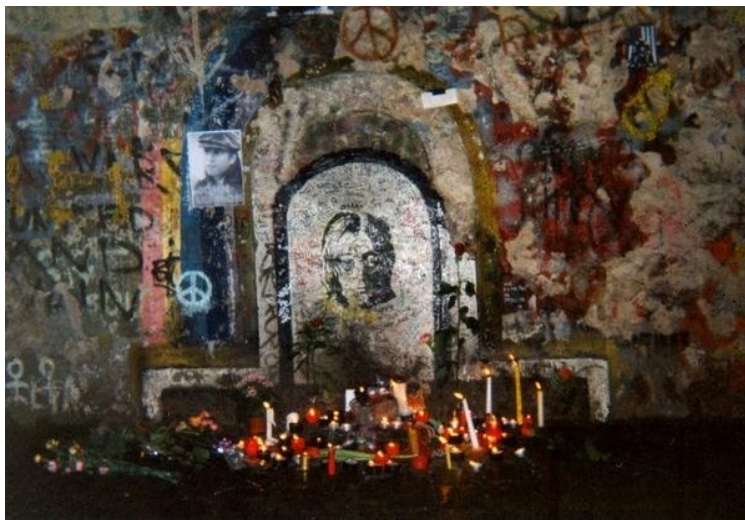

Obr. č. 26 – Lennonova zed', r. 2018. Zdroj: Twitter.

Obr. č. 27 – Lennonova zed', r. 2018. Zdroj: Twitter.

Proměny “náhrobku Johna Lennona“ (90. roky – 2012)

Obr. č. 28 – Lennonova zeď: “náhrobek J. Lennona“, 90. roky (před rekonstrukcí). Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 29 – Lennonova zeď: “náhrobek J. Lennona“, (po rekonstrukci – faksimile podpisu J. W. Lennona) r. 1998. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 30 – Lennonova zeď: “náhrobek J. Lennona“, r. 1999. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 31 – Lennonova zed': "náhrobek J. Lennona", r. 2006. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 32 – Lennonova zed': "náhrobek J. Lennona", r. 2006. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 33 – Lennonova zed': "náhrobek J. Lennona", r. 2008. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 34 – Lennonova zed': "náhrobek Lennona", r. 2011. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 35 – Lennonova zed': "náhrobek Lennona", r. 2012. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 36 – Lennonova zed': "náhrobek Lennona", r. 2012. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 37 – Lennonova zed': "náhrobek Lennona", r. 2012. Zdroj: J. Kinzlerová.

Proměny kompletní podoby Lennonovy zdi (1998 – 2018)

Obr. č. 38 – Lennonova zeď, 1998. Zdroj: J. Kinzlerová. (po rekonstrukci a happeningu).

Obr. č. 39 – Lennonova zeď, 2000. Zdroj: www.divus.cc. (po přetření skupinou Rafani)

Obr. č. 40 – Lennonova zeď, 2008. Zdroj: J. Kinzlerová

Obr. č. 41 – Lennonova zeď, 2010. Zdroj: J. Kinzlerová

Obr. č. 42 – Lennonova zeď, 2011. Zdroj: Ibid.

Obr. č. 43 – Lennonova zed', 2012. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 44 – Lennonova zed', 2013. Zdroj: Ibid.

Obr. č. 45 – Lennonova zed', 2014. Zdroj: J. Kinzlerová.
(solidarita s hnutím Occupy Central)

Obr. č. 46 – Lennonova zed', 2014. Zdroj: www.koule.cz. (po přetření skupinou Pražská služba)

Obr. č. 47 – Lennonova zeď, 2014. Zdroj: Twitter. (solidarita s hnutím Occupy Central)

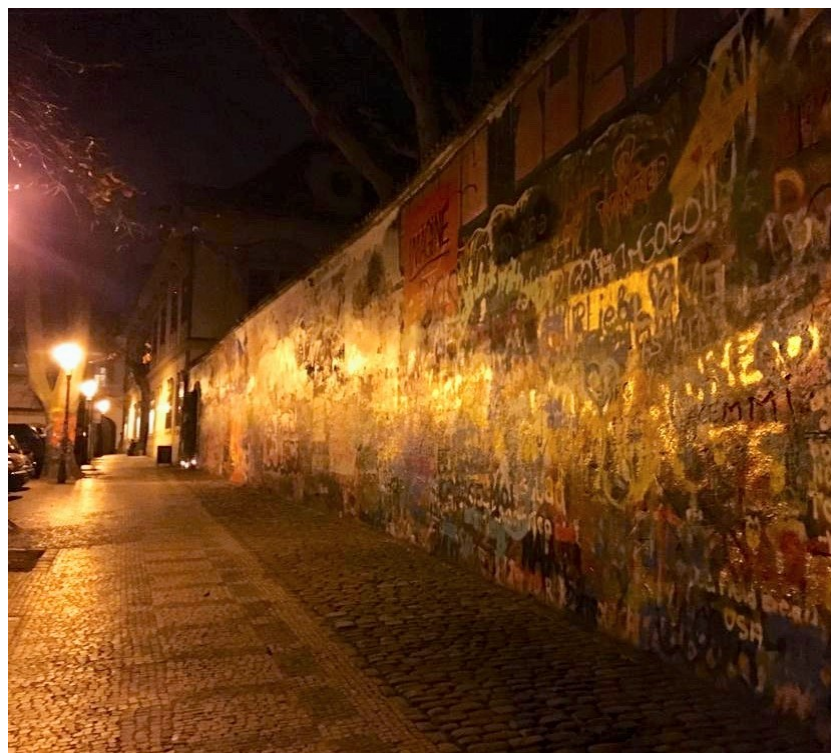
Obr. č. 48 – Lennonova zeď, 2015. Zdroj: J. Kinzlerová (hrající busker)

Obr. č. 49 – Lennonova zed', 2015. Zdroj: wikipedie.

Obr. č. 50 – Lennonova zed', 2018. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 51 – Lennonova zed': den výročí smrti V. Havla 18. 12. 2018. Zdroj: J. Kotrlá.

Proměny turistické návštěvnosti Lennonovy zdi (2008 – 2018)

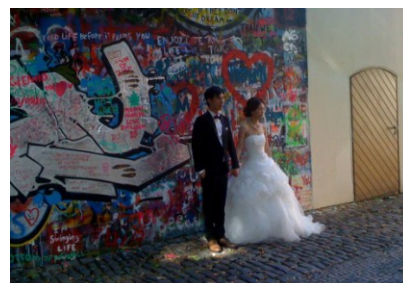
Obr. č. 52 – Lennonova zeď, r. 2008. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 53 – Lennonova zeď, r. 2011. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 54 – Lennonova zeď, r. 2012. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 55 – Lennonova zeď, r. 2013. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 56 – Lennonova zed', r. 2014. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 57 – Lennonova zed', r. 2015. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 58 – Lennonova zed', r. 2017. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 59 – Lennonova zed', r. 2018.
Zdroj: www.prazsky.denik.cz.

Výročí shromáždění 8. prosince 2018

Obr. č. 60 – Účastníci poslouchající kytaristy. Zdroj: J.Kotrlá.

Obr. č. 61 – Kytaristé před Zdí. Zdroj: Ibid.

Obr. č. 62 – Trabant. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 63 – Účastníci shromáždění. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 64 – Veterán s turisty. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 65 – Poslouchající pracovníci. Zdroj: Ibid.

Ostatní

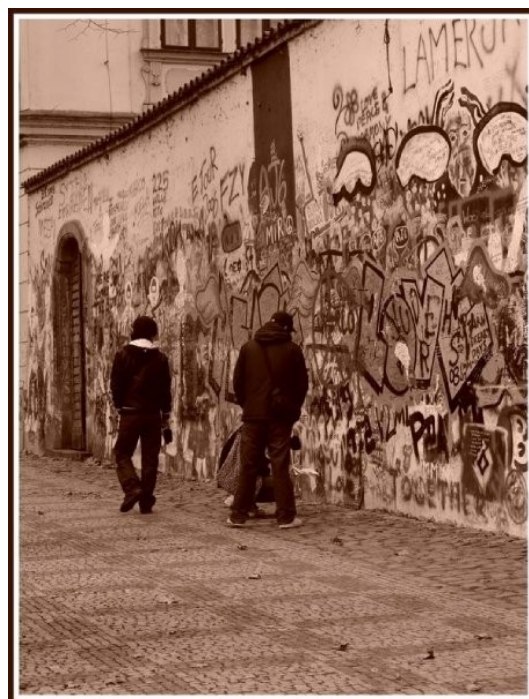
Obr. č. 66 – Happening k zahájení výstavy o Beatles v Muzeu hudby, r. 2010. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 67 – Happening k zahájení výstavy o Beatles v Muzeu hudby, r. 2010. Zdroj: Ibid.

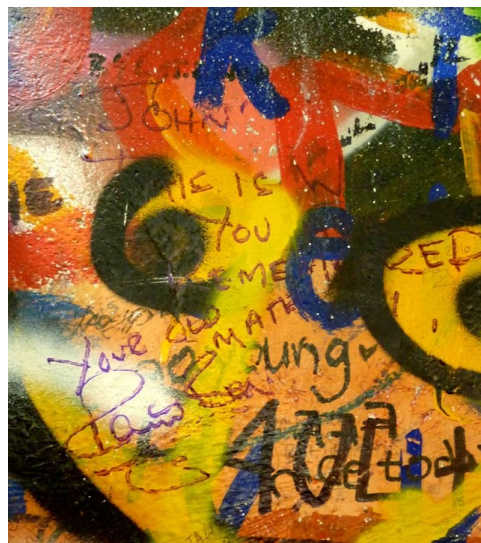
Obr. č. 68 – Replika Lennonovy zdi k výstavě o Beatles v Muzeu hudby, r. 2010. Zdroj: J. Kinzlerová

Obr. č. 69 – Černý pruh, zmíněný Janem Dotěrem z umělecké skupiny Pražská služba, r. 2010. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 70 – Pete Best píše vzkaz Johnovi, 29. 6. 2010. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 71 – Vzkaz Johnovi od Peta Besta, 29. 6. 2010. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 72 – Pieta za Filipa Topola, r. 2013. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 73 – Propagace firmy Škoda auto, r. 2018. (kuriózní kontroverze spontánního nápisu vlevo nahoře: „Don't sell your dreams“, s komerční kampaní odkazující na „Courage“ protestních nápisů). Zdroj: www.skoda-storyboard.com.

Obr. č.74 – Otevřená branka ve Zdi pro vstup do obchodu v přízemí Velkopřevorského pal., r. 2018. Zdroj: J. Kotrlá.

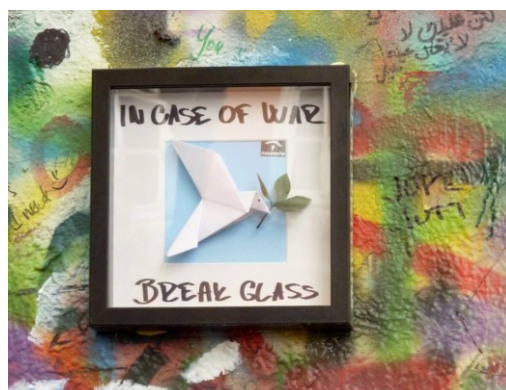
Obr. č. 75 – Vnitřní strana Zdi: podzemní vodovod k zavlažování zahrady z druhé strany “náhrobku J. Lennona“, r. 2018. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 76 – Maltézská zahrada, r. 2018. Uprostřed: “Beethovenův platan“, pod ním Zeď z vnitřní strany; vpravo: Velkopřevorský palác (vstup uprostřed vede do obchodu, otevřeného r. 2018). Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 77 – Lennonova zeď: vlastní obnovení básně V. Hraběte (“O černé klisně noci“), vyskytující se na Zdi v 60. letech; 18.12.2018. Zdroj: J. Kotrlá

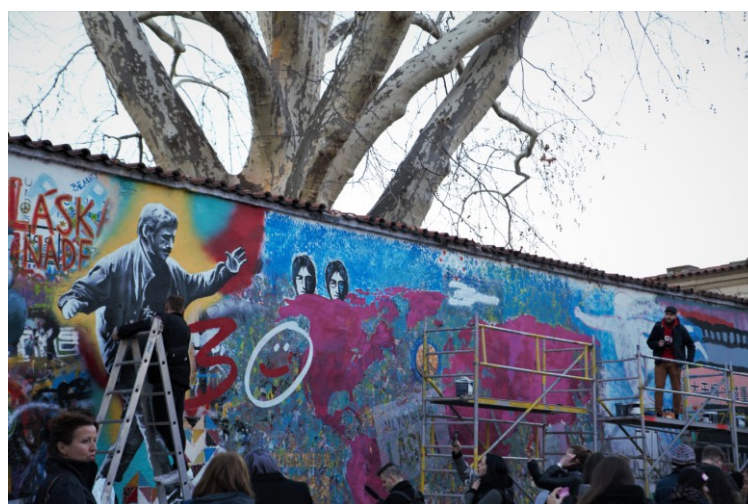

Obr. č. 78 – Lennonova zeď: detail, r. 2017. Zdroj: J. Kinzlerová.

Obr. č. 79 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 80 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 81 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá.

Obr. č. 82 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá.
(úvodní proslovy, vpravo iniciátor akce výtvarník Pavel Šťastný)

Obr. č. 83 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá. (barvy a nálepky k dispozici)

Obr. č. 84 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá. (šablony)

Obr. č. 85 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá.
(na místě byla přítomná policejní hlídka i reklamy sponzorů)

Obr. č. 86 – Happening k 30. výročí od sametové revoluce, 18.3.2019. Zdroj: J. Kotrlá. (detail)

Obr. č. 87 – Happening apelující na klimatickou nouzi, 22.4.2019. Zdroj: Facebook: hnutí Extincion Rebelion.

Obr. č. 88 – Happening apelující na klimatickou nouzi, 22.4.2019. Zdroj: Facebook: hnutí Extincion Rebelion. (Zed' před přemalováním)

Obr. č. 89 – Po happeningu za klimatickou nouzi. Zdroj: Facebook: I. Mádlová. (Zed' pár dní po přemalování)

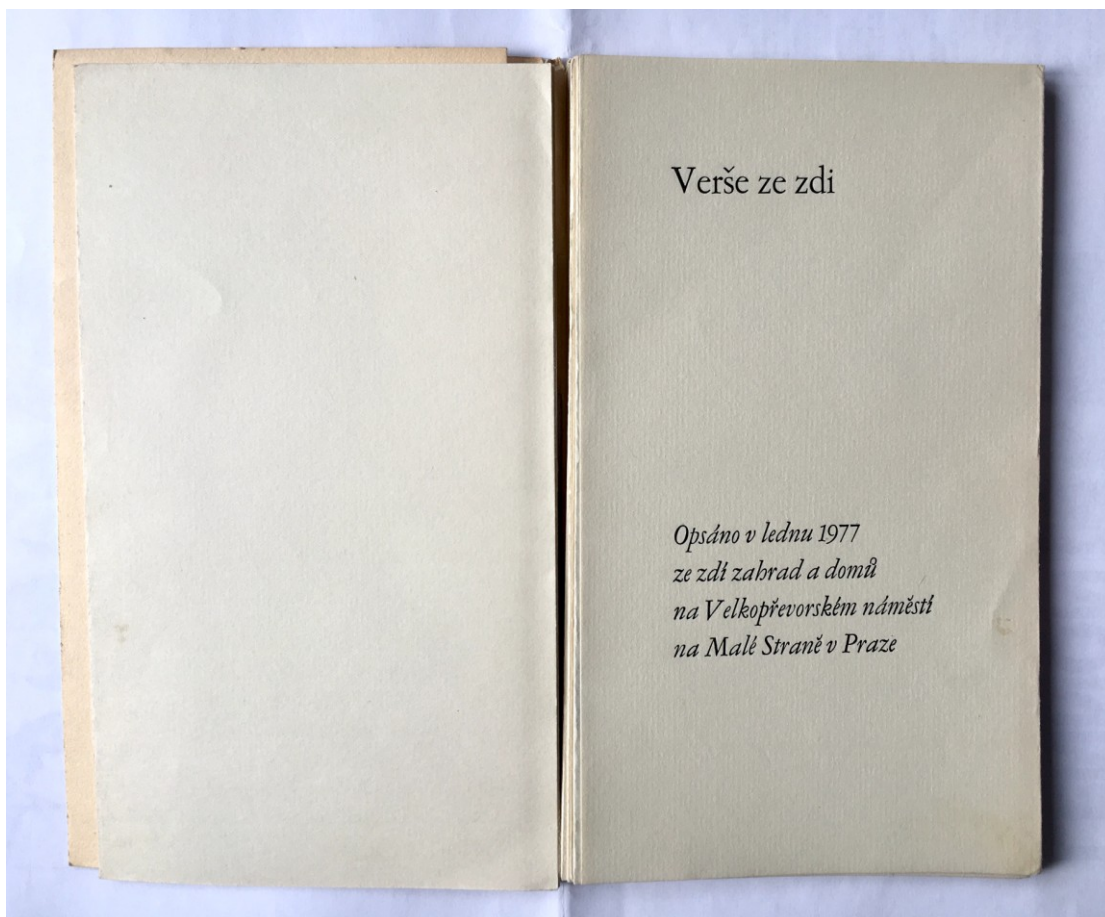
Obr. č. 90 – Happening apelující na klimatickou nouzi, 22.4.2019. Zdroj: Facebook: hnutí Extincion Rebelion.

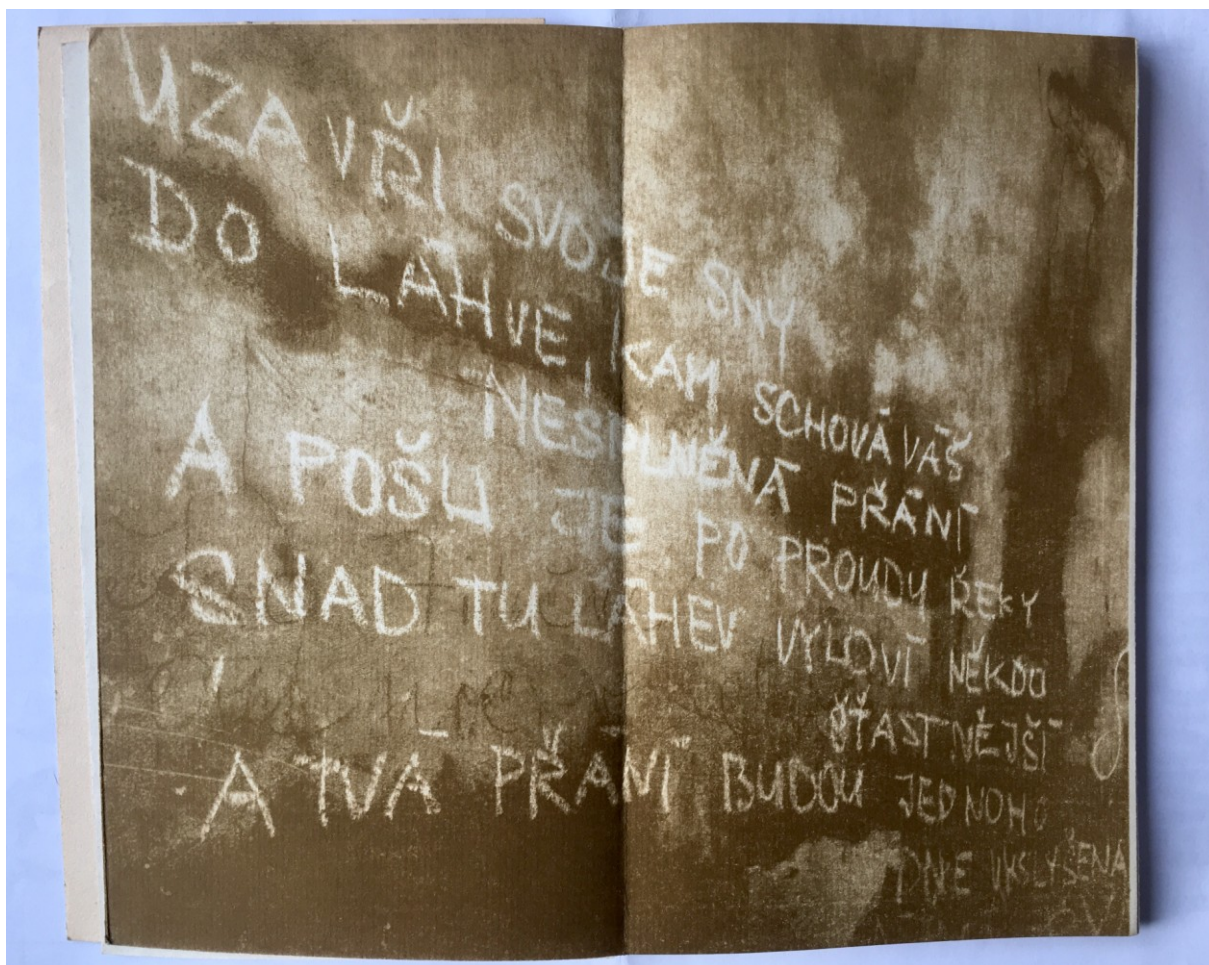
Obr. č. 91 – Happening apelující na klimatickou nouzi, 22.4.2019.
Zdroj: Facebook: hnutí Extincion Rebelion.

Obr. č. 92 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

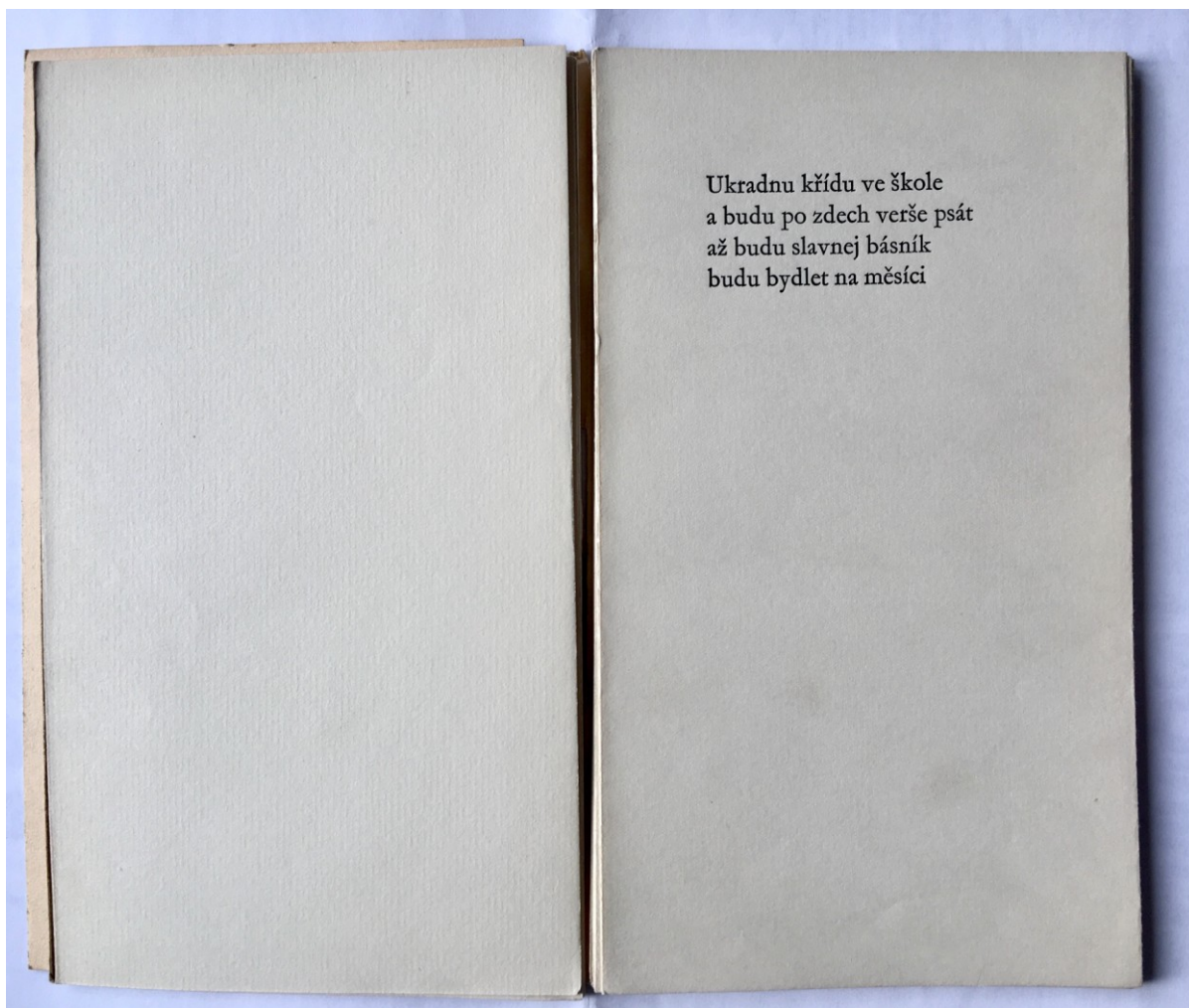

Obr. č. 93 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

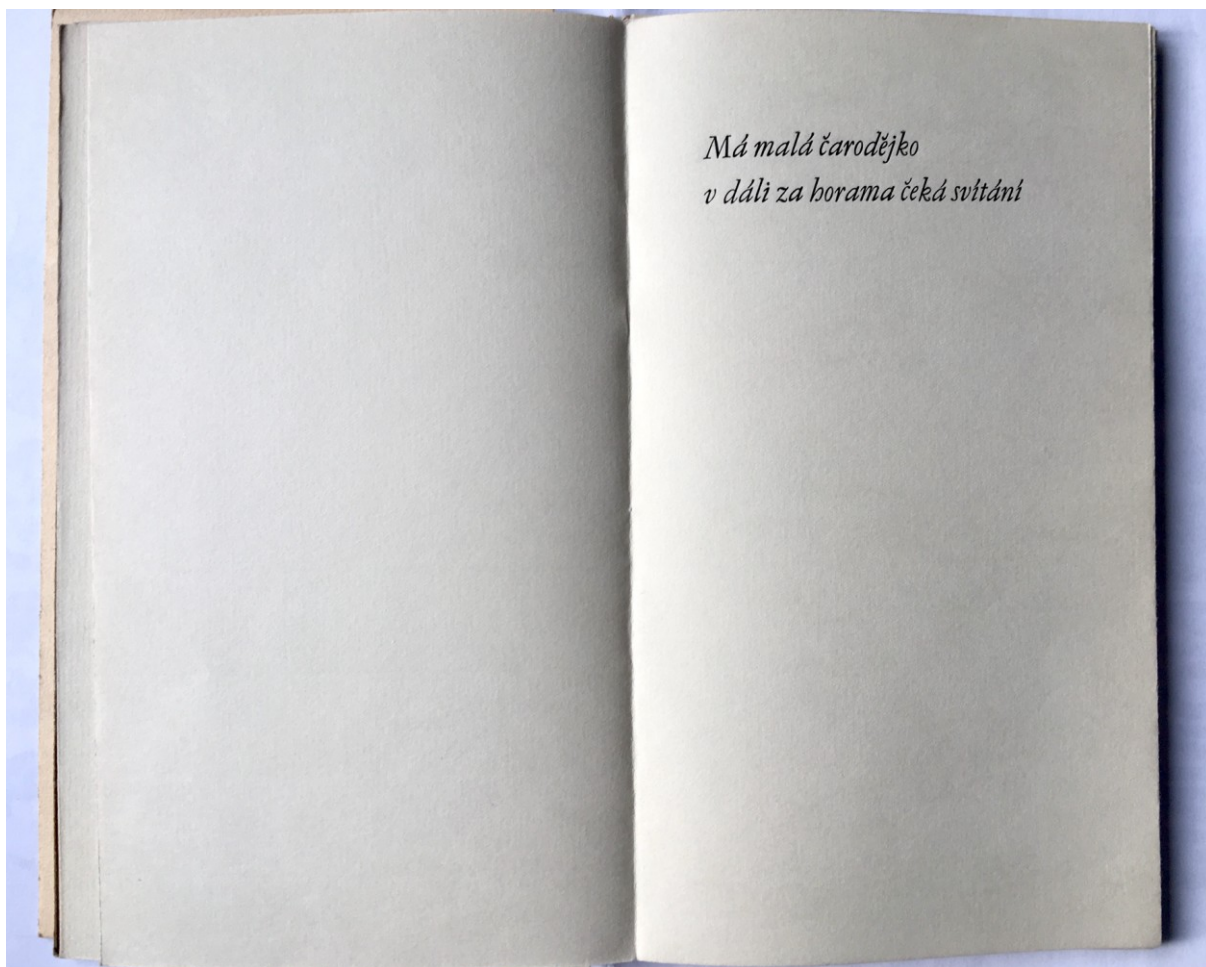

Obr. č. 94 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

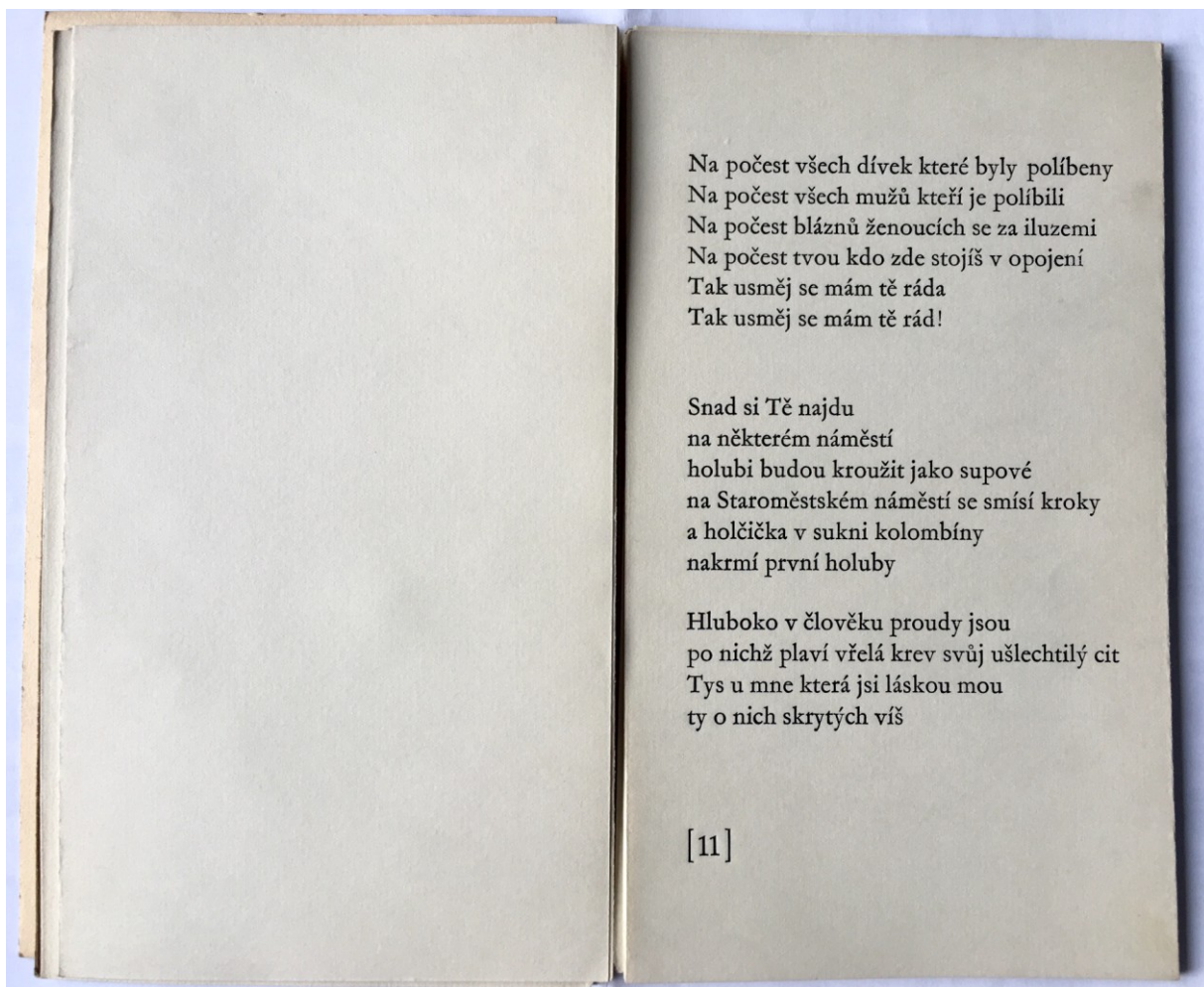

Obr. č. 95 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Obr. č. 96 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Obr. č. 97 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Uzavři svoje sny
do láhve kam schováváš
nesplněná přání
já pošlu je po proudu řeky
snad tu láhev vyloví někdo šťastnější
a tvá přání budou jednoho dne vyslyšena

Pět knoflíčků
na přepínacích šatech
stud
nesmělost
neobratnost
touha
a pátý?
Ten byl první
ten sis přece
rozepnula sama

[12]

Jsi žlutá barva žitných lánů
jsi modrá barva oceánů
jsi zelená borů po skalínách
jsi červená pusa po malinách

jsi fialová na oltáři
jsi bílá svíce která září
jsi zvon co zrána jasně zvoní
jsi náruč která voní

jsi hnědá barva čokolády
jsi moje milá a jsi tady
jsi jako jemná krajka bílá
jsi u studánky lesní víla

jsi rudá růže co má trní
jsi kotě v trávě který vrní
jsi záhon modrých tulipánů
jsi moje píseň pozdě k ránu

[13]

Obr. č. 98 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

jsi pole plné rudých růží
jsi chvíle kdy se mi dech úží
jsi večer kdy se něco stane
jsi oheň který nocí plane

jsi slunečnice v žáru léta
jsi vlaštovka co neodlétá
jsi chvíle kdy se dlouží stíny
jsi bílá loďka v moři špíny

jsi ruka která něžně hladí
jsi loutna jejíž struny ladí
jsi duha nade mnou se kleneš
jsi hvězda — úsvit nezaženeš

jsi jako rosa v ranní trávě
jsi den který se zrodil právě
jsi slunce které ráno vstává
jsi svěží měkká hebká tráva

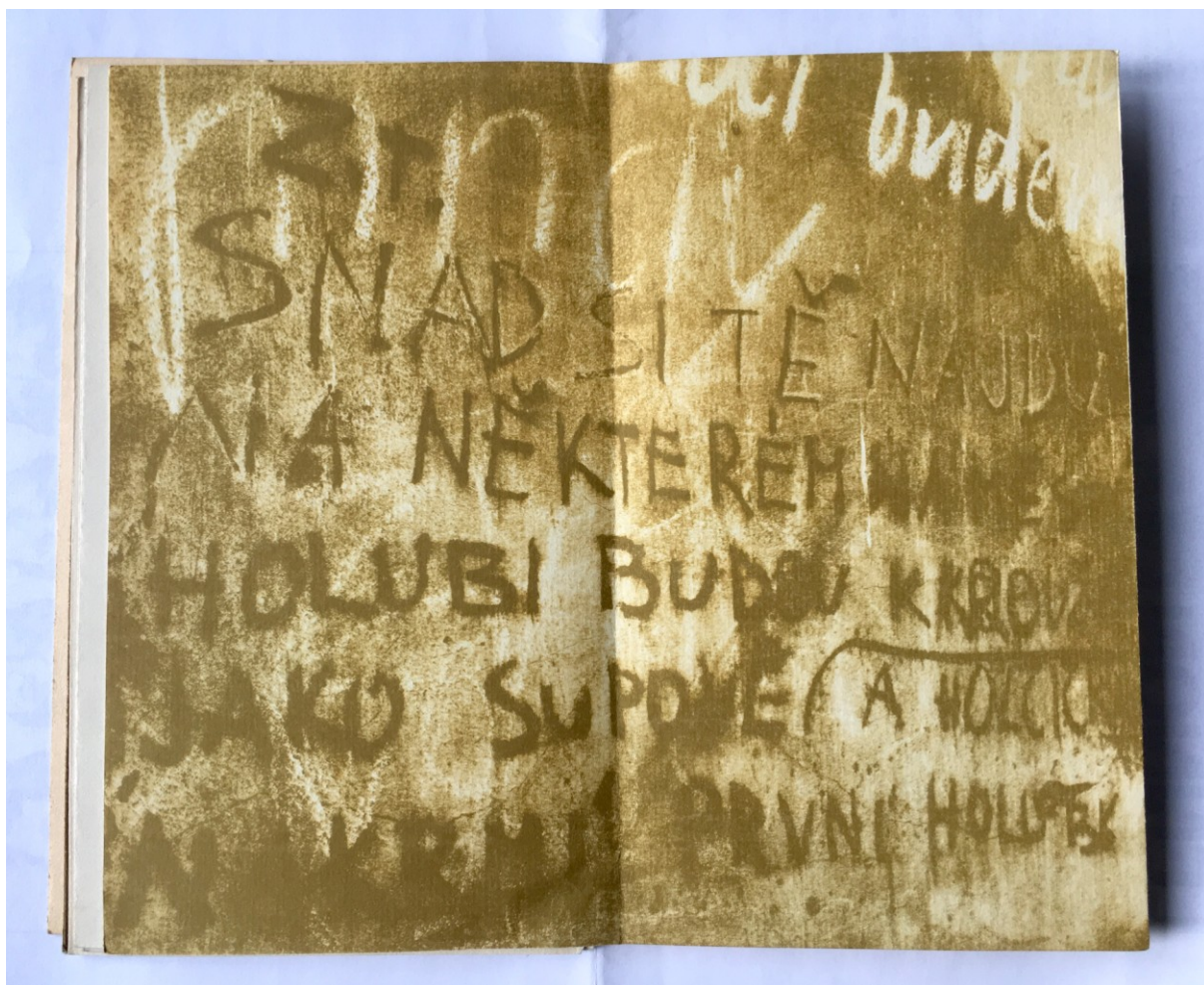
[14]

V mrazivé noci prosince
ze sněhových jisker
vyrůstají květiny
zpívají ptáci
a svítí slunce
pro toho
kdo miluje

Láska — zmačkané city
v koši na odpadky
pohled upřený na sebe
slunce zrcadlící se v blátě
jak bublina v sodovce
nebo cokoli jiného
košilí protkanou mapou světa
a říkám — mám tě rád

[15]

Obr. č. 99 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Obr. č. 100 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Věděl jsem tušil
odcházím a zase blížím
Blížím se a začínám hořet
ve střemhlavém letu
ztrácím přehled —
plnou náručí hrne se
na mne štěstí

[18]

*Těžký tón táh na violách jeseně
podivný žal srdce mé jal znavené*

Obr. č. 101 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Z hromádky na kulatém stole
vylétlo srdcové eso
Ta karta nebyla stará
a chtěla poznat svět
Nenarostla jí křídla
spadla pod kroky chodců
jedenapadesát sester
jí přišlo na pohřeb

Černý šátek smrti
mi oči zavázal
já cítím, že už musím
jít
Ach škoda každé minuty
kterou jsem kdy prováhal

[20]

Jen kříže vidím teď
černý a studený
schovám se pod
jeden z nich a
budu spát
vždyť nemáš mě rád

Až umřem
stanem se květinami
Ve dne budem lidem pro radost
a v noci budem sami

Až budeš někdy sám
tak přijď k týhle starý zdi
poslouchej jak zvoní voda
a čekej — někdo ti svou ruku podá

[21]

Obr. č. 102 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

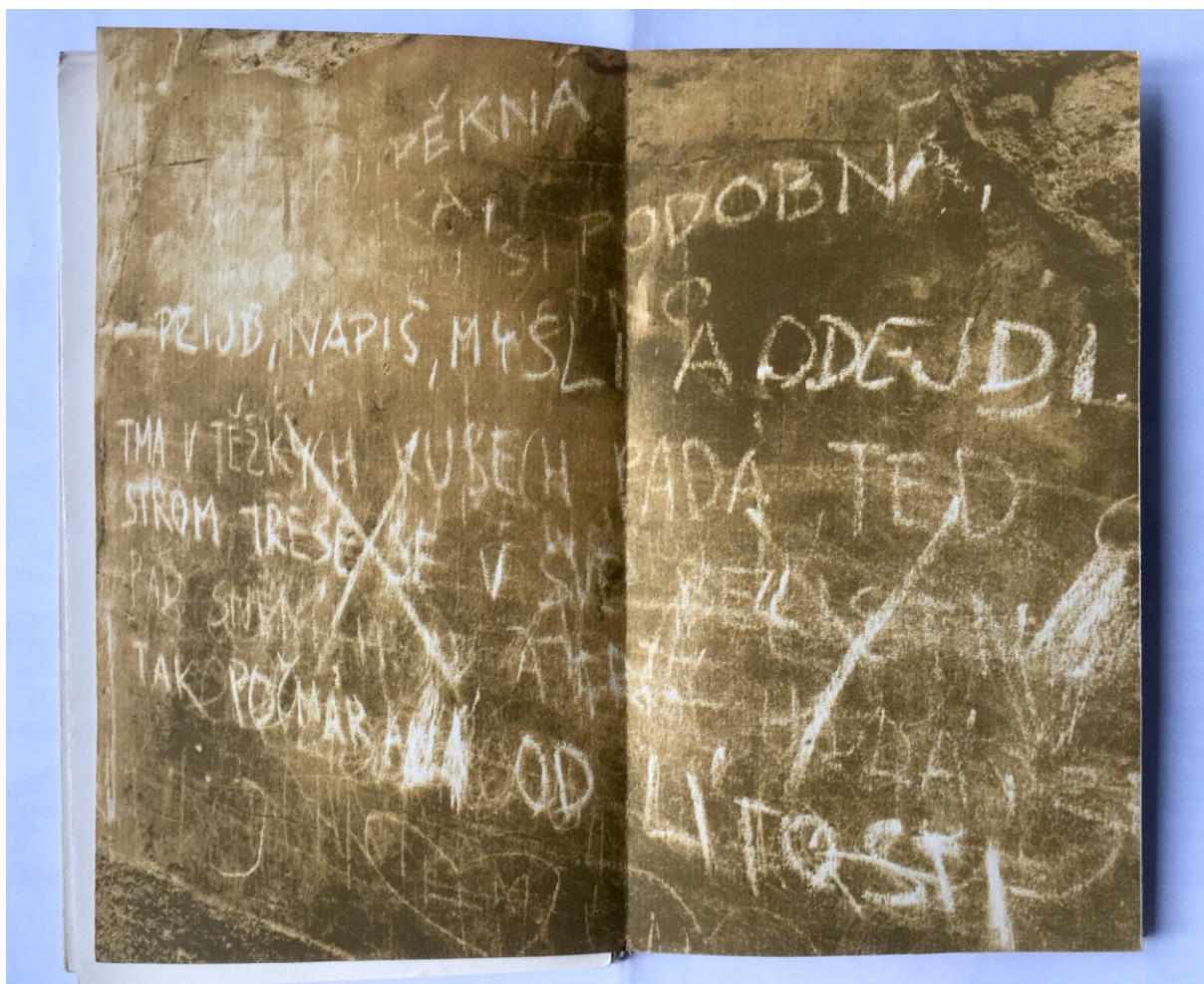

Tma v těžkých kusech padá teď
strom třese se v své bezlistnosti
pad snění hrad a trčí holá zeď
tak počmáraná od lítosti

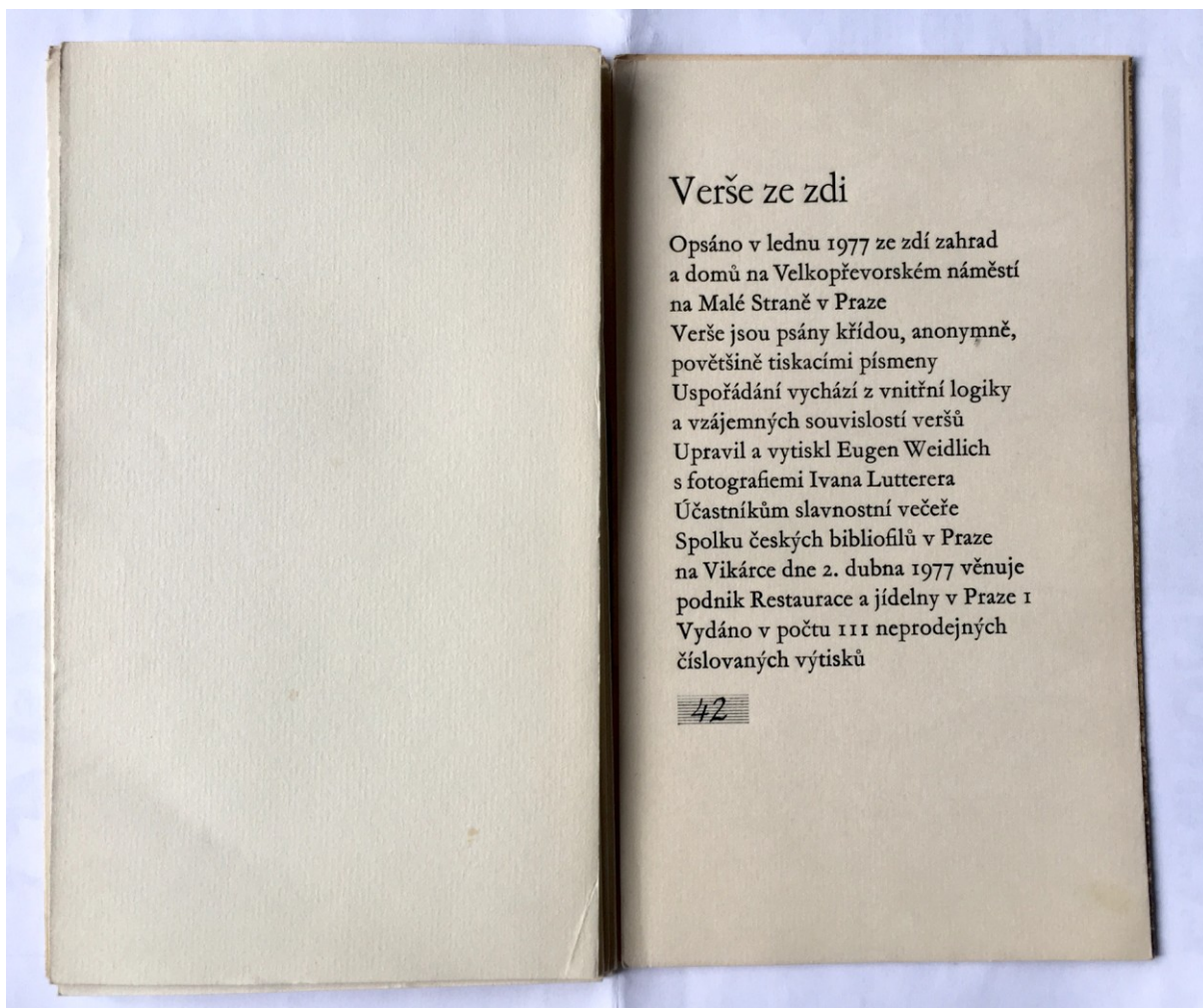
[22]

*A na své černé klisně
tryskem ujíždí noc
a trouse po poli modravé klasy*

Obr. č. 103 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Obr. č. 104 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

Obr. č. 105 – Publikace *Verše ze zdi*, r. 1977.

*A na své černé klisně
tryskem ujíždí noc
A trousí po poli modravé klasy.*

Václav Hrabě

Dok. č. 1 – znění básně, od Václava Hraběte, napsané na Zdi v 60. letech.

Dok č. 2

Vlastní přepis rozhlasového pořadu: "TÁTO, POVÍDEJ"

Rozhlasový pořad *Táto, povídej*, pod jehož titulem v září roku 1969 uvedl Český rozhlas do vysílání pravidelný cyklus Werichových vzpomínek. Pod vedením rozhlasových režisérů Jiřího Melíška a Vladimíra Rohleny pořad namluvil Werich se svojí dcerou Janou. Následující odstavce vybraných pasáží, týkajících se nápisů na zdech Kampy a Velkopřevorského náměstí, jsou vlastním doslovným přepisem z odposlechu pro potřeby výzkumu:

Přepis části 9. dílu: „*O Kampě a nápisech na zdech*“ (1:40 min. – 4:48 min.)

Jan Werich: „A mimochodem, když už mluvíme o nápisech na zdi. Nádherný nápisy se objevily tady Kampě, a to u starýho Leta, a tam na těch zdech pochopitelně. Tam bývá napsáno... různé nápady jsou tam. Vybízejí lidi k různým činnostem, nebo kritizují milostné poměry jiných, a tak dále, a tak dále. A někdy i to doprovázejí tedy lidovým uměním, různými obrázky: '*Ve středu je prázdno*', a podobně. Avšak. Poslední dobou se tady jeví na zdech přenádherný nápisy, já jsem si nějaký napsal, moment, já si najdu notes. A je to totiž tady, jak se jde z Kampy, přes ten můstek, co je pod ním takové to jalové kolo, co se tak točí a nepohání žádný mlýn...“

Jana Werichová: „To turistické kolo...“

Jan Werich: „Ano, turistické kolo. A tudle tam jdu a koukám a najednou tam vidím nápis na zdi: '*A na své černé klisně, tryskem ujíždí noc a trousí po poli modravé klasy.*' Hergot, já si povídám, no přece tady někde za rohem nebydlí Lord Byron. Tak to čtu ještě jednou a skutečně. Janíku, seš hloupej, třeba to je citát. Ptal jsem se znalců a není to citát, pokud vím. A kousek dál je napsáno křidou: '*To jsou hezká dvojčátka, a jak jsou si podobná, zvláště to jedno.*' No, to je přeci taky nádhernej nápis na zdi.“

Jana Werichová: „Kde to všechno je?“

Jan Werich: „Tady na tom mostě, jak se jde k francouzskýho vyslanectví, tady vod toho. Vod Trnků, jo...“

Jana Werichová: „Tohle to je zvláštní kraj ta Kampa.“

Jan Werich: „To je zvaštní kraj, samo sebou, že to je zvláštní kraj. Já jsem potom vůbec přemejšlel, že by se snad z Kampy, provolat, jako je to ostrov – že bychom se osamostatnili. (...) Tady bysme byli samostatný a psali bysme si na zdi krásný věci

Jana Werichová: „No jo, jenomže to bysme si četli sami. To je potom na houby.“

Jan Werich: „To nevdí, dyť to přeci, nakonec, co si sama nepřčteš, tak ti to nikdo nepřčte. Tak to je. (...)“

Přepis části 15. dílu: „*O Kampě a nápisech na zdech II.*“ (0:01 min. – 2:10 min.)

Jan Werich: „A nad tím kolem bylo v roce asi čtyřicet osm nebo devět dlouho dobu křídou napsáno... Jak se tam dostal ten člověk, to ví pánbůh, protože, jak se tam dostal... Tam bylo napsáno: '*UNRA dala, nekecala*'. To tam bylo dlouhý leta. Až potom děšť to smazal. A od tý doby tam byly, jak jsem říkal, různý nápisy. A najednou je vám tam nápis, a to jsou tři první písmena jména jednoho známého politika, a ta jsou škrtnuta... čerstvou křídou, a tamty písmena jsou starou. A tou čerstvou křídou, která je, která škrtnula ty tři písmena, je napsáno: '*Sláva azuru!*' No páni, tak jsem si říkal, no dyť my přeci, přece jenom je nějaká naděje v tom národu. A jdu dál, a tam jsem dostal poslední ránu, pěchnou, příjemnou. A tam bylo napsáno: '*A je! A možno vymyslet a říci něco krásného a nezdát se vzbouřencem?*' Tak vidíte, páni, vona nakonec, vona je i poezie, i na zdech. A hned pod tím bylo napsáno: '*Indonésie, 5400 kilometrů dlouhá, má 109,5 milionu obyvatel.*' A pak kousek dál je napsáno: '*Orejte celiny, a ne Prahu.*' Tam už to není už poezie, to je tedy satira. Satira ve vichřici.“

Jana Werichová: „A pak ji ztratili.“

Jan Werich: „No, svoboda je od toho, aby si jí lidi vážili a jak si maj' lidi vážit svobody – jediné když ji ztratěj'. Přece, když ji maj', tak jim to ani nepřipadá, ne?“

Dok. č. 3

Rozhovor s pamětnicí Dagmar Polákovou (nar. 4. 5. 1955), vedla Jitka Kotrlá v Praze dne 11. 5. 2018

Byly tam vzkazy osobní, vzkazy jakoby osobní - sejdeme se, v kolik hodin, čekám heslo, to už se týkalo samizdatu. Ty oni (pozn. StB) už měli přečtený a hlídali si kdo je čte.

Měli tam kameru?

Ne, osobně, osobně tam byli. Sledovali to tam, jako se tam procházeli, v civilu - tajný. A legitimovali tě. Zapsali si... no a vyhrožovali. Ptali se, proč tam jsi. No, John Lennon, jsme dělali jakože památka Johna Lennona.

V té době (pozn. sedmdesáté roky) jsme tam chodili, že člověk se tam dozvěděl různé informace. Kolikrát tam byly i politický informace - co Rusák vyhodnotil nebo co bylo na Hlasu Ameriky a Svobodný Evropě. V Jižních Čechách se to dalo dost dobře chytit, tady poslouchali Rakousko, dívalo se na rakouskou televizi. Tam byly ale taky zajímavý informace.

Já jsem tam chodila víceméně náhodně. Ne nijak plánovaně. Protože já jsem se o tohle moc nezajímala, protože jsem v té době byla štangast U Zlatého Tygra, ačkoliv pivo nepiju, ale chodila jsem tam kvůli společnosti. Každý má Tygra spojenýho s panem Hrabalem, ale to vůbec o něj nešlo v tu dobu. Ten seděl navíc pod malým parohy nebo velkými... (pozn. V hospodě U Zlatého Tygra "*Hrabal nejčastěji sedával v salóнку v zadní části pivnice, u stolu pod malými parohy (...)*", /<https://www.irozhlas.cz/node/5921019/>) A tam se scházeli lidi, osobnosti z nejrůznějších profesí a zaměstnání, i vysoce postavení a tam se mi otvíral úplně nový svět. Mně bylo třiadvacet nebo pětadvacet.

Takže já jsem téhdle informací měla dost, já jsem opisovala na stroji ty samizdatový věci, ale spíš tak pro zajímavost a nebo když jsem se na to místo tam prostě nějak dostala, na Kampě jsme byli a chodili tam do vinárny Vrbovský, takže při té příležitosti, že bych to vyhledávala, to ne.

No, a potom tam třeba bylo... byly tam i podpisový věci na podepsání, kdo nesouhlasí, kdo souhlasí. Byly tam nalepený na zdi podpisový archy, ale lidi se tam nepodepisovali – málo kdo, spíš tam bylo jako: "Souhlasím" a nějaký symbol, třeba kytička, čtyřlístek, srdíčko – protože se báli, samozřejmě. Někdy tam bylo jméno – jestli bylo opravdové nebo teda vymyšlený, to nemůžu soudit. Tak tohleto oni strhávali, to okamžitě

strhávali. Bylo to rukou napsaný, protože tenkrát existoval na focení jedině xerox, a to se kontrolovaly kopie, co se xerovovalo, aby se to takle nezneužilo.

Vždycky tam byly nějaký novy malůvky. Byl tam v různých podobách John Lennon, v různých podobách Beatles, pak tam byly i ostatní skupiny, pak tam byly třeba i barevný šmouhy, barevnými křídami.

Nápisy tam byly různě přes sebe, překrývaly se. A když třeba přšlo, tak buď to někdo obnovil, což se taky vydával nebezpečí a nebo se to zase přemalovalo něčím jiným. Spreje nebyly na sprejování a aby si šla s kbelíkem s barvou tímto směrem, to bylo dost nebezpečný.

Byla jsi přítomna, když tam někdo něco psal?

Ne. Já jsem tam chodila odpoledne, protože jsem bydlela až na Spořilově, tak odpoledne, v podvečer, a to se konalo určitě večer, v noci. A nebo jsem tam šla, protože někdo řek': "A už jsi to četla? Už jsi to četla, co tam bylo?" No tak jsem se tam potom vypravila a buď to tam ještě bylo nebo to tam nebylo. Nebo na ten podpisový arch ještě lidi dělali čárky, jakože souhlasí... Měli strach, no.

Ale bylo to určitě zajímavý. Ono to částečně jakoby bylo povoleno, ta zeď k malování byla určena. Oni (pozn. komunistická strana) to nechávali, oni to sledovali. To bylo pro ně docela rušné místo, tím, že si tě zjistili, napsali někdy a hrozili. No a ty jsi nevěděla, jestli s tím nějak naloží nebo nenaloží. Když tě nechytli, že tam píšeš, tak asi se s tím těžko dalo naložit. Ale když tě kontrolovali podruhé, potřetí, tak byli, co jsem slyšela od známých, mně se to teda nestalo, ale, že třeba si tě zavolali do Bartolomějský a byli nepřijemní, že jo, jako hodný a zlý policajt. Vyslýchali tě proč tam chodíš. No, je to zvláštní žejo, nic takovýho tady není, já se dívám na ty obrázky. A co vás tam zaujalo? Tak si člověk vymýšlel blbiny, barvy, brýle lennonky a takovýdle. No a co ty nápisy...

Pak ale taky, když ty lidi měli zaměstnání, u kterýho by to mohlo vadit, což byla třeba i ta učitelka, ale mě se to nestalo. Tak, spolupráci. Vyloženě chtěli, aby jsi udávala. Aby jsi dělala, jak se říkalo u drogovejch, šlapku, budeš jim šlapat, a pak máš všechno povoleno. Že se tam procházíš, můžeš se něčeho dopustit na tu zeď a budeš donášet, psát jim zprávy. Já jsem mluvila s dvěma lidmi, kteří takto byli požádaní, tvrdili, že to odmítli, jestli ano nebo ne, to nikdo nepřizná. To se dělo i tady v Budějovicích

Ty ses tam vyskytla v jakém roce?

Asi v roce 1978 nebo 1977 na podzim to mohlo být. To jsem se tam chtěla dostat, protože jsem o tom slyšela od kamarádů, co studovali v Praze. Že právě jsou tam v různých

těhde těch osobních vzkazech zašifrovaný vzkazy toho samizdatu a lidí pronásledovaných, a tak. A že oni vědí třeba, co nějaký heslo znamená, a tak.

A nebo se tam objevovali velice věcný vzkazy. Taky jsem tam četla, tenkrát mělo Divadlo Jára Cimrmana a Spirituál kvintet, na který jsme hrozně chodili - ti měli taky tak napůl něco dovoleno, oni se je báli zakázat, protože měli velikánskou popularitu. Ale snažili se jim to různě zneprůjemnit, omezit, takže oni měli někde hrát, v Malostranské Besedě a oni to jako zavřeli z technických důvodů. A tam třeba na tý zdi se objevilo, že budou hrát, tenkrát to bylo někde na Praze 4 někde, od kolika hodin budou hrát na Praze 4. Že ses tam dozvěděla, kde je najdem. Což bylo hrozně milý, to byla taková ta solidarita těch lidí a oni zase byli takový, že třeba čekali, že věděli jaký tramvaje, že to začínalo až v devět a bylo to až do půlnoci, než se ty lidi sjeli, než si to řekli. Protože telefon byl jenom pevnej, ten mohl být odposlouchávaný, takže to byly i takový vzkazy o tohletom - hrajou tam a tam.

Bylo tam i o Havlovi, jako: “Svobodu slova”, “Havel je na Pankráci zase”, a takový. Nebo když se v Praze konaly ty chůze PEN klubu, na který pan Havel chodil, tak kdy bude a kde, v Hotelu Paříž to bylo většinou. Takovéto vzkazy, takové jako protesty, výkřiky.

A ještě jak vzniklo těch “Pár vět” o prázdninách (pozn. “Několik vět” - dokument Charty 77 z jara roku 1989), tak tam se to taky objevilo, ještě předtím než to vyšlo v Rudým právu.

Byla jsi tam i po smrti Lennona, když se z toho stala Lennonova zed’?

Byla jsem tam asi dvakrát, když jsem navštívila svoji kamarádku, tak jsme se tam šly vyloženě na to podívat. Mám dojem, že v té době to bylo všechno takový světlejší, ty malby byly takový rozsáhlejší nebo svobodomyšlnější nebo jak bych to řekla. Velkorysejší! Dřív byl někde sem tam obrázek, ale najednou to bylo veliký dílo, který tam maloval někdo, kdo se buďto nebojí nebo nevím, od koho to bylo. Možná právě toho Lennona oni (pozn. komunistický režim) vpodstatě taky tolerovali, takže to se asi mohlo. Takže měly úplně jinej charakter, ty obrazy. To bylo někdy kolem třiaosmdesátýho.

O Lennoniádách jsi věděla, že se tam konaly?

Ne, jenom zprostředkovaně od té kamarádky, že to bylo rozehnávaný antonama, jakýkoliv takový setkávání se rozehnávalo, nejen u tý zdi. Buď, že to bylo neplánovaný, bylo to protistátní, byly tam živly a pěkně se to podalo v Rudým právu a obyčejní lidí, kteří četli jenom Rudý právo, tak tomu věřili.

Lidi se báli kolem tý zdi, šli si tam něco přečíst třeba a teď se vynořila postava – třeba to vůbec nebyl tajnej a ty lidi honem dělali, i já jsem to dělala, jakože tu zeď vůbec nevidí, že tam vůbec není a šli prostě rovně. Nebo se, když to byl pár, začali vášnivě líbat. Z dnešního pohledu... Mám úplně husí kůži, když to vyprávím, protože on tam byl strach, ale zároveň člověk chtěl, jakože se nedáme.

Bylo taky důležitý, že tam někdo třeba nakreslil nebo napsal, že to bylo znamení, že je v Praze, že je na svobodě. To bylo důležitý pro určitý lidi, že věděli. A pak už sami věděli, kde ho najít nebo jak se zkontaktovat. Bylo tam často datum. A samozřejmě, že tam byly taky proti vstupu vojsk Varšavský smlouvy, to bylo vždycky kolem jedna dvacátýho. A kolem téhde výročí vždycky to tam hrozně hlídali. To vím z doslechu, protože jsem tam o prázdninách nebyla. A lidi tam třeba napsali datum a nějakou značku nebo podpis. Mohl to být i piktogram, symbol. Byla tam třeba taková spirála a z toho něco... Takže v tom to bylo důležitý, že oni věděli, že on je, buď propuštěnej nebo že je na svobodě a je v Praze. Takže když se potřebovali zkontaktovat, tak to bylo snazší. Takže si tam lidi chodili pro informace, o těch, o kterých třeba nevěděli nebo kteří měli z politických důvodů zakázanou Prahu, protože tam se mohli nejmíc setkávat, domlout.

- Chceme se zasazovat o to, aby právní normy i organizace života v armádě vytvořily podmínky, které by umožnily občanům chápat službu v armádě silách jako čestnou povinnost a ne jako nutné zlo, vyvolávající spíše pocit uvěznění a naprosté marnosti. Uznáváme také právo jednotlivce odmítnout službu v ozbrojených silách a jsmo proti tomu, aby za tento postoj byli lidé předváděni před soudní tribunály. Mělo by být zájmem každého státu hledat pro tyto lidi možnost náhradní služby.

- Jsme pro jednání na všech úrovních, které posílí bezpečnost a důvěru mezi národy. Chceme podporovat všechny kroky naší země, které směřují k posílení mezinárodní důvěry a k odzbrojení.

V Praze 16. dubna 1988

Tomáš Dvořák, [...], Praha 1, 110 00
Jan Chudomel, [...], Praha 2, 120 00
Jáchym Kaplan, [...], Praha 6-Bubeneč, 160 00
Hana Marvanová, [...], Praha 5, 150 00
Jiří Pavlíček, [...], Mělník, 276 01

(Tento dopis byl zaslán: prezidentu ČSSR, FS ČSSR, vládě ČSSR, ČNR, ÚV KSC, generálnímu tajemníkovi ÚV KSC, České mírové radě, Křesťanské mírové konferenci, Pacem in terris, kardinálu Fr[antišku] Tomáškovi, Synodní radě ČCE, Ústřední radě ČCH, ČTK, ČST – redakci Aktualit, redakci Rudého práva, AFP, zahraničním mírovým organizacím.)

51

1988, 1. prosince, Praha. – Základní prohlášení MKJL⁴⁹⁴

Základní prohlášení Mírového klubu Johna Lennona

Před osmi lety byl zavražděn John Lennon. Mezi prostými lidmi i mezi předními světovými hudebníky si John Lennon a jeho žena Yoko Ono získali uznání nejen svým uměním v hudební oblasti, ale též svým neúnavným úsilím na poli míru, lásky a porozumění mezi lidmi a národy. Násilná smrt Johna vyvolala pobouření po celém světě. V Československu se od té doby na různých místech

⁴⁹⁴ Základní prohlášení Mírového klubu Johna Lennona. In: *Zpravodaj Mírového klubu Johna Lennona*, samizdat, roč. 1 (březen 1989), č. 1, nestránkováno. Časopis byl na jaře 1989 připraven k vydání, jeho vytištění se však nerealizovalo. Koncept je uložen v *Libri Prohibiti*, fond MKJL. Část přetištěna in: *INFOCH*, samizdat, roč. 12 (1989), č. 1, s. 14–15.

184

každoročně scházejí mladí lidé, aby pietně vzpomněli osobnosti Johna Lennona. Nejvýznamnějším místem těchto setkání se stalo Velkopřevorské náměstí v Praze. Účastníci tohoto setkání se však rok co rok stávají cílem brutálních útoků policie, řízené československými mocenskými orgány.

Československá vláda mluví o míru a přitom dovolila zničení symbolického náhrobu na Velkopřevorském náměstí, věnovaného Johnu Lennonovi. Československá vláda tvrdí, že usiluje o mír, a přitom vězni Hanu Marvanovou, Tomáše Dvořáka, Luboše Vydru a Tomáše Tvarocha, členy Nezávislého mírového sdružení⁴⁹⁵ Věznění a pronásledování jsou rovněž mnozí aktivisté různých nezávislých iniciativ a společností upozorňující na nedodržování lidských práv. Československá vláda prohlašuje, že světový mír je jednou z nejpřednějších otázek, a přitom vyvážá zbraně do mnoha zemí světa. Československá vláda žije v trvalém rozporu slov a činů.

Vědomi si těchto rozporů, rozhodli jsme se dnem 8. prosince 1988 založit Mírový klub Johna Lennona (dále jen Klub). Cílem Klubu se může stát každý člověk bez ohledu na státní příslušnost, národnost, sociální postavení, vyznání, přesvědčení a barvu pleti. Vítáme všechny, kdo jsou přesvědčeni, že opravdový mír mezi národy a státy, jakož i uvnitř nich, je základním problémem, k němuž je třeba stále obracet pozornost.

Jména členů Klubu budou zveřejněna pouze na jejich přání.

Vítáme spolupráci s mírovými a humanitárními iniciativami a organizacemi všude ve světě.

Za čestné členy Klubu považujeme Hanu Marvanovou, Tomáše Dvořáka, Luboše Vydru a Tomáše Tvarocha, toho času vězněné v Praze na Ruzyni za aktivní mírovou činnost. Čestnými členy *in memoriam* se stávají hudebník, skladatel a textař John Lennon, jehož jméno Klub ponese, Jan Palach, který se upálil na protest proti vstupu vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968, a Jan Zajíc, který krátce po něm zahynul stejnou smrtí. Dále Pavel Wonka, mučedník československého režimu, obhájce lidských práv, jenž zemřel ve vazbě na následky choroby získané ve vězení.

Klub nemá stanovy a organizační řád, avšak jeho členové berou za své tyto základní myšlenky:

⁴⁹⁵ Stov. dok. č. 50. Ve vyhodnocení činnosti 2. správy SNB za rok 1988 byly zmíněny důvody uvěznění představitelů NMS: „Nad rámec RPP bylo v dubnu 1988 zahájeno aktivní rozpracování NMS, které se postupně stalo jedním z hlavních organizátorů nepovolených nátlakových akcí. V průběhu roku byla k hlavním organizátorům přijímána profylaktická rozkladná opatření, která se minula účinkem. Z těchto důvodů bylo přistoupeno k jejich trestnímu stíhání pro trestné činy výzvěrnictví, pobuňování a přechýlení proti veřejnému pořádku.“ ZÁCEK, P. (ed.): Hlavní správa kontrazvědky v dokumentech (1988–1989). In: *Securitas Imperii*, č. 2, Praha 1994, s. 186.

185

1. Mír ve světě je základním mezníkem na cestě k všeobecnému porozumění.
2. Mír uvnitř států a národů je nezbytným předpokladem k tomu, aby mohli existovat i mezi nimi.
3. Mír a lidská práva jsou neoddělitelné.

Vzhledem k těmto základním myšlenkám zavazuje se každý člen Klubu podle svých možností aktivně usilovat o mír ve vlastní zemi i ve světě a upozorňovat příslušné orgány a veřejnost na příklady nedodržování lidských práv.

Současně vyzýváme československou vládu, aby neprodleně propustila na svobodu jmenované mírové aktivisty a všechny vězně svědomí. Žádáme, aby bylo zastaveno pronásledování všech, kteří v naší zemi usilují o důstojný život v míru a beze strachu.

Za mírový klub Johna Lennona:

Ota Veverka, Stanislav Penc, Heřman Chromý
V Praze dne 1.12.1988

52

1988, 8. prosince, Praha. – Přepis zprávy ČST o folkovém koncertu na Kampě 8. prosince 1988.⁴⁹⁶

Aktuality

Komentář – 8.12.1980 byl zastřelen John Lennon. Zemřel velký umělec, pokrokový člověk, bojovník za mír, ale také rebel a výstředník. To, v co věřil, nezemřelo. Dnes večer si Lennonovu památku připomněli lidé shromáždění na Velkopřevorském náměstí v Praze. Nikoliv jako sladkobolnou minulost, ale jako hodnoty, kterým i dnes musí pokrokový člověk přitakat...

[Anketa:]

- [Otázka:] Co pro vás znamená Lennon, jeho památka?
[Odpověď:] Symbol boje za mír, lásku mezi lidmi.
[2. dotázaný s dlouhými vlasy:] Nebál se povědět všechno otevřeně. Bojoval proti válce ve Vietnamu... Nosil dlouhé vlasy, i když to byl vlastně... lidi ho uznávali.
[3. dotázaný:] Hlavně dobrou hudbu, osobnost...
[4. dotázaný:] Je to symbol, který znamená symbol míru, což je v dnešním světě důležitý.

⁴⁹⁶ Archiv ČT, Zpravodajství, Z – 1988-12-08. Autofi reportáže: Uhl, Zelenka a Záková. Celková délka příspěvku 1.06 minut.

53

1988, 13. prosince, Praha. – Článek Zbyňka Fialy, Jana Plachetky a Libora Ševčíka o výročním shromáždění na Kampě 8. prosince 1988.⁴⁹⁷

Víc nebylo nic

„Je lepší zapálit svíčku, než proklínat tmu. J. Lennon.“ (Nápis na Zdi nářků)
Nepodařilo se nám zjistit, kdo a kdy vlastně založil právě v centru Prahy, na Velkopřevorském náměstí, tradici uctívání památky legendárního „brouka“ J. Lennona, kdo napsal první nápis na „Zeď nářků“. Je pravda, že symbolický pomníček J. Lennona, který byl 8. prosince 1980 zavražděn v New Yorku, získal rychle popularitu i „popularitu“. Původní zeď byla po opakovaném přetřásání nakonec zakryta plakátovací plochou, ale nápisy se dál objevovaly za Čertovkou, na zdech Kampy. I prosincová výroční shromáždění skalních lennonovců nabrala časem gradaci, protože vzrušující atmosféra nepovoleného přilákala i ty, komu je podstatnější lhotejná a kdo hledali hlavně příležitost ke střetu. Zdálo se, že není cesty z tohoto začarovaného kruhu.

Poslední doba nás však naučila dívat se na všelijaké bezvýhodnosti úplně jinak. Proměny společenské atmosféry ilustroval v minulých měsících i fakt, který mohli postřehnout jen nemnozí. Měl podobu několika mnohahodinových setkání a hlavně houževnatých diskusí v pražském mládežnickém klubu U Bílého koníčka. Našli při nich k sobě cestu ti, kdo k prosincovým setkáním patřili, a ti, kdo jim měli pomoci, aby se tradice udržela v tom duchu, jak si oni sami přáli.

„Přemýšleli jsme, jak věc postavit z hlavy zase zpátky na nohy,“ řekl nám o tom nakonec na Městském výboru SSM v Praze, „nechtěli jsme se smířit s tím, že to vždycky končí tak, jak nikdo nechtěl. Pokoušeli jsme se najít organizátory lennonovských setkání, či spíše jejich neformální představitele, protože vlastně nic organizováno nebylo. Pak jsme si dlouho ujasňovali představy. Obě strany neskrývaly, že mají rozdílné názory. Nakonec jsme ale dospěli ke kompromisu ve společné snaze vyhovět lidem, kteří chtěli uctít památku člověka, jehož si hluboce vážíme všichni.“

Rozhodli jsme se, že letos setkání uspořádáme my, ale ve stejném neformálním duchu jako dřív, bez viditelných pořadatelů – a najednou jsme pochopili, jak velký kus cesty obě strany ušly.“

S žádostí o povolení akce, odevzdanou na Národním výboru v Praze 1, na sebe svazáci brali i odpovědnost za klidný průběh akce. Letos to bylo ještě trochu komplikovanější. Přesně proti místu, kde dříve kladli Lennonovi příznivci květy a zapalovali svíčky u pomníčku ve zdi, je totiž sídlo francouzského velvyslanectví.

⁴⁹⁷ FIALA, Z. – PLACHETKA, J. – ŠEVČÍK, L.: Víc nebylo nic. In: *Mladí fronta*, 13.12.1988, s. 7.

187

Dok č. 5

Rozhovor s pamětnicí Janou Kinzlerovou (nar. 13. 6. 1978), vedla Jitka Kotrlá v Praze dne 22.5.2018

Mírový klub existoval už od 80. let, vedla ho Bára Drastíková, která jezdila v pomalovaném kytičkovaném trabantu. A to byli lidé, kteří tam aktivně chodili, a to všechno zažili, já jsem byla tehdy ještě malá, já se dostala ke zdi až nějak na začátku 90. let, cca 1994 nebo 1995, bylo mi okolo šestnácti let.

Já jsem se k tomu všemu dostala tak, že jsem začala poslouchat Beatles na rádiu Golem, což bylo takový soukromý rádio na Praze 4, který mělo speciální pořad o Beatles, který se jmenoval Beatlemánie, to bylo v roce 1994. Existoval v různých proměnách až do loňského roku ještě na státním rádiu Regina a pořad to uváděl jeden člověk, který je předseda českého fanklubu Beatles. Zval si tam různé hosty, kteří se bavili o Beatles, ale myslím, že s tou zdi to nemělo moc společného. Ale takto já jsem se k tomu vlastně dostala. Narazila jsem na ten pořad a přes ten fanklub jsem se seznámila se spoustou lidí, který tam chodili a byli tam ty koncerty vždycky na výročí úmrtí, chodí tam spousta lidí hrát doteď, každé rok, pořad.

Tehdy sídlil fanklub Beatles v Ostravě, ale tam to potom nějak neslavně skončilo a Jirka Svátek, který uváděl ten pořad, ten fanklub znovu obnovil a přivedl sem do Prahy. Fanklub vydává i časopis, do kterého já přispívám dodneška, po dvacet let. Pořádají se různé akce, koncerty revivalových kapel, ne přímo u zdi, ale v klubech, a tak. Takže tak jsem se k tomu dostala, seznámila jsem se s různými lidma, co taky poslouchali Beatles, taková komunita.

V roce 1996 tam měli Profesori elektrické koncert, natahali si tam aparaturu, stan a hráli. Ono tam chodilo ještě v těch devadesátkách až do roku 2008 nebo 2009 na to výročí vždycky strašně moc lidí. Teď když tam přijdete, tak možná je to taky ve stovkách.

Byla jste tam někdy v poslední době?

Asi naposledy v roce 2015 na toho 8. prosince. Vždycky tam někdo hraje.

A je to organizované?

Ne, to je prostě tak, že tam přijdou různí lidé hrát a střídají se, domluví se na místě, ani neví, že tam někdo další bude. Spontánnost a neorganizovanost tam je pořad. Myslím, že

hodně lidí tam chodí hrát i na Johnovy narozeniny v říjnu, ale ten prosinec je takový pietní. Lidi tam přijedou, zapálí svíčku.

A protože ráda fotím, tak jsem myslela, že budu ke zdi pravidelně chodit a fotit, co se tam děje, protože tam se to hrozně rychle mění, tam se objeví třeba krásný obrázek, který je za dva tři dny pryč a když tam v tu chvíli nejste, nikdo to nezaznamená a zmizí. Ta zeď je nesmírně živá v tomhle, jako živoucí organismus. Takže jsem měla ideu, že tam budu chodit jednou za týden, čtrnáct dní a budu to fotit, no a vlastně jsem to neudělala a strašně mě to mrzí teď. Existoval blog, určitě by byl k dohledání, ale nevím, jak se jmenoval - kde to napadlo někoho taky a ten člověk to nějakou dobu vydržel a na tom blogu měl strašně moc fotek, který byly z let třeba 2008 až 2012 dejme tomu. Byly tam vyfocené obrázky, které jsem tam nikdy neviděla, protože tam chodil opravdu pravidelně. Já tam teď chodím tak dvakrát do roka, někdy ani to ne.

Jak probíhal happening s Flašarem?

Po devadesátých letech zeď vypadala hrozně, padala omítka, prostě byla strašná. Pořád se na to kreslilo, ale tím, že to patří tomu klášteru, tak oni se naštváli a řekli, že tu zeď na své náklady opraví, ale že už žádné psaní a malování. Do toho Bára Drastíková z Mírového Klubu Johna Lennona a ten Jirka z toho fanklubu Beatles s nimi nějak jednali, už nevím přesně jak to bylo, jestli se účastnil i někdo z magistrátu. Proběhly nějaké schůzky a oni se uvolili k tomu, že se na tu zeď bude kreslit dál. Ono by to stejně podle mě tak dopadlo, můžete si zakázat co chcete, ale lidi byli zvyklí tam dvacet let psát a malovat, tak by tam stejně malovali dál. Byly tam i návrhy, že se to ohradí nějakýma dřevama, jak to bylo už v osmdesátých letech.

Idea teda byla, že nejdřív vůbec nic, a pak že se to pomaluje v rámci nějakého happeningu, aby byla zeď úplně pomalovaná a nezbylo tam místo na nějaké nevhodné věci. Takže někdo našel Flašara, to už nevím kdo a oslovili ho, on vytvořil návrh, který teda mě osobně se nelíbil, přišlo mi, že si John není vůbec podobný. Když jsem to poprvé viděla, říkala jsem si co to je, nějaký kosmický muž. Ale dobře, nápad dobrej. No, chudák se tam s tím lopotil, měl tam lešení postavený a tenkrát bylo strašný vedro, si pamatuju, že on na tom lešení od rána do večera maloval a teď tam chodili turisté a on jim to vysvětloval každému, co tam dělá, protože oni se ho ptali. A ti rytíři říkali, myslím, tenkrát, že když se to počmárá, tak oni to znova zabílej, chtěli ji mít pořád udržovat čistou, bílou. Pak teda povolili tady ten portrét, no ale už během toho happeningu se to porušovalo.

Četla jsem, že to tehdy byl Flašar, který chtěl, aby se mohly dokreslovat jen květiny, bez nápisů...

To je taky možný, já už si to právě úplně přesně nepamatuju. Měly tam být prostě jen kytky. A svolávalo se to právě přes ten rozhlasový pořad, přes tu Beatlemánii a ještě se o tom někde možná asi i psalo. Takže tam byl sraz v určenou hodinu, sešlo se tam tak dvacet, pětadvacet lidí, někteří si přinesli barvy a i tam byla nějaké barvy k dispozici.

Co se tam používalo za barvy? Spreje?

Ne, to nebyly spreje, to byly barvy v plechovkách a štětce, tam určitě žádný spreje nebyly. Nevím, kdo ty barvy koupil. Ten John už byl skoro hotovej nebo úplně hotovej ten den, no a nejdřív kolem ní začali dělat takovej květinovej věnec. No a už mi přišlo tehdy, že ten věnec jde tam křivě, že už ten den tam začal lézt do toho portrétu. Takže se dělaly kytičky, kytičky a najednou někdo začal psát a už to jelo. A zase se turistům vysvětlovalo proč to tam je, co se tam děje, takže ti si tam začali taky malovat. My jsme si tam taky něco namalovali.

A do té doby tam turisti nechodili?

Já si myslím, že turisti jako takový, tam chodí tam posledních osm, deset let maximálně. Že je tam začali vodit průvodci, protože začala ta zeď být i v průvodcích Prahou, do té doby tam nebyla. Tak rok 2010, jsou tam poměrně krátce a teďka když tam přijdete, tak je tam nával a už jsou tam posprejované stromy okolo, je posprejovaná pumpa a ty vrata toho kláštera, jak je tam teď nějaká kavárna, to dřív vůbec nebylo. Tam se udržoval ten pomníček a na tom pomníčku vždycky byl John, kterej tam teďka taky dávno není, nebo jsem neměla na něj štěstí, neviděla jsem ho.

Idea byla, že to prostě bude pořád spojený s Beatles, ale to samozřejmě málo kterej ten obrázek má s tím něco společnýho. Vlastně ty lidi už nevědí.

No, byla tam největší tragédie to, že když tam ten Flašar to dodělal, tak za dva dny to někdo zničil. Tam se tenkrát mluvilo o nějaký rivalitě mezi ním a Knížákem. A že to byli nějakí studenti od Knížáka a vědělo se snad i kdo to udělal. No a když se tohleto stalo, tak my jsme to všichni ořvali, protože to byly měsíce příprav, jednání, dohadování. No a milí maltézští rytíři se naštváli a tu zeď přebarvili na úplně tmavě zelenou, až úplně do černa. Takže ten John tam byl dva dny nebo tři.

Jak to zničili?

Oni přemalovali, zničili ten portrét tím, že na něj něco... no jako kdybyste udělala oslí uši... mám to tam na těch fotkách, je to tam vidět.

Idea byla, že když je tam nějaký portrét na zdi, tak že ten pomníček zůstane takto (*pozn. odkazuje k fotografii, kde je čistý pomník, bez portrétu Lennona*).

Toto je, když už tam nebylo to lešení, to je po pár dnech, třeba za dva dny. Tady už začaly být takový, to už tam někdo pomaloval. To už je, jak to vedlo k tomu zničení a takhle to dopadlo. Takže to bylo buď dva až čtyři dny po dokončení. Nebyl tam ani tejden. Možná by se daly vygooglovat i nějaké články, protože se tenkrát říkalo, že to bylo od studentů Knížáka, že to chtěli vylepšit, aby to bylo jako... No bylo to hrozný, my jsme všichni brečeli samozřejmě, protože prostě půl roku příprav a šílená práce, úplně zničená. Flašar, ten byl na sebevraždu.

Někde by měla být fotka, myslím, že ji někde mám... kdy ta zeď byla zelená. Celá ta zeď byla tmavě, lahově zelená. Ale ony se na ní začaly stejně objevovat nápisy bílou nebo černou nebo žlutou. Stejně na to šlo kreslit, já nevím, jak dlouho tam ta zelená byla, třeba rok. Dlouho tam byla. No, a pak zase ty maltézští rytíři to nabílili. To byly ještě devadesátý roky. Nikde tam potom nebyl žádný John, jenom na tom pomníčku.

Věděli jste někdo, co byl ten kamenný výstupek, který byl použitý jako náhrobek?

Věděla jsem to, ale už to nevím... Tam to bylo napsaný (*pozn. odkazuje na článek*), co to bylo. Už si to nepamatuju, nevím.

Pak jsem tam chodila a fotila i jen, co se mi líbilo, ty detaily. Ono ještě v těch devadesátkách tam toho moc nebylo, ona ta zeď byla v takovém stavu, že na ni nic nebylo. Nebo jako, my jak jsme byli naštvaný, jak to zničili po tom Flašarovi, pak to bylo zelený, ta zelená barva tam byla minimálně rok, spíš víc...

Ale pořád se tam dělaly výroční setkání?

Jo, to jo.

Nevíte, jestli tam v devadesátých letech převládala písemná sdělení nebo to bylo vyrovnané s obrázky?

Určitě, půl napůl.

A zaznamenala jste tam nějaký text, který by byl protestní, vůči politice nebo se to týkalo Beatles?

Beatles a nějaký nesmyslný vzkazy - "byli jsme v Praze", "Aničko, miluji tě". Občas jsem tam vídala potom takový, který se týkaly třeba Afghánistánu nebo takový věci, ale to bylo strašně málo kdy. Nebo Free Tibet. Tibetská vlajka tam byla namalovaná jednu dobu dlouho. Ale něco, co by se týkalo České republiky, vyloženě nějaké konkrétní vzkazy naší vládě, to asi ne.

A zaznamenala jste, jak to přetřeli zelenou barvou Rafani v roce 2003?

Určitě, o tom se hodně mluvilo i v televizi a nějaké články v novinách.

Jaký jste na to ve fanklubu měli názor?

No tak jsme nadávali. (pozn. smích) V té době už to totiž zase celkem vypadalo a zase tam byla nějaká historie a obrázky, zase to začalo tím původním, k čemu to asi bylo určený nebo co jsme tak jako chtěli. A pak to zmizlo. A zase od začátku...

Když jste na to teď narazila – vy jste chtěli co?

My jsme chtěli, aby to sloužilo odkazu Lennona a Beatles. Nebo když už tam byly nějaké vzkazy, tak aby byly smysluplný a aby to bylo hezký – hezký obrázky a nějaký smysluplný vzkazy a hlavně nám záleželo vnitřně na tom, aby se tam držel nějaký odkaz Lennona. Ale nikdy to moc dlouho nevydrželo, i když se tam něco takového udělalo. A občas tam byly fakt sprostárny nebo někteří lidi se hrozně rozčilovali, když tam začaly být nějaký obrázky nebo graffiti, třeba i hezký, já mám ráda moderní graffiti, ráda to fotím. Ale ti starší lidi, kteří pamatovali ty osmdesátky nebo i šedesátý léta třeba, tak je to hrozně uráželo, že tam někdo dělá moderní graffiti.

A vykládali o té zdi nějak ti lidi, co pamatují šedesátý roky?

To by spíš záleželo, co byste chtěla vědět, no...

Třeba jestli vám někdo řekl, kdy se začalo psát na zed'. Nebo jestli to sloužilo v té době spíš k protestním účelům...

Já bych vás zkusila ještě odkázat na jednoho pána, který je taky od nás z fanklubu, a ten pamatuje ještě když tam byli lidi, co chodili třeba do Semaforu, ale nevím jestli to má

vyloženě s tou zdí něco společného. Jestli si to pamatuje. Já se ho zeptám. On by měl co říct k Semaforu a kam ty mladí lidi chodili nebo tak...

Semafor nějak s Lennonovou zdí souvisel?

Já si myslím, že to byli třeba jedny a ty stejní lidi, protože když se to v těch šedesátých letech rozvolnilo a vlastně blížilo se Pražský jaro a začaly tady vznikat ty malý divadla a začala dobrá muzika, zase šlo cestovat, a tak. Ty mladí lidi začali žít úplně jinak než předtím.

Takže ty nápisy souvisely s uvolněním a že se tam mladí lidi mohli najednou vyjadřovat?

Myslím si, že jo. Že to byl ten samý proud lidí nebo ty lidi, co chodili do toho Semaforu, tak určitě byli i tam. Ta doba se hrozně rozvolnila a byla taková zajímavější po těch upjatejch padesátých letech, po nějakých budovatelských písničkách, těm zákazům, strachu. Takže ty šedesátá léta byly úplně jiný. Jiný knížky, jiný umění, jiná muzika, jiný oblečení. Ale to nevim, ta zeď je taková specifická, já jsem vám říkala, že toho moc nevim.

Ne, tak o šedesátých letech jsem ani nepředpokládala, ale naopak víte toho hodně...

A byla jste u zdi, když tam byla Yoko Ono?

Já jsem byla ten den na Kampě, protože ona tam otvírala svoji výstavu. Byla jsem na tiskové konferenci s ní, ale potom jsem musela do práce a my jsme nevěděli, jaký bude ten program a oni ji k té zdi zvali, jenže jsem to organizačně nezvládla. Takže u toho jsem nebyla. A ona tam něco napsala a myslím, že ten den odpoledne nebo druhý den jsem to tam jela hledat a nenašla jsem to. Myslím, že to někdo zničil. Ona jak je taková neoblíbená, považovaná za strůjce rozpadu Beatles, tak ji lidi nenáviděj. A tenkrát jsem i slyšela takový hlasy, že co si jako dovoluje vůbec tam přijít a něco tam malovat tahle žena, která zničila Beatles, a tak...

Takže ta zeď je v tom fanklubu spojená celkově s Beatles než jen s osobou Johna Lennona?

To určitě. Já jsem byla na té tiskovce, viděla jsem ji, mluvila jsem s ní, fotila jsem ji.

A co ta iniciativa Wall is over, jak přetřeli zeď na bílo..?

No tak to už šlo asi trošku mimo mě. To se obávám, že o tom nevim.

Udělal to skupina Pražská služba a bylo to všude ve zprávách...

Jo vlastně, to vím. To si pamatuju, ale kdyby jste to neřekla, tak to ani nevím. To jsem tam snad ani nebyla, ale fotil to jeden můj kamarád, kdybyste chtěla, tak vám je získám.

No, těch je zrovna celá hromada na Googlu...

No ale vidíte zas to ožilo...

A pak ještě spojitost s Hongkongskou iniciativou Umbrella movement, to jste zaznamenala?

To nevím...

Pardon, že se tak ptám, zajímá mě, co vy, jako fanoušek zdi, jste tam zaznamenávala, co bylo pro vás třeba výrazné a co ne.

Když to přetřeli, tak to jsem věděla a vždycky jsem měla vnitřně takovej pocit, jéé oni to přetřeli, všechno, co tam bylo je pryč, to je škoda, že je to pryč. No ale vlastně zase kdyby to neudělali, tak zase by to bylo pryč tak jak tak a asi čas od času to chce úplně začít od nuly.

Nejkrásnější tam byl takovej ten fialovej John, ten byl úžasnej a ten tam byl strašně dlouho, to si nikdo neodvážil to zničit.

Takže se myslíte, že nějaké ty věci tam ty lidi přirozeně respektují, proto se vám zdá divný, že by tehdy toho Flašara, když to bylo hezký, někdo nerespektoval. Tak proto tam byly spekulace, že to přetřeli studenti Knížáka?

No ony to nebyly spekulace! To se vědělo. Akorát už nevím, jak se to vědělo, jestli se k tomu někde přiznali, ale asi jo no... Už si nepamatuju souvislosti, ale oni si i tehdy nějak říkali, dokonce se znali jména těch kluků, to byli nějací tři čtyři kluci a byli to nějací Knížákovi studenti.

V rámci toho uměleckého počínu tam to přiznání sedí, manifestace... a je zajímavé, že to většinou nějak přetíraly studentské skupiny, Rafani, Pražská služba a teď ti Knížákovi.

Já třeba vnitřně, kdykoliv tam teď přijdu, třeba za poslední dva roky.. Tak pokaždý, když tam přijdu, tak je tam osmdesát turistů s průvodcema, fotí se tam a píšou tam nesmysly... nesmysly no... Tak mě to tak jako vnitřně uráží nebo moje prvotní podprahová reakce je – co tady dělaj, proč jich je tolik, že to kazí, smějí se tam něčemu, vystavují se. Kazí pietu místa, narušujou tam ten klid, a pak si vždycky řeknu – ježiš, vždyť je to dobře, že sem jdou. Takže

se to ve mě tak pere.. že když tam přicházím a vidím ty hordy turistů, který tam dělají, podle mě, kravál a bordel, tak mě to uráží, a pak si rozumově říkám – co děláš?!

A mají to takto i ostatní členové fan klubu?

Myslím si, že taky. Ale jako nevím, je to takovej můj vnitřní postřeh, že s tímhle tím jako strašně bojuju. Potkala jsem tam několik svateb třeba, asijskejch! Což bylo hrozně zajímavý. Potkala jsem tam jednu českou svatbu a tu jsem teda obrečela. Nebo tak jako tam nebyl nikdo, jenom já a teď jsem tam narazila na to, že kluk s holkou se tam brali a měli na sobě...

Oni tam tedy měli vyloženě obřad? A ty asijské svatby to mají taky s obřadem tam nebo se tam jen fotí?

Ty jsem tam viděla se vždycky jen fotit, ale tito tam měli vyloženě obřad, byli tam jenom oni dva, oddávající a svědci. Ono se to může.

No spíš jak to udělali, že tam nikdo nebyl, to je neobvyklé...

Asi měli štěstí no... Všední den odpoledne nebo dopoledne.

Asi nemáte fotografii...

To jsem si nedovolila. To určitě ne. To jsem nějak zjistila, co se tam děje a v tichosti jsem odkráčela a myslím, že jsem se tam nijak nezdržovala.

A vy jste je slyšela mluvit česky?

No, to bylo vidět, že to jsou Češi. Zaprvé mluvili česky a za druhý to bylo vidět. Takový obyčejní mladí lidi, oni nebyli ani ve svatebním, měli takový ty batikovaný věci, takový lesani jako. A z toho jsem byla hrozně dojatá a šla jsem pryč. Říkala jsem si, ježiš, to je úžasný, jak se tu berou. Ale to bylo myslím ještě v té době než začaly ty nájezdy turistů, dneska by se jim to nepodařilo nebo nevím, jaký by museli mít strašný štěstí. Protože dneska, když tam stojíte a čekáte až odejdou jenom abyste se k té zdi dostala a koukla se jestli tam není nějaký hezkej obrázek a než se kouknete a ten obrázek najdete, tak už vidíte, jak se jich žene dalších padesát s deštničky a mě z toho vždycky stávají vlasy hrůzou na hlavě. Ale tak já nedokážu říct, jestli je to pro to místo dobře nebo špatně, vlastně je to asi úplně jedno. Já si myslím, že postupem doby to místo už úplně ztratilo. Dneska už to moc lidí ani nezajímá.

Spousta mladejch dneska ani neví, že byl nějaký John Lennon, kdo to je, to prostě neznaj. Mám kolegyně v práci, mladý, který se vůbec nechytaj.

Takže vy sama cítíte, že ten odkaz zdi zaniká a stává se z toho, řekněme, turistický spektakl?

Přesně tak. Protože ti průvodci jim něco řeknou, oni se tam pak všichni fotí, mají selfie tyče. No. Takže tak.

Ještě jsem se vás chtěla zeptat, jestli vy jste tam něco sama kreslila, psala?

Asi párkrát jo, ale byly to nějaký malinký věci. Nic velkého.

Potom ještě k těm výročním setkáním nad tou jeho smrtí – tak kouří se tam, pijí lidé alkohol, je tam atmosféra jako na koncertě?

Určitě. Je to tak.

Protože když se tam setkávali v osmdesátých letech, tak pamětníci uváděli, že tam byla pietní atmosféra jako v kostele na pohřbu a že by si to nikdo nedovolil. Spíše posedávali a hráli na kytaru...

To teď tam taky hrajou, zpívaj, ale do toho určitě něco konzumují.

Jak jste spolu komunikovali s fanklubem, přes jaké médium? Nebo, jak jste byli v kontaktu?

Fanklub měl svůj dvouhodinovej pořad v rádiu a tenkrát zezačátku probíhalo všechno dopisama, korespondákama a nebo po telefonu hodně a ten fanklub má členskou základnu, členové si platí roční příspěvky a dostávají časopis...

Jaké je přesné jméno toho fanklubu, prosím?

Teď se to jmenuje Celorepublikový klub Beatlemaniaků myslím. Protože Fanklub Beatles byl ten původní ostravskej a jak krachnul a byly tam s penězma nějaký věci, tak ten pražskej se nechtěl jmenovat stejně. Chtěli jsme se odlišit, takže: Celorepublikový klub beatlemaniaků, se to jmenuje. A vlastně dvacet let už vydáváme každý tři měsíce časopis.

Ten se jmenuje jak?

Jmenuje se Beatlemánie. Stejně jako se jmenoval ten rozhlasový pořad. Ten pořad začal v roce devadesát dva na rádiu Golem a skončil dva tisíce patnáct. Takže tolik let se vysílal každéj tejden. Nejdřív měl dvě hodiny, pak měl hodinu.

Proč skončil?

Protože Českéj rozhlas, kde to bylo naposledy, tak už usoudil, že to nemělo poslouchanost a ten pořad zrušil Ale dokud o to měl Český rozhlas zájem, tak ten pořad byl a měl posluchače. Ale víte co, to byl pořad stabilní, ti samí lidi, kteří hodně často byli i členové toho fanklubu, a ten klub to takto spojovalo. Takže potom samozřejmě když začaly e-maily, tak se začalo komunikovat i přes maily, ale začínalo to v době, kdy lidi prostě posílali dopisy a pohledy a předseda fanklubu měl několik přepravek těch dopisů. Holky tam posílaly obrázky, bylo to takový... Komunikujeme taky prostřednictvím toho časopisu; ti lidi, co ho dostávají, tak ví, co se děje, co se bude dít vždycky v nějaké rubrice časopisu, který dostane domů.

A tam se někdy psalo o Lennonovy zdi?

No, psalo párkrát, já jsem nenašla ten časopis s tím článkem, ten je vlastně ofocenej, to je tohle, a pak tam k tomu vyšly ty fotky, co jsem měla na tom facebooku. Psalo se tam taky třeba o tom přemalování nebo tak, ale to spíš tam je rubrika Novinky, kde se píše, co dělají současní členové aktuálně nebo jaká vychází re-edice, knížka, nebo tak něco. Takže myslím, že v rámci těch novinek tam byla nějaká malá noticka, ale to bych musela hodně pohledat.

A pořádá ten fanklub nějaké organizované setkání u zdi?

U tý zdi ne, ale dělá se vždycky na výročí Lennona v prosinci takovej jako koncert pro ty členy. Vždycky je to v nějakým klubu, bývalo to mnoho let na Opatově, ten když se zavřel, tak to bylo hodně na Vltavský a teď je to šest let v Říčanech vždycky. Chodí tam hrát, třeba Karel Gott tam byl, Miro Žbirka a takhle. A je to pro ty lidi z toho fanklubu a pro ostatní, kteří si tam můžou koupit vstupenku. Takže ta komunita je taková spjatá, že ty lidi o sobě vědí; dělaly se zájezdy třeba do Liverpoolu, zájezdy na koncerty na McCartneyho. To prostě žije tady ta komunita.

...Chápu tu proměnu v tom čase, že ty mladí lidi, co nemají už k Beatles vztah, tak mají potřebu nebo touhy vyjádřit se nějak jinak, moderně, svojí formou, po sobě tam zanechat něco. My jsme byli ovlivnění, nebo já, tou revolucí, takže my jsme to měli tak jako v sobě, to nadšení a pamatovali jsme si tu energii a jak to všechno bylo. Já už jsem byla dost velká, abych to dokázala pochopit a samozřejmě lidi, kteří byli třeba o tři, o pět, o sedm let starší než já, tak to vnímali ještě víc a jsme ta generace, která zažila tu změnu a měli jsme k tomu jako hroznej respekt a hroznou úctu, že něco takovýho tam bylo, existovalo a my jsme to mohli jako dál udržet. Ale tak čas tak hrozně letí, že to už je třicet let od tý revoluce a dnešní mladý

lidi to vnímají zase úplně jinak, co se narodili po revoluci, tak se zase potřebují vyjádřit k něčemu jinému a jiným způsobem. A když ta zeď k tomu pořád slouží, tak je to hrozně důležitý, že pořád se tam můžou vyjádřit a říct si co chtějí. A že nám se to nelíbí, starým páprdům, že bysme tam prostě chtěli něco jinýho, tak prostě smůla... nic netrvá věčně a pokud tam bude něco kvalitního, hezkýho, tak... Občas se tam objevěj hrozně nádherný věci a nemají vůbec žádnou souvislost s Lennonem, s Beatles, prostě s ničím. A pak se tam objevěj věci který s tím souvislost maj' a o to má člověk větší radost, když se tam vrátí a najednou tam něco najde.

Taky se to tam stalo trošku komerčnějším místem, otevřely se tam různé kavárny, je tam nějaká kavárna Johna Lennona, která tam dřív nebyla...

No a viděla jste ty ceny? No... je to docela smutný no, protože jako lidi, který tam opravdu jezděj ctít toho Johna a chtěli by... ta kavárna nebo restaurace je strašně krásně udělaná, je tam spousta fotek, a prostě ten člověk, kterej to dělal, tak určitě k tomu má vztah. Není to tak, že by to dělal jenom jako: hele tady je Lennonova zeď, tak si tady otevřu pub a vydělám na tom. Ten člověk k tomu má vztah a dělal to krásně, ale prostě tím, že tam chodí ti turisté a je tam tak vysoký komerční tlak, takže normální člověk si tam nemůže úplně moc zajít, jakoby takovej opravdu obyčejnej člověk. Nebo tam zajdete jednou za rok a necháte tam spoustu peněz. Přitom je tam krásná zahrádka, je tam nádherný graffiti udělaný v tom dvoře. Prostě ta restaurace je nádherná. Dřív tam členové fanklubu měli velikou slevu, no ale tu už tam nemáme. Protože oni nám nějak sponzorovali i ty naše koncerty vždycky ty výroční, fanklubácký.

Ted' mluvíte o těch koncertech, co nebyly u Lennonovy zdi...

Ano, o těch, co jsou v těch klubech.

A proč to váš klub neorganizuje u Lennonovy zdi?

No protože zase se pak objevily hlasy... Za prvé, abyste tam udělala něco fakt oficiálního, tak musíte mít povolení od radnice, musíte mít zábor, a tak. A vzhledem k tomu, že to je v prosinci, tak ještě většinou je strašná zima, takže opravdu málokdy to vyjde opravdu tak, že se tam dá existovat, že by tam někdo vydržel třeba tři hodiny nebo dvě hodiny aspoň. Párkrát jsme to zkusili a vždycky jsme to odnesli zdravotně, protože zrovna ten byly vždycky příšerný mrazy a nebo napad' strašně sníh, a tak no... úplně naprosto pravidelně prostě. No a taky se, pro ten fanklub, aby mohl fungovat, tak, co si budem povídat, to vstoupný někde do

toho klubu, který se zaplatí a vy si zaplatíte nájem z toho klubu a zbytek jde na provoz fanklubu. A ono nákej tisk těch časopisů a vůbec shánění těch materiálů není úplně zadarmo a ty příspěvky nestačej, takže prostě i ten fanklub si potřebuje nějak vydělat. Nemůžete vybírat vstupný u Lennonovy zdi.

A když se tam snažili, třeba ti Profesoři, že to tam udělají oficiálně teda, tak zase se proti nim zvedla obrovská vlna takovejch těch lidí, který nejsou nikde organizovaní a jsou to takoví ti volnomyšlenkáři, tak vlastně začali hrozně útočit na to, že je tam něco organizovanýho. A že to by nemělo bejt, jako z podstaty toho místa, že někdo si to tam jako chce přivlastnit a udělat tam nějakej cirkus. Takový ty lidi, co tam sedí s trávou a s tou španělkou a oni jim tam přišli elektrický kytary a brali to hrozně, fakt jako až militantně, byli proti tomu no.

To je zajímavý..

No je, to je. Protože jako vždycky ti lidi z toho Mírovýho klubu Johna Lennona a kteří se kolem toho Mírovýho klubu jako schraňovali, tak to byli takový ti disidenti, nebo bývalí disidenti nebo jejich děti nebo takový ty živly, nebo já nevím, jak bych to jako vysvětlila...

Máničky?

Jo, takový ty v uvozovkách divní lidi, prostě, kteří za toho totáče, třeba v osmdesátých letech pamatovali co se tam dělo a za toho totáče byli pronásledovaní a i když třeba nebyli, tak takoví ti na tom okraji tý společnosti. No, a ten fanklub už pro ně byl hrozně komerční věc, že se to sdružuje přes soukromý rádio v té době a že jsou to pubert'áci a takový ty mladý holky, který si na něco hrajou, že chodí v batikovanejch tričkách a lennonkách. Takže oni byli jako hrozně proti nám; se to tam tak jako střetávalo, jakože oni už tehdy nás považovali za komerci, jako my teď považujeme za komerci to, že tam někdo tahá ty cizince, že třeba mě to vnitřně z nějakýho důvodu vadí, ani nevím proč. To prostě jen tak jako pocitově, tak oni zase byli proti nám, že tam taháme elektrický kytary, že tam něco někdo organizuje, že si to někde bere pro sebe a přivlastňuje si to, ačkoliv to tak třeba nebylo. Oni už vlastně byli uražení, že organizujeme ten happening s tím Flašarem. A když se do toho ta Bára z toho Mírovýho klubu tenkrát zapojila bylo to i vlastně s jejich přispěním a díky nim, tak už tam byly ty hlasy jakože my jsme tady ti disidenti a nás tady mlátili, tak co nám sem jako lezete, kdo vy jste a co nám tady malujete; už tehdy, já nevím, jakej je to rok, devadesát osm, devět, já už nevím... takže deset let prostě. Tenkrát tam hrál třeba Pepa Nos. Takže takovýhle lidi, kolem

toho Mírovýho klubu, fakt jako ten disent. Pro ty jako rádio Golem a nějaká skupina Profesor – co jsme, kdo jsme.

My jsme byli mladí lidi, kolem patnácti až pětadvaceti dejme tomu, kteří měli rádi Beatles a našli se navzájem díky tomu rozhlasovými pořadu, my jsme nechtěli nikomu nic zabírat, nebrali jsme to tak. Považovali jsme se teda za fanoušky Beatles, měli jsme nějaký vztah k tomu Lennonovi, tak jsme tam chtěli taky chodit a oni byli takoví jako: vy to nepamatujete a jaký vy tady jako můžete mít vztah, vás tady nemlátíli.

A docházelo tam k nějakým diskusím na těch setkáních mezi vámi?

To asi ani ne, spíš tak pocitově nebo třeba někde někdo něco řek'...

Na tom setkání?

No... třeba ta Bára z Mírovýho klubu byla taková dost militantní, ta to jako dávala najevo. Občas někdo přišel s tím, že zaslech' něco někde vedle v hospodě. Já jsem nebyla účastna nějakých takových těch věcí, ale vím, že se to dělo, že takový střety byly. S Pepou Nosem, kdybyste třeba mluvila, ten by byl taky určitě zajímavěj. Jestli víte, kdo to je. To je takovej šílenej zpěvák z kytarou a na toho bych vám možná taky zvládla sehnat kontakt, to už bude taky starej pán. On tam hrál tenkrát, když tam byl ten hapening, když tam Flašar maloval ten portrét, a to je takovej folkař. Zvláštní no... On má takový zvláštní písničky, já jsem ho jako nikdy moc nemusela. My jsme ho jednou měli právě na tom setkání, na tom koncertě výročním toho fanklubu a tam tehdy se taky jako projevil. Že ti členové fanklubu, co přišli na ten koncert, tak ho jako moc nebrali a on zase je, a pak tam byly nějaký dopisy a maily, z tý základny směrem k nám, co jsme to organizovali a on taky to úplně nebral, byl takovej, že si nebyl jistěj, jestli tam přišel správně. Asi taky čekal něco jinýho. Oni taky třeba hrozně začali odsuzovat ty Beatles revivaly, že jako...

Kdo "oni"?

No jako ti disidenti, ti původní lidi. Tak začali hrozně odsuzovat ty revivaly, že to je nějaká divná móda a co to je. Mně třeba úplně zezačátku se taky ty revivaly úplně nelíbily, taky jsem si říkala, že to je vlastně parazitování na to původním interpretovi, a co si to jako dovolujou a jaký to má význam, že hrají něco, co sami nevytvořili. Tydle otázky ve mě určitě byly.

A ty revivaly vznikaly někdy v devadesátých letech?

Jo, v devadesátkách byl strašnej boom. V tý polovině těch devadesátých let – tři, pět, sedm – jich vzniklo hrozně moc a do dneška fungujou některý od té doby. To je taky takovej jako zajímavěj fenomén no, co vlastně ty revivaly těm lidem přináší...

Byl nějaký koncert revivalové skupiny u zdi, nevíte?

Vím, ti Profesoři, že to měli tak jako organizované. Ale třeba z jiných kapel tam chodili dva členové, že si tam přišli zahrát pár písniček, a pak jako šli domů, nebo tak.

Ono totiž většina těch revivalových kapel se snaží v období toho výročí udělat nějakěj jako třeba svůj koncert někde v nějakým klubu prostě a v rámci toho výročí tam zvou jako ty svoje fanoušky. Třeba Profesoři to taky dělali, že třeba dva z nich tam šli jako třeba zahrát jen tak se španělou před tu zeď a řekli pak, hele za hodinu máme koncert tadydle na Újezdě, tak jestli chcete, tak tam přid'te.

Takže to vnímali jako takovou propagaci taky trošku. A to bylo vždycky na to výročí?

No, většinou je to v tom prosinci. Jindy si tam tak jako člověk přišel, nějak když mu třeba nebylo dobře nebo když něco řešil.

V těch devadesátkách myslíte?

No ano, ale i později, možná i před šesti lety, prostě ti turisté, ty nájezdy nejsou tak dlouho. Já to nedokážu jako odhadnout, ale víc jak deset let to určitě není, možná je to spíš míň. Člověk se šel tak jako projít po Praze, já jak ráda fotím, tak si ráda chodím fotit po Praze, tak jsem tak jako vždycky k tý zdi šla si odpočinout, oddechnout. Takový jako klidný moje místečko, kam jsem se šla podívat, co tam je novýho, a tak. A teď tam přijdu a přesně jsem úplně jen ve stresu když to vidím, co se tam jako hemží... a ještě jsem si všimla, teďka asi třikrát, když jsem tam byla, že tam prostě hrajou celý dny od rána do večeri ňáci frajeři za peníze prostě do klobouku na kytaru si tam začali vydělávat, a to tam nikdy jako nebylo. Občas tam člověk šel a někdo tam seděl na zemi a hrál, že si tam občas někdo přišel zahrát jen tak jako sám pro sebe.

Ta komerce myslíte teda vznikla taky nedávno, až s těma turistama – ty kavárny tam, ty drahý ceny...

Přesně, ten Lennon je tam třeba čtyři roky, pět let.

Ta kavárna?

No, to se jmenuje Lennon pub.

A to je ta vedle zdi nebo na Hroznové?

No vedle zdi, ta je tam dýl, myslíte v tom dvoře, v tom klášteře – ta je tam dýl, ale já myslím tu v tý Hroznový. To patří člověku, kterému patří nějaká restaurace jako snad z druhý strany tam, vyloženě drahá restaurace pro turisty, kde normálně vařej a všechno. Tady dělají jenom pár jídel, nějaký burgery, a takový věci. Spíš je to kavárno-pub no.

Ještě jsem chtěla říct, že z těch fotek, který vznikly po tom namalování toho portrétu, tak když to bylo zničený, tak se nechával dělat takovej velikej billboard, kterej jsme použili na tom výročním koncertě vánočním od toho fanklubu. Dali jsme to na podium zpoza ty kapely, že to vypadalo, že hrajou před tou nově namalovanou zdí, která v tý době už neexistovala.

Takže předtím Flašarem?

Před Flašarem no, a to muselo být ten samej rok, takže v prosinci. Já to z dnešního pohledu vnímám, že to bylo pár dní, ale jestli to bylo dýl, to nevim. Ted' jsem tak jako znejistila úplně, ale mám jako v hlavě, že to bylo tak čtyři pět dní... To je všechno.

Dok. č. 6 – Článek z časopisu Reflex (I.)

Dok. č. 6 – Článek z časopisu Reflex (I.)

WALL IS OVER !

IF YOU WANT IT

Zed' na Velkopřerovském náměstí sloužila od 70. let jako ilegální prostor pro reflexi protirežimního protestu. Trvale se na ní měnily vzkazy, básně a obrazy vyjadřující nesouhlas s totalitárním systémem. Po zavraždění Johna Lennona se z ní stal neoficiální pomník vzdávající pietní hold památce jeho pacifistickému a idealistickému myšlení. Zed' byla režimem několikrát přebarvena, nikdy však čistý nátěr nevydržel dlouho a její plocha se opět rychle začala svévolně proměňovat. Před 25. lety jedna velká totalitární zed' padla. Projektem Wall is over! odkazujeme zejména k těmto revolučním událostem. Studenti uměleckých škol tímto vyjadřují vzpomínku k 17.listopadu a poskytují volný prostor novým vzkazům současné generace.

Nyní je zed' opět bílá - svobodná / 17.11. 2014

HAPPY CHRISTMAS FROM PRAŽSKÁ SLUŽBA

Dok. č. 7 – Prohlášení skupiny Pražská služba k iniciativě “WALL IS OVER!“, r. 2014 Zdroj: Pražská služba.

Dok. č. 8

Rozhovor s členem umělecké skupiny “Pražská služba“ –

Janem Dotřelem (nar. 9. 4. 1989), vedla Jitka Kotrlá v Praze dne 21. 11. 2018

Jedna z mála věcí, která mě na tom vlastně potom mrzela, že... mě pak kontaktovala ještě jedna holka z AVU, že by chtěla vytvořit... ono pak z toho nějak sešlo, ale ona zkoumala nějaký složení vrstev, sedimentů a chtěla tady na to vytvořit nějakou práci, což mi přišlo zajímavý. Já vlastně nevím o nějakém subjektu, který by nějak mapoval různé fáze té stěny, to si myslím, že k tomu nedošlo. A všichni nám hrozně vyčítali, jakože jsme to měli zaznamenat předtím, než to přetřem, to nám bylo úplně ukradený, protože v tu fázi, kdy jsme to my přetírali tam nebylo vůbec nic hezkýho vlastně, bylo to úplně zaplněný. Nás primárně štvál ten současný stav a vůbec nám nevadilo, že tam přetřem byť stopový části věcí, který prostě možná fungovaly jako nějaký pomníčky. Jako ta Lennonova tvář tam nějakým způsobem furt byla, ale ona furt metamorfozovala zvláštním způsobem. Myslím si, že tam bylo pár subjektů, který to nějakým způsobem udržovaly a to, že jsme jim to my přetřeli, nebyl – podle mě – vůbec žádný problém, protože jsme chtěli dát ten čistej štít. Opravdu, to místo jako takový, nás strašně s - alo. Když zadáš do googlumaps jenom Prahu, tak Lennonova zeď je jedno z míst, který tam je. A to je, myslím si, špatně. To místo by mělo fungovat v nějaký skrytosti nebo něčem takovým a my jsme udělali jenom věc, která byla hodně výrazná, všude jsme to opakovali – nám to nikdo nevěřil – že jsme to fakt nečekali, že to způsobí takovej mediální rozruch, to vůbec nebyla součást té věci. My vlastně nějaký kontinuální... no my teď už jako nic moc neděláme, furt něco vymejšíme, ale ty další intervence, který jsme dělali, tak byly na popud té stěny, protože to nás nějakým způsobem stmelilo dohromady, no.

No, ono je zajímavý, že právě ta kritika toho vašeho přetření, že jste zrušili to původní pod tím, je trochu zcestná, protože si nikdo nevzpomněl na rok 1998, kdy to maltézští rytíři sanovali a celá ta omítka zdi se, až na cihly, sundala – ty reminiscence, památničky hmotný, který ti komunisti tam paradoxně archivovali tím přetíráním. Jediná hmotná nevratná destrukce byla v tom roce devadesát osm, jako součást rekonstrukce, při které to všechno zmizelo. A stejně potom už tam byli jen graffiti a ti turisté, takže to, co vy jste zatřeli stejně nemělo tu historickou artefaktovou hodnotu toho, že tam jsou ty vrstvy, protože ty už tam nejsou.

My jsme samozřejmě teda neměli toho spasitelskýho ducha, jakože bysme tím něco extrémně proměnili, to jako ne. Ale chtěli jsme poukázat na nějakou věc, která se nám... Samozřejmě tam byla návaznost na ty Rafany, žejo, který jsou umělecká skupina, kterou všichni od nás hrozně uznáváme a byl to nějaký obraz... Co lidi neví, tak oni se nám Rafani ozvali hnedka, že se jim to strašně líbí. My jsme to nechtěli nikde říkat, že to byla taková komunikace mezi náma. Ale Franta se mi hnedka ozval a říkal: hele, je to něco podobnýho a líbí se mi, že jste z to udělali úplně jinej přístup. A že jim samotným to přišlo vkusný, že na to někdo navázal. My jsme to tam nechtěli nějak explicitně, ale že to je spíš kontinuální návaznost.

To je hezký, že to tak říkáš. Přesně to tam takto píšu, že vlastně je to návaznost, že ta zed' ani vyloženě neprochází destrukcí nikdy, že ta destrukce je jenom návaznost.

Myslím si, že streetart o destrukci skutečně není. Vůbec. My spíš jsme měli pocit, že vytváříme něco reálně, že tam vzniká nová realie jako taková, určitě. My jsme tam měli trochu technickej problém s tím – a trochu jsme se tam i kvůli tomu i hádali, si pamatuju – jestli přetřít i ty kameny pískovcový. To jsme nakonec neudělali, to nám přišlo moc. Tam byly dveře dřevěný, všechno bylo strašně zbombený, to už bylo všechno počmáraný, ale to jediný jsme nechali bejt, protože nám to materiálově přišlo nevhodný. Já třeba jsem byl pro to, abysme to přemalovali. Ale pak nakonec zpětně jsme se o tom bavili, tak s klukama jsme se dohodli, že budem pracovat pouze v tý omítce jako takový a nechceme zasahovat do tý strukturální základny tý zdi. Jako to dřevo a ten pískovec nám přišli moc. Takže tam zůstaly furt ty různý spreje, takže to bylo furt viditelný. Ještě jsme se teda hodně snažili, abysme nezacákali bílou barvou ty dlaždice pod tím, to nám přišlo taky nevhodný.

My jsme byli strašně strašně překvapený, kolik lidí mělo potřebu se k tomu vyjadřovat, do kterých bych to ani netipnul. U nějakých jsem tomu rozuměl, ale někdy to bylo fakt přes čáru. Těch výhružek, co jsme dostali.

Jsem se právě chtěla zeptat, jestli vám chodily nějaký osobní výhružky...

No to teda jako! Jsem se už pak i bál. Já jsem pod tím byl z nějakýho důvodu podepsanej nějak víc než kluci, já ani nevím proč. Jo, protože jsem to já hodil na svůj facebook, tak tím se to všechno strhlo hodně na mě s Mikulášem a mě chodily dennodenně

opravdu strašný výhrůžky, že nás zabijou... Jsem vůbec nechopil proč. My jsme v tom opravdu nespárovali žádnou, jakože by to bylo moc, že by to bylo přes čáru. Jsme si říkali jo, to bude takový pěkný, to se bude lidem líbit třeba. Pro nás byla totiž skutečně nejpodstatnější ta sémantika Lennona, která se spojila s tím WAR IS OVER a přišlo nám to jako vtipnej znakový systém. Nás to takhle napadlo – přišlo nám to hravý – že se k tý zdi hodí ta vizualita tý černý a bílý, že to by mohlo bejt zajímavý. No, pro spoustu lidí to bylo hodně dráždivý. Tak proč ne, to bylo dobře, že to takový bylo.

Tím, jak jste to aktualizovali a otevřeli novým vyjádřením, tak je zajímavý, že podobně se k tomu vyjádřil jeden pamětník z osmdesátých let, který řekl: no, tak nám to zase přetřeli, ale to nevadí, aspoň jsme měli zase kam psát, ono by se to tam jinak nevešlo. Tam probíhá vrstvení každý den, tak je jedno, jestli to někdo přetře bílou barvou nebo to nastříká lokálně graffiti. Vy jste udělali to, co paradoxně oceňovali, nebo si z toho dělali srandu, ti lennonisti, že jim to komunisti jednou za čas přemalují, tak mají místo na další nápisy.

Tenhle argument byl ale zcestnej zrovna, to jsme slyšeli od, jak se ty lidi jmenovali. Ten, co chová ty kozy (pozn. Ondřej Kobza), ten se do nás hrozně opřel. To bylo úplně debilní. Já jsem to teda nikde v médií neřek', ale ten nás vytočil úplně nejvíc. Měl klapky přes oči a teď do nás šil, ještě s takovým tím popovým zpěvákem – Žbirka. Ti dva měli ty nejhorší argumenty. My jsme se k tomu vyjadřovali tak jako, že v pohodě, že tomu rozumíme, ale přišly nám ty argumenty strašně drzý, že oni mají nějaký mandát na to, čí ta zeď je. Proto my jsme to dělali toho 17. listopadu. V tu dobu jsme byli hodně mladí, byli jsme studenti, měli jsme nějakou potřebu na to nějakým způsobem reagovat. Pak přišla tady ta starší generace s nějakým mandátem, že je to jejich. Vůbec ne. Oni se vyjadřovali vůči komunismu, já kdybych v tu dobu byl, tak mluvím úplně stejně. Ale dnešní doba je jiná.

My jsme se strašně naštváli v moment, kdy jsme si tam s klukama někdy dávali pivo a přemýšleli jsme, jestli to máme udělat nebo ne. A teď jsme viděli komerční zájezd Japonců, který tam ještě platili nějakým terminálem, za to dostaly ty spreje a ten průvodce jim začal říkat, co tam mají oni sprejovat. Tak jsme si říkali ok, tak to prostě přetřem, tohle nemá smysl. To byl bod, kdy jsme se rozhodli, že to budeme dělat. Protože tenhle prapodivnej způsob tý postmoderní společnosti, který je všechno jedno, jenom je to hnaný komerčním elementem; to bylo, proti čemu jsme chtěli vyjádřit a to zeď teď představuje, i dodneška.

Stejně jako ty další intervence, který jsme pak s klukama dělali a když bůh dá, tak dělat budem, se týkají přesně tady toho. Zajímá nás urbanistickej kontext jako takovej, a ten je

nejvíc rušenej peněžma jako takovejma, který jdou z turismu a jsou špatně chápaný, dle nás. A ten druhej moment je politickej, ke kterému my se úplně vyjadřovat nechcem, protože to je zase něco úplně jinýho. Taky jsme se k tomu vyjadřovali, ale takovým obloukem. To byl pro nás ten hybnej moment, proč jsme se rozhodli do toho jít.

My jsme se to snažili nějakým způsobem formulovat, ale tohle je věc, která nám došla až ex post.

Ano, přijde mi, že toto v tom manifestu nebylo tolik zdůrazněný.

Ten manifest, my jsme ho psali až potom, co jsme to udělali. Hodně rychle, až v tu chvíli, kdy na nás bylo podaný to trestní oznámení. My jsme se k tomu na začátku nechtěli nijak vyjadřovat. My jsme tu věc udělali, říkali jsme si, že to bude žít vlastním životem a nazdar. Chtěli jsme celou dobu stát inkognito.

Takže jste se k tomu nechtěli nijak hlásit.

No, nepřišlo nám to podstatný. My jsme nechtěli bejt pod tím podepsaný, jako naše jména. Nám přišla pěkná ta záhada, a tak jsme to chtěli nechat. Jenže když na nás bylo podaný to trestní oznámení na neznámýho pachatele, tak nám přišlo zase fěr se pod to podepsat. Nechtěli jsme, aby to někdo vyšetřoval nebo něco. Ta situace byla taková, že v tu chvíli, kdy jsem to zahlídl někde na internetu, tak jsem volal Mikulášovi a říkal jsem mu: hele, kámo, někdo na nás podal trestní oznámení, tak musíme vymyslet, kdo jsme. To jsme vůbec neplánovali.

Vy jste Pražská služba předtím nebyli...

Ne, nebyli. Ani jsme neměli pevný členy, to až potom, což jsme do těch médií nemohli říct. Takže jsem ten manifest napsal strašně rychle, abysme vůbec něco měli. Tím fontem, který jsme zvolili, který byl podobnej pro to WAR IS OVER, který používal Lennona, tak jsme napsali tím fontem: PRAŽSKÁ SLUŽBA. Jsme to řešili předtím, jestli tu skupinu založíme, nebo ne. Jsme vůbec nevěděli. Ale ta skupina byla založená reálně až v tu chvíli, kdy jsme to potřebovali někam poslat a celý se to takhle nabalilo. Plus ještě já jsem udělal v tom manifestu asi čtyři faktický chyby a bylo celý takový... Protože jsem to opravdu napsal za půl hodiny a poslal jsem to do Respektu, který to celý rozšířili. První nás totiž

kontaktoval Blesk, a těm já jsem řekl: já se omlouvám, ale já s vama mluvit nebudu. Oni řekli: ok, ale my to rozmázneme úplně totálně. Jsem řek': tak co my s tím. Já jsem s nima prostě mluvit nechtěl.

Někde jsem četla, že tam byli policajti opodál, ale nevšimli si.

Ano, když jsme to dělali, tak tam dvakrát projela hlídka. V jeden moment, jak jsme to tam balili, jak jsem ti říkal, že jsme to nechtěli zaprasit, že jsme tam všude natahovali igelity, tak bylo zjevný, že tam budeme něco dělat. Potom tam projeli někdy později – v rámci toho přetírání teda ne, protože to nevim, co by dělali, kdyby tam byli. Nás tam bylo hodně, asi dvacet. Bylo poměrně náročný to přetřít, zkoušeli jsme to různýma způsobama. Nakonec to šlo jen tak, že jsme měli hrozně hlasitej kompresor a strašně moc barvy, kterou jsme na to dávali tím kompresorem a tlakovou pistolí, to jinak nešlo.

V kolik hodin to bylo?

Zhruba jsme to dělali od jedny do pěti. Když svítalo, tak jsme to dokončili. Tam v tudle dobu nikdo není našťestí. Nikdo nám nic neříkal celou dobu. Jenom když jsme u toho stáli, všichni zaprasený od té barvy, tak tam přišla skupina Japonců a ptala se: kde je ta zeď? Tady žádná zeď není, nevíme. To byl vtipnej moment. Zase tam přišli s terminálem, chtěli se vyfotit a my jsme jim jenom řekli, že nevíme, kde to je, že musí jít hledat jinam. Pak jsme šli domů.

Když si na to vzpomínám, ona to byla vlastně legrace všechno. Vůbec jsme nečekali, že... Pak byl trošku takovej problém trošku s těma médiama, že jsme byli na to nepřipravený. Do médií, kam jsme jít měli, jsme nešli a do médií, se kterýma jsme mluvili, jsme mluvit neměli. Ten Blesk tomu paradoxně strašně pomoh'. Vytvořili takový zvláštní hoax ještě předtím, že to je intervence nějaký socialistický pražský mládeže, nebo něco takovýho, že za to můžou mladí komunisti. A celýho toho se pak chytla ta ČETka a celý to rozšířila zároveň s tím trestním oznámením. Takže to dostalo takovou extrémní mediální pozornost. Pak když jsme šli s nějakou z Mladý fronty Dnes, tak to bylo šílený. Ta o tom napsala opravdu dlouhej článek, který byl opravdu dezinterpretační. My jsme s ní mluvili asi hodinu a půl, a bylo to hrozný. Pak už jsme z toho byli takový našťvaní a zvali si nás dobrý média, měli jsme jít do DVTV, kam jsme nakonec nešli, protože už jsme z toho byli unavení, už jsme nikam nechtěli

mluvit, chtěli jsme to mít z krku a nechtěli jsme být furt někde propíraný pod těma našema jménama, což jsme od začátku nechtěli.

Jak dlouho to tak trvalo?

Tak tejdén to trvalo, celkem dlouho dobu. Ono se to všechno uklidnilo po tý Český televizi. Tam jsme se trošku báli jít. To byl ale první dobrej rozhovor, co si pamatuju, že měl smysl a ten redaktor se ptal poměrně zajímavě.

Vy jste v tom rozhovoru říkali, že jste to plánovali nějak tři roky.

To už si vůbec nepamatuju.

Ono to bylo v rámci nějakého vašeho školního projektu.

No to nebylo. To jsme tam řekli, ale tak to nebylo. Miki studoval na FAMU v tu dobu, on se o tom možná Miki s nějakým doktorantem tam bavil. Ale my jsme totiž byly fakt trochu vyděšený z toho. Jsme nevěděli... Volali jsme těm maltézským rytířům hned v ten den, co podali to trestní oznámení. A to bylo úplně šílený. Mluvčí nám řekla, že bude chtít, abysme šli do vězení, což bylo absolutně šílený. Takže my jsme se snažili zabránit tomu. Oni to pak stáhli, když viděli tu Českou televizi myslím, tak to stáhli. Ale ta škola byla jen takovej zástupnej argument, to s tím nemělo takřka nic společnýho.

No, já jsem s tou paní asi taky mluvila o telefonu, když jsem maltézským rytířům volala ohledně něčeho jinýho. Sama o vás začala mluvit, něco jako o chuligánech, že jste je naštváli a nejradši by se toho od té doby zbavili, že je to obtěžuje.

No, oni se pak uklidnili nějak. My jsme jí volali ještě znovu, když to stáhli, že jsme rádi, když nás do toho nebudou tahat. A ještě jsme se s ní chvíli bavili a ona nám říkala, že by jim to vůbec nevadilo, kdyby jsme jim to řekli dopředu. Nojo, jenomže gerilový umění se nedělá s tím, že to řekneš někomu dopředu, protože by nám řekli, že ne. U žádný ty věci jsme se neptali nikoho dopředu, protože to je blbost. Ok, byl to cizí majetek, ale to jsme opravdu neřešili.

Na té zdi, nevím, jestli jste to zpětně zaznamenali. Tam nebylo na co podat trestní oznámení. Oni to ani nemohli udělat. Vyjádřil se k tomu i mluvčí policie, že není na co podat trestní oznámení, nejedná se o trestný čin přestupek, ani vandalismus.

Ono v tom zmatku, my jsme si nezjišťovali, jenom jsme pak dostali předvolání na policii, kam jsme šli, tam jsme jim to takto řekli, oni si z toho udělali zápis. Takže to proběhnout muselo a v tu chvíli, my jsme nevěděli, to nám tam nikdo neřek'. Jsme tam mluvili s nějakým praporčíkem, ten nemohl vědět.

Zajímavý je, že v tom roce 1998, když se zeď rekonstruovala, tak maltézští rytíři byli ti, kteří řekli, že jim to nevadí, když se v této tradici nápisy a kreslení bude pokračovat.

No, nám to tak přišlo zjevný. Samozřejmě jako jinej památník... my jsme pak měli nápady, že budeme útočit na památníky, který nám přijdou špatný, protože je jich tady opravdu hodně. Ale to se zase úplně nekreje tím, jak chceme, aby vůbec obecně streetart byl pojímanej. Ale nám přišlo, že ta zeď takle fungovat má a my jsme měli za to, že ta intervence, se kterou jsme tam šli, je v drtivý většině případů mnohem sofistikovanější než to, co na ty stěně bylo v tu dobu. To opravdu byly úplně jako: James byl tady. Nahoře byly takový menší sošky a plátna, co tam někdo dal, ale to jsme sundali. Viselo to tam nějaký takový malý plátno, to jsme sundali, protože nešlo s tím nic jinýho dělat a jenom jsme ho tam položili, aby to tam zůstalo. Přišlo nám to ale mnohem sofistikovanější než to, co tam v ty daný době bylo. To byly opravdu úplně kraviny. Jestli tam bylo něco, ale my jsme to fakt neřešili, chtěli jsme to mít jakoby komplet, že se jedná jen o strukturální změnu. To byl ten argument, který jsme používali, ten byl danej. Je to úplně ten stejnej princip, jako když přijdeš a dáš tam malej nápis – vždycky musíš překrejt to, co je pod ním, vždycky. My jsme jenom udělali, co je strukturálně větší, ale je to úplně to samý. A ještě, my bysme nikdy neudělali to, že bysme to jenom natřeli na bílo. To by nám přišlo jako úplná blbost, to by byla kravina. Ta bílá barva, kterou jsme zvolili, to bylo jenom kvůli Lennonovi. My jsme nejdřív uvažovali nad tím, že to dáme celý na černo, to by nám přišlo vlastně hezčí. Pak jsme říkali ale, tak budeme dělat jenom precedens, abysme něco přetírali, to je kravina. My jsme prostě fakt jenom vzali ten Lennonův pamflet, jak s Yoko měl, ty velký plakáty, billboardy. To jsme na to vnesli a jenom jsme tam vyměnili písmena. Ta bílá barva se vztahovala pouze k tomu Lennonovi.

Maltézští rytíři to přetřeli skoro na černou, když po rekonstrukci tam udělal Flašar portrét Lennona, ten už tam nebyl, když vy jste to přetírali?

Ne, to dávno ne.

Oni mu to stejně tak za dva dny přetřeli Knížákovi studenti.

Protože ten portrét byl prostě špatnej. My jsme se k tomu nevyjadřovali, ale byl to kýč. Takových věcí tam bylo i dřív víc. Moc si to už nepamatuju, ale na gymplu, nevím jestli jsem to dělal s jedním kamarádem, že jsme tam udělali velkej černej pruh¹. Nebo jestli to udělal on se svým kamarádem, už nevím. Přišlo nám to zajímavý tento způsob jenom částečného coveru, místo který nám přišlo nejhorsí třeba.

Zvláštní je to, že Mírový klub Johna Lennona, v devadesátých letech lokálně zatíral různý graffiti, co jim tam nelíbili. Nejznámější je historické přemalování z osmdesátých let a už málokde se píše, že se ta zeď přetírala i v devadesátých letech. Ty bouřlivý reakce byly teda i tím, že lidi k tomu mají nějaký cit, ale už se o to víc nezajímají. Mají to tak, že: ano, Lennonova zeď tady je, ale my tam nechodíme, protože je tam moc turistů, nikdy jsme tam nic nenakreslili a ani moc neznáme historii. Ale záleží nám, aby to vypadalo tak, jak to je, protože my to takto známe. Neví, že přemalování je druhem rituálního cyklickýho obnovování významu prostoru a plochy Lennonovy zdi.

Nám přišlo ještě vtipný, nebo smysluplný to, že nás hodně lidí potom kontaktovalo, že tam něco chtějí dělat a co si o tom myslíme. Jsme jim řekli: Hele, to přesně vám nebudeme nic říkat a běžte to tam udělat. Nám připadá dobrý to, když tam bude něco vznikat a když to nebude ta turistická srágora, to pro nás bylo hrozně podstatný. Protože všichni z té skupiny jsme umělecky činný a prostě nám to přišlo, že takových věcí vzniká strašně málo a chtěli jsme vzbouřit nějakou debatu, což se povedlo. Ale nejvíc nás překvapilo, kolik lidí si tu zeď emocionálně nárokuje. Což je zajímavý. Kolik lidí jsme nas*ali, to jako. Já jsem kvůli tomu přišel o jednu práci poměrně důležitou, bylo to opravdu strašlivě vyhocený a překvapilo nás, jakým způsobem je ta stěna podstatná a jakou má váhu, to nás na jednu stranu hrozně těšilo

---

¹ Pozůstatek zmíněného černého pruhu se podařilo nalézt ve fotografickém archivu pamětnice Jany Kinzlerové. Viz. příl. str. 22, obr. č. 69.

a v druhý se odrazil takovej ten český specifický způsob, že se všichni vyjadřují ke všemu, ačkoliv o tom vůbec nic neví.

Tam se mísilo několik věcí dohromady a nějaký z nich jsou podstatnější a nějaký ne. Na to jsme se i my snažili navázat v těch našich dalších pracích, ale toto se nám už nikdy nepodařilo. V té druhé věci, co jsme dělali, tak to je pro mě mnohem důležitější věc a to jsme dělali takovej velký jehlan, kterej jsme dávali na Staromáku nad lidí, stokilovou věc. Tohle jsme pověsili v Celetný ulici, tam chodí tisíce lidí, pověsili jsme to na dva soukromý baráky. Nikdo si toho vůbec nevšiml. Tam měla vznikat taková Bémova příšerná intervence, tam je několik baráků dohromady, kterým se mají zbourat vnitřky a na tom Staromáku, v tom srdci Prahy, má vzniknout ohromnej ruskej hotel. Nás to úplně šíleně nas*alo, když jsme se to dozvěděli. Chodili jsme za těma nájemníkama, zjišťovali jsme, co se tam bude dít. A pak jsme se tu mediální pozornost, kterou jsme měli, snažili přesunout tady k tomu – to je mnohem podstatnější problém. Nikoho to absolutně nezajímalo, protože tomu nikdo nepřikládá tu podstatnou věc. Já si myslím, že my jsme udělali něco mnohem sofistikovanějšího, než bylo u té zdi. Ono to mělo význam proč je to pyramida, protože to mířilo do toho místa. Z každý strany té pyramidy bylo napsaný 2081, což je rok do kterýho město pronajímá nějaký ty mafiánský firmě zdarma, ty baráky. Prostě je to celý mafiánsky uzpůsobený, tak my jsme to nazvali: “Pomník developerů“. Neštěk' o tom ani pes. Někdy levicový média, který nás mají rádi, ale to nikdo nechte, to je pro pár lidí. A pak když jsme to nabízeli různým médiím, že nám to přišlo smysluplný, že když jsme nabrali nějakou tu mediální pozornost, tak jsme to chtěli vztáhnout tady na ty podstatnější věci. Tohle to vůbec nikoho nezajímalo, vůbec. Protože tady to lidi nezajímá. Mě to přišlo mnohem podstatnější než nějaká lennonka.

A třetí intervenci jsme dělali kvůli Mánesu, výstavní síni, která je v současný době v korporátních rukou, soukromejch. Tam je takovej ostrůvek a na ten jsme dali: “MÁNES FOR SALE“. Tam si může kdokoliv udělat výstavu, jenom stačí když zaplatíš peníze, tak tam můžeš vystavovat. Když zaplatíš sto šedesát tisíc, tak tam můžeš vystavovat.

Když jsme dělali ten jehlan, tak nám přišlo vtipný – jsme si pořídili oranžový vesty jako Pražská služba a dělali jsme to normálně už ve dne, jsme to tam nabombili a tam jsme čekali, že přijde nějaký trestní oznámení, protože jsme pověsili čtyřmetrovou pyramidu nad lidí na ocelový lana, nikdo si toho ani nevšim. Ti lidi, když jsme to tam zavěsili, pod tím procházeli, občas se koukli, vyfotili si to a šli dál. Ale to jsou ty úskalí toho streetartu, prostě.

Ještě z té vizuality ty stěny, z té černý a bílý – my jsme si udělali trademark, všechny pak ty věci. Už jsme pracovali s nějakým znakovým systémem černýho písma na bílý pozadí,

jednoduchej font a udělali jsme si z toho rozpoznávací znak naší tvorby. Přišlo nám to natolik signifikantní, že jsme to nechtěli už měnit. Dávat číslo nebo nápis, kterej se primárně týká nějakýho angažovaného protestu na bílý pozadí. Je to úplně ten nejtriviálnější způsob používání nějakých výrazovejch prostředků. A to nám přišlo adekvátní.

V současný době se snažíme vymyslet mraky různějch věcí, ale my jsme v tý původní sestavě byli čtyři, teď je nás šest a furt se scházíme a vymejšíme věci, ale furt nemůžem dojít ke konsensu. Dokonce tento srpen jsme měli dělat velkou intervencí na Smíchově, na Poldhajmce, ale tam to nevyšlo z toho důvodu, že to byla umělecká intervence, kterou bysme měli zaplacenou, a to půlka z nás... jako mě to nevadilo, ale půlka z nás chtěla být furt v tom gerilovým způsobu. Mě to přišlo vtipný – my jsme vymysleli věc, která by se týkala města a – od toho bysme dostali peníze a my bysme jim to hodně vrátili nazpátek. Ale kluci do toho jít nechtěli a my máme pravidlo, že pokud všichni nesouhlasíme s návrhem, tak do toho nejdem a tohle pravidlo jsme si neměli dávat. Tendle ten demokratickej způsob uvažování je k ničemu v uměleckejch skupinách. Zruší to veškerou radikalitu. My jsme toho měli vymyšlený opravdu hodně, ale vždycky tam byl jeden hlas, co řekl: já to dělat nebudu, tohle nechci. A měli jsme i hodně politicejch, přestože jsme si na začátku řekli, že budeme primárně apolitický. Ale v tý zemi se dějou tak absurdní věci, že jsme tam měli 'ix' politicejch témat, ke kterým jsme se chtěli vyjádřit, ale zatím jsme udělali tři věci.

A máte nějakou sociální skupinu, kde vás můžou lidi sledovat? Nebo se občas vynoříte jen ve veřejným prostoru...

No máme nějakou skupinu na facebooku, ale já se přiznám, že se o to vůbec nestarám.

Jmenuje se Pražská služba?

Jmenuje se Pražská služba no. Tam ty věci budou. Je to tam i nafocený a máme tam i nějaký making of, takový věci. A jsou i ty manifesty k těm ostatním věcem, to tam určitě je.

My jsme se opravdu tři roky scházeli, nevím jestli to byly tři roky... Snažili jsme se dojít k nějakému řešení nebo nějakému problému, kterej nás trápí nejvíc a kterej je obecněj, ke kterému bysme se mohli vztahovat kontinuálně nějakým způsobem. Ale až ta zeď ostartovala, vykrytalizovala to, co nás v tu dobu štválo nejvíc. A to byl ten turismus jako takovej, kterej nějakým způsobem reflektuje hodnoty města špatně. To jsme do tý doby nevěděli. Věděli jsme, že tady toto chceme udělat, ale nebyli jsme ještě pojmenovaný Pražská

služba, jenom jsme to zvažovali. To byl jeden z mnoha názvu, kterej jsme chtěli nějakým způsobem bejt. Ale až v tu chvíli, co se to spustilo celý, jsme věděli: tady to je název, ke kterému jsme se nějakým způsobem vraceli víckrát, k té stěně to sedne taky a jsme Pražská služba, protože chceme čistit vizuální smog a urbanistické smog, kterej v tom městě je. To nás nějakým způsobem zformovalo, byl to pro nás takovej kick. Nebylo to ale na popud toho, že když v tu chvíli vzniknul ten mediální problém, tak my hnedka našli nějaký název a něco. To formování už tam bylo a bylo postupný, tak to rostlo. A ta zeď to nějakým způsobem odfiltrovala a dala katalizační moment dopředu.

Hlavně ta královská cesta, ty matrioška, thajský masáže a ty rybičky. To tady bejt nesmí, já myslím, že by se to mělo legislativně zakázat nebo regulovat. Stejně jako je to v Miláně nebo na takovejch místech. Nebo Brno, Brno je v tomhleto mnohem lepší než Praha. Tam to úzký centrum, tam nemá takovej smog jako tady. Tomu se určitě budeme věnovat.

To bych asi byl rád, kdyby to tam někde zaznělo, co plánujeme nebo tak, ale hodně nás zajímají taky sochy ve veřejným prostoru, kde ten systém je úplně šílenej. Když se podíváš, jak vypadá třeba Klárov, to je snůška těch nejvyšších hovadin. My tady máme takovej idiotskej systém, že v tu chvíli, kdy někdo daruje sochu městu, tak se nic neřeší a ta socha se tam postaví. Jako na Senovážným náměstí ta socha, ta s - ačka od ty Anachromy, to je prostě šílenost. Nebo na schodech zámeckejch je portrét Hašlerovi, vypadá to jak z p*dele s prominutím. U toho Klárova, tam je ten pomník úplně nesmyslenej – ten broznovej lev. No prostě, jako v dnešní době tohleto úplně nonsens a tomu my se budeme určitě věnovat. My jsme i chtěli ty pomníky nějak zbombit, a to už nám pak přišlo úplně jako... cesta do kriminálu, tak to neuděláme úplně. Ale máme vymyšlenejch pár takovejch věcí, na který myslím, ještě určitě dojde. Máme vymyšlenejch pár intervencí, který chceme spojit s tím urbanem a architekturou. Minulej rok jsme měli vymyšlený skvělý věci, ale nakonec jsme to neudělali no.

Škoda.

No, my se do toho dokopem, ale to je prostě parta pěti kluků, a to je komplikovaný.

Dok. č. 9

Vlastní zpráva z výročního shromáždění u Lennonovy zdi dne 8. prosince 2018

[18.45 příchod; 20.15 odchod]

Výročí smrti Johna Lennona letos vycházelo na sobotu s poměrně (na prosinec) nemrznoucím večerem. Na místě bylo přesto pouze pár desítek lidí, jejichž počet se postupně rozrůstal, během sledované doby však stěží přesáhl stovku. Zpočátku bylo na místě více turistů, jejichž počet se téměř rovnal počtu účastníků shromáždění; později však převládali zejména místní. Nejdříve bylo na místě rovněž více mladých lidí, ve věkovém rozmezí cca 20-40 let; okolo 20h však přicházely menší spřátelené skupinky starších generací, povětšinou pánové s dlouhými vlasy i fousy, doprovázející své partnerky.

Zajímavými účastníky byli čtyři pracovníci úklidové pouliční služby v oranžových uniformách (čímž představovali jediné uniformované osoby, vykonávající zde své zaměstnání – za dobu pozorování se na místě nevyskytl ani jeden policista), jež se během úklidu Velkopřevorského náměstí pozastavili při hudební produkci u Zdi a vozíčky na odpad nechali stát opodál na náměstí. Dle výpovědi jednoho z nich se zde vyskytují pracovně denně a on sám se ke Zdi dříve chodil podívat, když šel okolo.

Výroční shromáždění, s dobrovolníky hrajícími na chladné kytary a kolem nich postávajícími lidmi, jež se zde během večera scházeli s přáteli a přiváděli i své malé děti; neodradilo komerční aktivity turistických průvodců. U Zdi jsou většinou nejpatrnější turistické “návozy“ neobratnými pseudo-veteránskými auty. Za dobu pozorování dorazilo pouze jedno, avšak z neznámého důvodu muselo zaparkovat přímo před Zdí (kde běžně auta parkují, nyní tam však byla mezera; ačkoliv tam žádné záборы či ohradníky nebyly), vedle dvou kočárku se spícími dětmi a za zády účastníků shromáždění, jež museli autu ustoupit. Turistický pár se vyfotili před Zdí, opodál od kytaristů, a po dvou minutách odjeli.

Jediným ryzím a významově zapadajícím veteránem, byl trabant, podobný tomu, co vlastnila Bára Kašparová, pouze bez květin. Vystoupil z něj muž (cca 35 let) s dlouhými vlasy a žlutým pracovním oděvem, znal se s dalšími účastníky shromáždění a působil, že zde není poprvé.

Hudební produkce se v průběhu večera střídala, ale zněla po celou dobu, nejdříve jeden kytarista, posléze dva. Nezaznamenala jsem u nikoho futrál či jinou formu výběru

peněz, jak je jinak u Zdi běžné v rámci buskingu. Hrály se pouze písničky Beatles, někteří posluchači se občas přidali zpěvem textů.

Setkání působilo intimním komorním dojmem. Lidé, postávající v půlkruhu před hudebníky u Lennonovy zdi, se povětšinou v malých skupinkách vzájemně znali; popíjeli horké nápoje z termosky a víno z lahve, pokuřovali cigarety, pohupovali se do známých melodií a povídali si. Kolem nich poskakovaly děti a sfoukávaly hořící svíčky, přiložené u Zdi, jež nestačil uhasit nezvykle prudký vítr. Spontánně procházející turisté se na chvíli přidávali mezi shromáždění a v tichosti bez fotografování sledovali poklidnou událost. Z účastníků ani produkujících si nikdo nic nenárokoval, nikdo nikoho neomezoval, nikdo neorganizoval; atmosféra byla uvolněná a přátelská.

Komunitní a vzpomínkový charakter setkání, sdíleného mezi generacemi a mezi národy; otevírající prostor kolektivní spontánnosti a svobodě.

Dok. č. 10

Přepis e-mailové komunikace se Stavebním úřadem Prahy 1, Magistrátem HMP a Národním ústavem památkové péče

Dobrý den,

ráda bych se na Vás obrátila s dotazem, týkajícím se Lennonovy zdi na Velkopřevorském náměstí na Malé Straně. Píši na historii tohoto fenoménu diplomovou práci a potřebovala bych oficiální informace od ÚP1, týkající se vyhlášky či nějakého výnosu, povolujícího na zdi graffiti. Stavební úřad Prahy 1 vydával též v roce 1998 stavební povolení k rekonstrukci zdi, které bylo doplněno posudkem od NPÚ, na stránkách úřadu je uvedeno, že je archiv do 19. ledna 2019 uzavřen, práci odevzdávám již 4.ledna, tak bych Vás ráda požádala, zda mne můžete odkázat na jakýkoliv zdroj informací, týkající se oficiálního postoje ÚP1 k vizuální podobě Lennonovy zdi.

Děkuji mockrát a přeji hezký nastupující advent,

Jitka Kotrlá.

(29.11.2018)

Dobrý den,

předem Vám sděluji, že náš stavební archiv nebude na přelomu roku uzavřen, na stránkách úřadu jste našla starou informaci (je tam uvedeno ...do 19.ledna 2009...).

K Vašemu dotazu na povolení graffiti na zdi Vám sděluji, že graffiti není stavební záležitost a nepodléhá povolení podle stavebního zákona. Tzv. Lennonova zeď je vedena jako ohradní zeď Velkopřevorského paláce a úpravy její barevnosti stavební úřad nepovoloval. Uvedený objekt je kulturní památkou, sledovanou orgány památkové péče. Se svým dotazem se proto obraťte na Odbor památkové péče MHMP nebo Národní památkový ústav hl.m.Prahy.

S přáním hezkého dne

Irena Mrázková
vedoucí oddělení

Dobrý den,

děkuji za rychlou odpověď.

Špatného data jsem si bohužel nevšimla, počítala jsem automaticky, že je to aktuální a týká se to roku 2019.

Ohledně úprav barevnosti a graffiti jsem si vědoma, že Stavební úřad nevydává povolení, avšak pokud je tedy archiv k dispozici, bylo bylo prosím možné nahlédnout (pokud je to veřejně přístupné, když se jedná o majetek velkopřevorství) do archivní dokumentace StÚ do roku 1998, kdy úřad vydával stavební povolení k rekonstrukci zdi, jejíž součástí by mělo být i tehdejší povolení Památkového ústavu.

Obrátím se zajisté i na MHMP na odbor památkové péče, neboť objekt nemohu naleznout v online památkovém katalogu NPÚ , pod názvem Lennonova zeď. Zdá se, že v seznamu kulturních památek (objektů i areálů) pod sekcí Malá Strana, se nenachází. Ačkoliv jsou tam jiné objekty Velkopřevorského náměstí: Buquovský palác, Velkopřevorský palác, Kostel Panny Marie pod řetězem i zbytek velkopřevorství.

Potřebovala bych vědět, zda se jedná o oficiální kulturní památku nebo lidový památník. Každý k tomu podává jiné informace, Stavební úřad by měl mít minimálně v archivu dokumentaci stavebního povolení, zmíněného roku 1998, pokud je přístupný, ráda bych se za Vámi zastavila a krátce do něj nahlédla.

Děkuji a přeji hezký den!

Kotrlá.

(30.11.2018)

Dobrý den,

omlouvám se za opožděnou odpověď, měla jsem dovolenou.

K Vašemu dotazu podávám další informace - zeď je součástí objektu Velkopřevorské nám. čp.485/4, který je národní kulturní památkou. Před svou první odpovědí jsem si prohlédla naši archivní dokumentaci a k Lennonově zdi tam žádné povolení není, nenalezla jsem ani, že by náš úřad vydával v roce 1998 povolení k rekonstrukci zdi (je tam pouze výzva z března 2001 vlastníkovi objektu k odstranění nepovoleného nátěru ohradní zdi zelenou barvou).

Pokud se chcete podívat do dokumentace v našem archivu, můžete jej navštívit v úřední dny, t.j. pondělí a středa, 8 - 12 a 13 -18 hodin, dokumentace Vám bude k nahlížení zapůjčena po předložení souhlasu vlastníka objektu, což je Suverenní řád Maltézských rytířů se sídlem v daném objektu

S pozdravem.

Irena Mrázková
vedoucí oddělení

Dobrý den,

obracím se na Vás s prosbou o radu, koho se zeptat ohledně památkové dokumentové úpravy, týkající se Lennonovy zdi na Malé Straně. Jsem studentkou UK a píši na historii tohoto fenoménu diplomovou práci. Potřebovala bych zjistit, zda se jedná o objekt vedený jako kulturní památka či jako nepsaný lidový památník. A rovněž, zda existuje nějaká vyhláška, upravující vizuální podobu či možnost graffiti a streetart tvorby na této ploše v památkově chráněné oblasti, nebo zda je zodpovědnost za vzhled na majiteli objektu.

Bohužel objekt nemohu naleznout v online památkovém katalogu NPÚ, pod názvem Lennonova zeď. Zdá se, že v seznamu kulturních památek (objektů i areálů) pod sekcí Malá Strana, se nenachází. Ačkoliv jsou tam jiné objekty Velkopřevorského náměstí: Buquovský palác, Velkopřevorský palác, Kostel Panny Marie pod řetězem i zbytek velkopřevorství.

Vznesla jsem dotaž též na Stavební úřad ÚP1, který v roce 1998 vydával stavební povolení k rekonstrukci zdi. Součástí dokumentace stavebního povolení, by měl být i posudek a schválení od NPÚ, týkající se navržené budoucí podoby Lennonovy zdi, návrh vizuální podoby (portrét ak.mal. Františka Flašara) mě předkládat Mírový klub Johna Lennona, spolu s žádostí o rekonstrukci od Řádu maltézských rytířů.

Přesto bych se mi hodilo i vyjádření MHMP odboru památkové péče. Zejména z důvodu, že mne na komunikaci s MHMP odkázal i zmíněný StÚ.

Děkuji mockrát a přeji hezký nadcházející víkend i advent!

Jitka Kotrlá.

(30.11.2018)

Dobrý den, pokud máte konkrétní dotaz, který se týká Lennonovy zdi, musíte odbor památkové péče požádat o informaci podle zákona 106/1999 Sb.

Kulturní památky jsou na seznamu katalogu NPÚ. Pokud se tam nenachází, tak není kulturní památkou a s Vaším dotazem se nejlépe obraťte na NPÚ.

S pozdravem

Dagmar Kubrichtová

referentka památkové péče, sekretářka

Dobrý den,

jsem studentkou UK a zpracovávám diplomovou práci na téma historie Lennonovy zdi v Praze. Obracím se na Vás s prosbou, zda lze poskytnout informace od NPÚ, týkající se této soukromé ohradní zdi maltézske komendy, jež současně slouží k veřejné vizuální komunikaci. Dosud oslovené místně-správní instituce Stavební úřad ÚP1 a MHMP odbor památkové péče, mne odkazují na NPÚ.

Ve věci Lennonovy zdi se mi jedná především o to, zda je památkovým ústavem uznanou kulturní památkou (avšak v online seznamu NPÚ zeď nemohu pod názvem ani Velkopřevorským náměstím naleznout), popř. jaký status fenoménu Lennonovy zdi náleží (zda-li se např. nejedná o nepsaný lidový památník). A dále jak je to s regulací vizuálních vyjádření a graffiti na ploše zdi, jež se nachází v historickém jádru Prahy. NPÚ vydával totiž v roce 1998 povolení k nově zrekonstruované podobě zdi, jež předložil Mírový klub Johna Lennona spolu s majiteli - Řádem maltézkých rytířů (součástí žádosti byl návrh portrétu Johna Lennona od akad. mal. Františka Flašara, jež však na zdi již od stejného roku není a podoba vypadá jinak, než bylo v žádosti o povolení pro NPÚ), zajímalo by mne tedy, zda je vizuální podoba zdi oficiálně památkově vázaná.

Jsem si vědoma, že budu muset pravděpodobně podat na NPÚ oficiální žádost, bohužel však musím do 20.12.2018 diplomovou práci vytisknout a svázat, nevím tedy, zda by se to v rámci zákonné lhůty stihlo... Pokud bych tedy mohla dostat kontakt na pověřenou osobu, se kterou bych se mohla případně osobně setkat, byla bych velmi vděčná.

Děkuji za vyřízení a přeji krásný počínající advent!

Jitka Kotrlá

(3.12.2018)

Dobrý den,

Lennonova zeď je památkově chráněná jako součást areálu komendy řádu maltézkých rytířů, rejstříkové číslo památky je 38927/1-493. Samotné graffiti chráněno není. Pokud Vám jde o podrobnější informace, kontaktujte Bc. J. Baláčka (balacek.jan@npu.cz), který má na starosti evidenci movitých kulturních památek.

Pro příště se s dotazem, týkajícím se hl. m. Prahy, obraťte přímo na naše pracoviště a ne na generální ředitelku celého NPÚ. Odtud pak přeposílají Váš dotaz elektronickou poštou na naše ředitelství a to ho předá nám. Mail, posílaný elektronickou poštou dojde v nečitelné podobě a my musíme kontaktovat pracovníka IT, aby nám ho převedl do podoby čitelné. To vše zdržuje naši odpověď.

S pozdravem

Lenka Matiašková

Oddělení dokumentačních fondů a knihovny

Praha: „Zeď nářků“ 15 let po zpěvákově smrti Svíčky v „Lennon street“

Už patnácté výročí smrti zpěváka Johna Lennona se připomínalo v Praze komorně. Svíčky u jeho pomníčku na Velkopřevorském náměstí včera zapálilo jen několik desítek lidí. Nová deska Beatles Anthology 1 se však prodává ohromně.

Libor Budinský

Pražská „Zeď nářků“ na malostranském Velkopřevorském náměstí. Už od dopoledních hodin se zde zastavují skupinky mladých lidí. Někteří zapálí svíce, jiní jen potichu vzpomínají: Před patnácti lety byl v New Yorku zastřelen zpěvák a kytarista legendární skupiny Beatles John Lennon.

Lennonova zeď je pokrytá graffiti a stovkami nápisů. Najdou se zde i jeho nejznámější výroky, včetně slavného „All You Need Is Love“. Právě včera se zde mnoho lidí zastavilo a zkoušelo deštěm poškozené

nápisy číst. Stará žena si však stěžovala: „Vyškrabují do zdi díry, aby tam mohli postavit svíčky. Nebude to dlouho trvat a celá zeď spadne.“

Mírový klub Johna Lennona včera v „Lennon street“ nezorganizoval žádnou oficiální akci. Vše nechal až na dnešní den, kdy již počtvrté proběhne v Branickém divadle Lenonniáda, koncert a přátelské setkání zpěvákových obdivovatelů.

Johna Lennona uctívají i ti, kteří byli v době jeho smrti maximálně batolaty

Foto Martin Píbil - LN

Právě taková akce získala v osmdesátých letech tradici na Kampě. Ale protože byla současně politickou obžalobou režimu, musela se s ní Státní bezpečnost vypořádat, a tak po původním rozhánění „demonstrantů“ vymyslela trik: Uspořádala vzpomínkový večer na Johna Lennona pod patronátem SSM. „A tak nám vlastně Lennona ukradli,“ říká jeden z pamětníků, který včera přišel k pomníčku zapálit svíce a po chvíli dodává: „Stejně to bylo nejlepší, když to bylo zakázané. Ale i dnes večer snad přijde víc lidí.“

O neklesající oblibě Beatles svědčí i úspěch jejich poslední vydané desky Anthology 1. Přestože stojí téměř tisíc korun, byl o ni obrovský zájem. Například ve specializované prodejně v Jungmannově ulici v Praze prodávali první dny až 50 kusů, což znamenalo první místo pomyslného žebříčku.

Dok. č. 12 – Článek o Lennonově zdi.

Zapálením svíček si připomněli výročí Lennonova úmrtí členové jeho pražského Fan klubu. /Snímek VP: D. Hamerníková/

Pražané uctili Lennona

Tradičně se na Kampě včera v podvečer připomnělo 18. výročí smrti legendárního Brouka. Na pódiu vystoupily skupiny Professor a Gapa, u pomyslného pomníčku Johna Lennona pomalu přibývaly zapálené svíčky. Umělé osvětlení umožnilo i ve tmě číst známé nápisy mezi

hippiesovskými květinami. Mír, láska a svoboda na Lennonově zdi kralují i nadále. I když pamětníci by určitě upřednostnili intimnější vzpomínku, happening s reprodukovánými i »živými« písněmi z repertoáru Beatles určitě potěšil všechny, kdo nřikli

Dok. č. 13 – Článek o Lennonově zdi.

Stanislav Tereba

Lennonova Kampa

Celý den se trousili na Kampu lidé všech generací, kterým něco říkali Beatles a hlavně John Lennon.

Včera jsme totiž vzpomněli patnáct let onoho smutného výročí zavraždění jednoho z nejgeniálnějších hudebních skladatelů na světě. Věčný rebel a bojovník za světový mír stále oslovuje mladou generaci. O tom svědčí i fakt, že spousta příchozích nebyla v době jeho vraždy ještě ani na světě. Všem vyhrávala kapela bez jmé-

na. Tři obyčejní mladíci, kteří se dali náhodně dohromady, bavili písněmi Beatles všechny okolo. U „Lennonovy zdi“ hořely svíčky, milenci se líbali a občas někdo napsal Johnovi vzkaz. Kulturní monument, jakým pokreslená zeď, je však poslední dobou stále více ohlodává zub času. Možná by stálo za to, aby se pár dobrovolníků domluvilo a se sprejem v ruce si na Kampě zařídili. Byla by veliká škoda, kdybychom se za pár let museli scházet u nic neříkající od omítky opadané cihlové zdi. **kok**

Rytíři z Malty hloubají o zdi

PRAHA (la) - Mírový Klub Johna Lennona má k dispozici informace, podle nichž hrozí známé zdi na pražské Kampě - Lennonově - likvidace. Její majitel - Řád Maltézských rytířů - se jí totiž má chystat zbourat, protože je prý v havarijním stavu.

Známa zeď je na seznamu objektů vyhledávaných nejen tuzemskými, ale především zahraničními návštěvníky hlavního města, kteří se o její existenci dočtou ve všech dostupných průvodcích. Navíc se Mírový klub o její údržbu pravidelně stará, dokonce likviduje i mnohdy nevhodná »umělecká díla« sprayerů. Řád Maltézských rytířů však stále údajně váhá mezi likvidací a

fundamentální opravou celé stavby. Památku na beatovou legendu by podle posledních zpráv měla snad nahradit náhražka v podobě kreseb a autogramů na dřevěné desce či prknech.

vého klubu Bára Kašparová i místopředseda, folkar Pepa Nos a další členové »baví« představou, že zeď možná opět obklíčí policisté a příznivci Johna Lennona od ní budou vytlačeni kvůli »stavebnímu ruchu«.

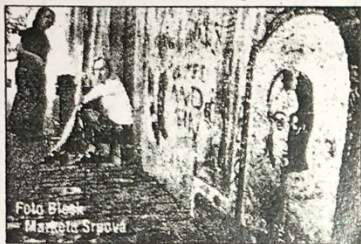

Foto Blesk - Miroslav Štrougal

U této zdi není - a doufáme, že nebude - nikdy prázdná

likvidací a

Tato varianta se pochopitelně nelíbí lidem, kteří stáli u zrodu památky na legendu Beatles. „Jsou ale řešení, přijatelná pro všechny,“ řekla včera Blesku předsedkyně Mírového klubu Johna Lennona Bára Kašparová a snaží se v tomto duchu i jednat. Možná že více o vzniklé situaci napoví dnešní chystané prohlášení Řádu Maltézských rytířů, kteří jsou po restituci majiteli objektu, kterémuž známá zeď patří.

Zatím se předsedkyně Míro-

MÝTKY BLESKU

Na Lennonovu zeď se nebude smět psát

Malá Strana (kla) - Pouze symbolický Lennonův pomníček zůstal ve zdi na Velkopřevorském náměstí, kam lidé zejména za minulého režimu spontánně psali vzkazy vyjadřující touhu po svobodě, lásce a nenávisti. V budoucnu se má Lennonova zeď, která se právě opravuje a má být omítna, stát květinovou zdí s nápisy, které bude vévodit Lennonův portrét vytvořený malířem Františkem Flašarem.

„Od počátku jsme říkali, že nám to nevadí, když se na zeď

bude dál malovat. Pouze jsme nevěděli, co na to stavební úřad a památkáři. Nakonec jsme se všichni shodli a Mírový klub Johna Lennona si vzhled zdi vezme na starost,“ uvedl za majitele, jímž je suverénní řád maltézských rytířů, ředitel správy majetku Jaroslav Fatka.

„Pan Flašar, která na omítku namaluje obrovský portrét Lennona zarámovaný v květinách, měl požadavek, aby se už na zdi neobjevovaly žádné nápisy a vzkazy. Kdokoliv bude chtít

ostatním něco sdělit, má to vyjádřit květinou. U zdi bude také umístěna cedule s textem v několika jazykových verzích, který o to bude žádat všichni, kteří ke zdi přijdou,“ sdělil Fatka, čím se výzdoba opravené zdi bude lišit od spontánního malování a psaní let minulých. Mírový klub Johna Lennona hodlá podle něho každý nápis setřít a nahradit ho namalovanou květinou. V tomto týdnu, kdy se bude zeď omítat, ji budou v noci hlídat zaměstnanci bezpečnostní agentury, kterou si řád najme.

Svoboda, láska a mír zmizí z Lennonovy zdi

Malá Strana a Lennonova zeď na Velkopřevorském náměstí i s pomníčkem Johna Lennona, kam každoročně 8. prosince přicházejí mladí lidé zapálit svíčky v den jeho tragického úmrtí, bude zřejmě do konce léta navždy ztracena. Jestli se to skutečně stane, z kulturní mapy metropole zmizí duch magického místa, kam lidé kdysi chodili protestovat proti nesvobodě minulého režimu a kam si nyní chodí připomínat Lennonovo poselství lásky a míru.

Suverénní řád maltézských rytířů, který vlastní Velkopřevorský palác i s Maltézskou zahradou ohraničenou touto zdí, ji hodlá opravit. Rekonstrukci zdi plánuje tak, že bude otlučena omítka i s Lennonovým portrétem, nápisy názvů písní Beatles a hesly vyjadřujícími touhu po svobodě, lásce a míru.

Tak bude vyzdobena nově omítnutá zeď, to zatím není nikomu jasné. Řád totiž tvrdí, že mu kresby na zdi nevdají, ale že památkáři nepovolí ji znovu pomalovat. Památkáři namítají, že je to především věc majitele, tedy řádu, ale proti její současné podobě mají námitky.

"Optimální by bylo, kdyby se zeď nechala obnít bíččancem. Hlavně před rokem 1989 ta zeď byla rarita, která měla své romantické kouzlo a patřila k Malé Straně. To, co je na ní teď, to jsou stopy po sprejerech, je to vandálistus a mělo by to zmizet. Jestli zůstane zachován Lennonův pomníček, to je věcí majitele, na to nemám názor," řekl za Pražské úřady památkové péče Miloš Šolář.

Nedoporučuji nikomu, aby to změnil. Lennon se tu vždycky znovu objeví. Lennonova zeď vznikla spontánně a uctívají ji na tomto místě nejen naši lidé, ale přijíždějí sem z celého světa. Je to symbolický protest proti všemu zlému a já se sem často chodím dívat, co na zdi zase přibýlo," řekla zpěvačka Jana Koubková, která bydlí na Malé Straně.

Suverénní řád maltézských rytířů chce zeď změnit proto, že je v havarijním stavu. "Opravenou zeď bez kreseb si přálo také Sražení občanů a přátel Malé Strany a Hradčan," řekl ředitel správy majetku maltézských rytířů Jaroslav Patka. "Jakmile si úřady začnou stěžovat, že je zeď pochránán, nezbude nám nic jiného než někoho chytit za

ruku a předat policii," vysvětlil. S postoji řádu a památkářů však nesouhlasí Mirový klub Johna Lennona, i když uznává, že chátrající zeď opravu nutně potřebuje. "Když se maltézští rytíři spolu s úřady rozhodnou, že se na zeď nesmí malovat, vznikne situace, která tu byla už za bolševika. Policie bude opět honit lidi, kteří na zeď určitě psát nepřestanou," řekla Bára Kašparová z klubu Johna Lennona.

Maltézští rytíři navrhnou, aby si klub pokračování tradice vymohl na památkářích a státních orgánech. "Pak bychom s tím souhlasili. Namísto kreseb by bylo také možné vytvořit pamětní desku Johna Lennona nebo překrýt stěnu podobně jako u plakátovacích ploch deskami. Volali jsme dokonce do Německa, abychom sehnali nějakého kvalitního sprejera. V ruce už dokonce máme návrh výtvarného ztvárnění, za jehož provedení umělec požadoval dvacet tisíc marek a desetidenní pobyt v Praze," vysvětlil postoj maltézských rytířů Jaroslav Patka.

TOMÁŠ MENSCHIK,
MARTINA KLAPALOVÁ

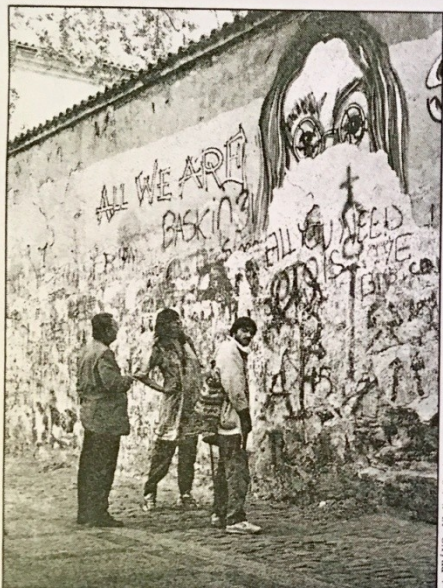

Mladíci postávají před Lennonovu zdi, jejíž kresby chce Řád maltézských rytířů při rekonstrukci odstranit. FOTO: MAFA - IVAN RIGEL

Dok. č. 16 – Článek o Lennonově zdi.

PRAVO ♦ středa 20. května 1998

PRAHA - STŘEDNÍ ČECHY

Na opravě zdi Johna Lennona se shodli všichni zainteresovaní – zástupce Pražské památkové péče, řádu maltézských rytířů i Klubu Johna Lennona.

O bourání Lennonovy zdi se nikdy neuvažovalo, musí se však opravit

Vladimír Sysel

Z Lennonovy zdi na Velkopřevorském náměstí zbylo jen torzo. Místo, kde se každoročně 8. prosince scházejí mladí lidé, aby zapálili svíčky a uctili tak tragickou smrt hudebníka, filozofa a bojovníka za mír, se změnilo v oprýskanou ruinu.

„Nechceme, aby se toto místo z Malé Strany vytratilo. Už řádu let na ni jako výpověď doby patří. Chodili jsme sem a chodíme my, dříve narození, setkávají se zde dnešní mladí, se zájmem se tu zastavují i cizinci. Lennonova zeď je symbolem protestu proti všemu zlému a všichni se sem vracíme připomínat si jeho poselství lásky a míru, a proto nesmí zaniknout,“ řekla Právu Bára Kašparová, předsedkyně Mirového klubu Johna Lennona.

Podle názoru Miloše Šoláře z Pražského úřadu památkové péče

má Lennonova zeď na Malé Straně smysl a k tomuto zákoutí už patří. Měla a jistě i v budoucnu bude mít kulturní rozměr a svou výpovědní hodnotu. Nyní je zchátralá, je třeba ji opravit a vrátit jí původní poslání.

„Celá omítka zdi je odchlíplá, opadá a neprospívá jí ani snaha některých lidí odlopnout si z ní kus na památku. Musí se tedy sanovat a nejdě to udělat jinak než jí otlučit, dostat se na původní zdivo, vše opravit a zeď znovu nahodit. My jako majitelé objektu nebudeme mít po rekonstrukci žádné námítky, aby se tam John Lennon znovu namaloval a zeď se vrátila účelu, který plnila doposud,“ řekl Právu Jaroslav Patka, ředitel správy suverénního řádu maltézských rytířů Českého velkopřevorství.

Existují tři varianty, které řád Mirového klubu nabídl. „Za prvé vsadit do omítky pamětní desku, za druhé dát ke zdi dřevotřískové desky s listy, takže by tvořily velké

obrazy. Až by byly pomalovány a opěsány, byla by možnost je vyměnit za jiné a tak neustále pokračovat anebo malovat přímo na zeď. Nejideálnější je třetí možnost, která vyhovuje i zástupcům klubu. Pokud vše půjde rychle, a to je zájem všech stran, pak by rekonstrukce mohla začít zhruba začátkem června, do prázdnin by mohla být ukončena a hned se bude moci na zdi začít opět malovat,“ mnil Patka.

Podle dohody s památkáři dá řád zeď na vlastní náklady opravit a nahodit přírodní režnou omítkou, budou opraveny přejzky, aby do zdi nezatékalo, a poté bude předána Mirovému klubu.

Dok. č. 17 – Článek o Lennonově zdi.

Známá zeď na Kampě bude opět vyzdobena svým symbolem John Lennon se vrací...

PRAHA - První květiny a obrysy obličejů Johna Lennona se včera objevily na čerstvě omítkové zdi velvyslanectví řádu maltézských rytířů na Velkopřevorském náměstí v Praze 1.

U Lennonovy zdi se včera vyřádila mládež všech barev pleti

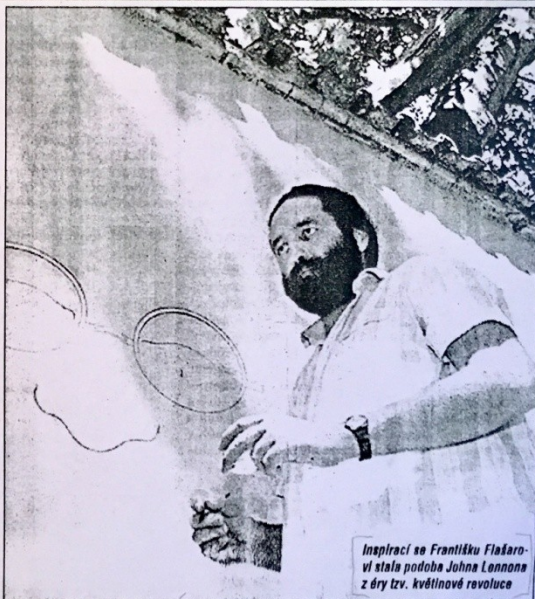
Foto Binet - Martha Njál

Aleš Faix

Zatímco autorem portrétu je akademický malíř František Flašar, na květinové výzdobě se podílely desítky turistů a členů Mírového výboru Johna Lennona, kteří kolektivně nabídlí barvy k volnému použití.

Pětačtyřicetiletý malíř Flašar se Blesku svěřil, že používá ekologické, vodou ředitelné barvy a nemá-li po ruce vodu, tak si vypomůže i pizeňskou dvanáctkou. Ještě za starého režimu zanechal na zdi jen krátký osobní vzkaz, tentokrát ale jde o velký portrét, na kterém hodlá pracovat ještě několik dnů. Budou-li přátelé naléhat, připojí k němu i svou značku.

Na místě, které v 80. letech proslulo nenásilnými demonstracemi za svobodu, byly ještě donedávna nápisy bez ladu a skladu. Pietní místo vyznačující Johna Lennona už nepůsobilo příliš vábně, a tak velvyslanectví řádu maltézských rytířů v Praze se rozhodlo celou zeď opravit s tím, že v souladu se stavebním povolením na ní budou obnoveny Lennonův portrét a mírové symboly. Vítání

Inspiraci na Františku Flašarovi stala podoba Johna Lennona z dry tzv. květinové revoluce

Migly Bleedw + graffiti

a těch, kteří by Lennonův památník chtěli zneužít k rasistické či jiné protidemokratické agitaci. Včera odhodlaně isme tu

kromě malujících zastihli i písničkáře Pepu Nose, který s kytarou zpíval evergreeny Beatles. Šéfka Mírového výboru Johna Lennona Bára

Kašparová na akci dorazila svým pomalovaným trabantem a k malování na zdi vyběhla i služba konající policie. Ktěl a dluh odměl

Dok. č. 18 – Článek o Lennonově zdi.

Lidé kreslí při happeningu na Velkopřevorském náměstí na Lennonovu zeď
FOTO: MAFA - IVAN RIGEL

Na opravenou Lennonovu zeď začali lidé znovu psát

Malá Strana - Všemi barvami hýlí po včerejším happeningu Lennonova zeď na Velkopřevorském náměstí, někdejší symbol touhy po svobodě a lásky a protestu proti totalitnímu režimu. Zeď nechal opravit suverénní řád maltézských rytířů, jenž je jejím majitelem, kvůli tomu, že opadávající omítka narušovala zdivo. Zároveň s odstraněním původní omítky vyvstal problém, jak neporušenou zeď ochránit proti sprejům a jestli i v budoucnu nechat její výzdobě volný průběh. Původní představa Mírového klubu Johna Lennona, že novou omítku vyzdobí Lennonovým portrétem malíř a grafik František Flašar a lidé domalují pouze květiny, vzala včera rychle zasně.

Všude, kam lidé dosáhli, přičemž někteří stáli i na kovcích na vodu, vznikaly nejrůznější obrázky a slovní vzkazy. Některé z nich, například kresba žluté ponorky či mrože, se přímo vztahují k textům písní Beatles, jiné jsou výhradně slovním poselstvím tragicky zesnulému Lennonovi, který v srdcích pisatelů zůstává stále živý. "Johne, doufáme, že se tam máš líp," stojí například na jednom z čerstvých nápisů, přičemž většina je jich v angličtině.

"Přinesli jsme si z domova vlastní tempery. Nechtěli jsme se smířit s představou, že někdo rozhodne o tom, jak to tu má v budoucnu vypadat. Chtěli jsme si to udělat po svém - zeď patří mladým lidem, Johnovi,

Beatles, je prostě naše. Ale chvíli to trvalo, než se někdo odhodlal napsat první nápis," řekla dvaadvacetiletá studentka Martina Václavková. Řád maltézských rytířů totiž nedávno jednal s klubem Johna Lennona o tom, že na zdi bude pověšena cedule s textem v několika jazykových verzích, upozorňující, aby se na omítku napříště malovaly pouze květiny. Ta tam však zatím nevisí a při happeningu nikdo výtvořů mladých lidí nekorigoval.

"Myslel jsem, že by se na zeď měla malovat spíš drobnější kvítka, ale hlavní je, že tradice zdi dál žije. Teď už všechno záleží jen na vkusu a citu lidí," vyjádřil se Flašar, jehož portrét Lennona zůstal zatím nedokončený, ačkoliv měl být do happeningu hotov. "Dodělám ho ještě tento týden. Zdrželo mě přestříkání sprejů, a když jsem začal malovat, stále se mě vypyřádali zahraniční turisté, co s ní bude, že ji mají uváděnou v bedkách jako raritu. Musel jsem jim to vysvětlit, jen v sobotu se tu zastavilo dvě stě padesát lidí," dodal Flašar, proč dosud není dominantnou zdi tvář Johna Lennona, která má být jeho dílem. Ta už není ani na takzvaném Lennonově pomníčku, kde lidé v den výročí Lennonova tragického úmrtí rozžijí svíčky. Nyní je nahrazena faksimilním podpisu patrně nejslavnějšího člena skupiny Beatles.

Mladí lidé se netajili tím, že by na zeď psali svá poselství i v případě, že by to nyní někdo zakázal podobně jako za minulého režimu, kdy spontánní shromáždění lidí tu často rozháněla policie. "Kdyby to nešlo při happeningu, přišli bychom sem za týden. Nikdy bychom se nesmířili s tím, že si někdo uzurpuje právo na Beatles," vyjádřila pocity mladých lidí Václavková.

Za spontánní výzdobu zdi se již před časem přimlouvala zpěvačka Jana Koubková a nyní se k ní přidali i někteří architekti. "Je to poutní místo a měl by mu zůstat esprit spontánnosti. Jakmile tomu někdo dá oficiální polohu, lidé to buď budou respektovat a dívat se na to s úctou, nebo to začnou ignorovat, popřípadě ničit. Nikdy to už ale nebude jejich," stavi se na stranu mladých lidí architekt Jan Fišer. "Když něco autenticky vzniká, má to úplně jinou dimenzi, než když někdo něco narychlo vytvoří. To pak nemůže být jiné než povrchní," míní spoluator Tančického domu Vlado Milunič. Ani klub Za starou Prahu proti malování na někdejší zeď nářků nic nenamítá. "Nikdy nám to nevadilo. Naopak, právě tou spontaneitou byla zeď zajímavá. Lidé se sem tak jako tak zase vrátí a budou malovat, ať to někdo chce, nebo nechce," dodala místopředsedkyně klubu Kateřina Bečková.

MARTINA KLAPALOVÁ

Dok. č. 19 – Článek o Lennonově zdi.

Mladí lidé zapalují svíčky při vzpomínce na Johna Lennona u zdi na Velkopřevorském náměstí
FOTO: MAFA - IVAN RIGEL

Lennonova zed' opět ožila, ale jinak než v minulosti

M a l á S t r a n a (k l a) - Když nemáš koho milovat, tak si ho vy-myslí. Text jednoho z mnoha nápisů, které od letoška zdobí oprave-nou a nově pomalovanou Lennonovu zed' na Velkopřevorském ná-městí. Asi tři stovky mladých lidí, kteří si tam večera večer tradičně přišli připomenout výroční den tragického úmrtí Johna Lennona, si ani vymýšlet nemusí. Vědí, proč nezapomínají osmého prosince u jeho symbolického pomníčku zapálit svíčky lásky a nenásilí.

"Lennon je symbol něčeho víc, než jsou písničky Beatles - je to symbol svobody v nás," připomněla Bára Kašparová z Mírového klubu Johna Lennona. Včerejší happening se poprvé obešel bez měkkého zvuku akustických kytar a spontánního popěvování hlouč-ků mladých lidí. O hudební část se postarala elektricky ozvučená re-vivalová kapela, pro jejíž aparaturu byly postaveny stany s modrobí-lými pruhy. "Dřív to tu bývalo lepší. Organizovat spontánnost je ne-smysl," myslí si dvacetiletá Magda Lachmanová a stranou od repro-beden zapaluje na zemi svíčku za Lennona. Odněkud z nitra davu se vynoří dlouhovlasá dívka s tamburínou a nenechá se odradit pozva-nými muzikanty: "Úplně mě to zaskočilo, že je to tu ozvučené. Při-pomíná to festival, dřív to bylo osobnější, ale nakonec proč ne," za-myslí se. O kousek dál hlouček mladých lidí tancuje, v hlasité hudbě by slova stejně zanikla. "Mě se neptejte, jak se mi to líbí. Zeptejte se těch, co sem chodí pravidelně. Určitě je poznáte, to jsou ti, kteří nej-víc podupávají," zareagovala triadvacetiletá Markéta. "Někomu se ty cirkusové stany líbí, někomu ne. Ale změna je život," dodala Bára Kašparová. Ze všeho nejdůležitější je podle ní to, že v posledních le-tech se u Lennonovy zdi lidé mohou projevovat svobodně a bez stra-chu, že policie shromáždění rozežene.

ZEĎ JOHNA LENNONA

První nápis se na pomyslném pomníčku, ve zdi kolem Maltézské zahrady, na malostranském Velkopřevorském náměstí, objevil již několik dnů po Johnově tragické smrti. Zněl: "Za Johna Winstona Lennona, 9. 10. 1940 - 8. 12. 1980". Byla k němu připojena Johnova fotografie. Do druhého dne však nápis i s fotografií zmizel pod nánošem neidentifikovatelné barvy. Tak se začala historie zdi Johna Lennona. Pomníček byl střídavě obnovován a kýmisi dalším opět ničen. Začaly však přibývat citáty z Johnových písní, toužící po svobodě a míru a hesla vyjadřující protest totalitnímu režimu.

V následujících letech se na výročí Johnovy smrti scházely u zdi stovky lidí. Meetingy, které se začaly měnit v politické demonstrace, byly noční můrou StB, která se je snažila všemožně překazit. Tak tomu bylo až do roku 1988, kdy se ÚV SSM rozhodl ve spolupráci s StB akci zlegalizovat a uspořádat u zdi ozvučený koncert: "Vzpomínka na Johna Lennona" v naději, že tím akce ztratí na atraktivitě pro "rozvratné živly". V ten samý večer uspořádal SSM v Paláci kultury vzpomínkový koncert pod názvem: "Dejte šanci míru". Jako pojistku navíc, uvedla ČST film "Perný den". Toto úsilí mělo za cíl masy lidí rozříšit do několika skupin, aby večer proběhl v poklidu. Na Kampu se přesto dostavily stovky Johnových fanoušků, kteří byli svědky přečtení zakládající listiny Mírového klubu Johna Lennona, jeho zakladatelem, panem Otou Veverkou.

❶ rok později, po "Sametové revoluci", bylo prosincové setkání v mnohém jiné, protože najednou nikdo nic nezakazoval, lidé ještě ze zvyku rozpačitě očekávali

problémy, a nemohli uvěřit, že tolik vytoužená svoboda už je tu.

S příchodem demokracie však pro leckoho zeď ztratila na významu. Začala pomalu chátrat a stala se objektem zájmu sprayerů z celé Prahy, jejichž dílka neměla s původní myšlenkou nic společného.

V roce 1993, kdy už z Johnova portrétu nezbyvalo téměř nic, se Mírový klub Johna Lennona, pod vedením Bary Drastikové - Kašparové, rozhodl uspořádat akci na záchranu zdi. Tu se bohužel nepodařilo řádně zorganizovat a rekonstrukce neproběhla. Zeď chátrala dál, až do jara roku 1998, kdy už nebylo možné její stav ignorovat. Majitel, Suverénní řád Maltézských rytířů, začal uvažovat o jejím dalším osudu.

Maltézští rytíři v zásadě neměli nic proti tomu, aby se na opravenou zeď dále malovalo. Objevily se však protesty Památkové péče a Sdružení občanů přátel Malé Strany a Hradčan. Bylo předloženo hned několik variant řešení. Nejradikálnější byla varianta uvažující o úplném zbourání zdi. Další možností bylo umístění pamětní desky Johna Lennona a zákaz dalšího malování, který by se ale jistě nedodržel, nebo postavení jakéhosi velkého billboardu před zeď. Ten by bylo možné měnit a aktualizovat. Mírový klub i Rytíři, nejvíce usilovali o variantu nejjednodušší, a tou bylo opětovné obnovení zdi, s jejími nápisy a Johnovým portrétem. Nakonec zvítězila. Zásluhu na tom má zejména ředitel správy majetku Maltézských rytířů, pan Jaroslav Patka a předsedkyně Mírového klubu Johna Lennona, Bára Kašparová, která se zavázala

předložit památkářům návrh nového portrétu, jenž bude součástí stavebního povolení.

Původně se pro vytvoření Johnovy podobizny uvažovalo o jakémsi sprayerovi ze SRN, který požadoval honorář dvacet tisíc marek a deset dní pobytu v Praze zdarma. Nakonec Mírový klub oslovil akademického malíře, pana Františka Flašara, který projekt vypracoval. Požadoval však, aby na zdi, kromě Johnova portrétu, byly jen samé květiny a žádné nápisy. Mírový klub měl také v plánu, každý nápis, který by se případně objevil, okamžitě smazat. Tento projekt byl schválen a město stavební povolení vydalo.

Řád Maltézských rytířů nechal zeď na své náklady v červnu 1998 opravit a zajistil lešení a barvy potřebné k jejímu obnovení. Den poté, co zářila novotou, přilákala partu sprayerů, kteří neodolali a celou ji počmárali. Bylo tedy nutné obílit ji znovu. Novou omítku již střežila bezpečnostní agentura, najatá Maltézskými rytíři. Tak se mohl uskutečnit happening na znovuobnovení zdi Johna Lennona, pořádaný Mírovým klubem ve spolupráci s Radiem Kiss, Jirkou Svátkem a jeho pořadem Beatlemánie.

20. července 1998, se před čtmi hodinou ke zdi nahmuly davy převážně mladých lidí, vyzbrojených štěci, popř. i vlastními barvami. Byl to jeden z nejhezčích letních dnů, vhodný k polehávání u vody a na štěstí také k dobrému zasychání barev. Každý chtěl na zdi zanechat ten "svůj" vzkaz. Zákaz vytváření nápisů se nikomu nelíbil, všichni měli pocit jakési diktatury. I přesto trvalo velmi dlouho, než se jej někdo odvážil porušit. Ve chvíli, kdy se tak stalo, bylo rozhodnuto. "Nikdo nám nebude poroučet, co

Zeď Johna Lennona 1. strana

Dok. č. 21 – Článek o Lennonově zdi.

ZED' JOHNA LENNONA

smíme a co ne, zed' je naše". Během odpoledne se na zdi objevily desítky nápisů, včetně různých beatlesymbolů typu žluté ponorky, mrože apod. K happeningu se připojilo i mnoho zahraničních turistů, pro které to byl jistě nevšední zážitek. Turisté v podstatě také zavinili to, že Johnův portrét nebyl hotov ve stanoveném termínu. Stojíce před bílou zdi, lemovanou lešením, se až příliš často dotazovali pana Flašara, kde že je ta průvodcem doporučovaná barevná atrakce, a tím jej zdržovali od práce. Většinu účastníků happeningu ale nedokončený portrét spíše fascinoval, protože mohli být přítomni a vidět, jak se pomaličku Johnova tvář objevuje na bílé omítce. Atmosféru pomáhal dotvořit i místopředseda Mírového klubu, Pepa Nos, se svými svéráznými písničkami. Nechyběla samozřejmě ani Bára Kašparová se svým řádně vyzdobeným hippie Trabantem. Sice ji mrzelo, že na zdi nejsou jen květiny, protože květinou lze prý vyjádřit vše, ale pak i ona uznala, že nápisy by se tu stejně dřív či později objevily, a že nemá cenu něco zakazovat, protože to už tady jednou bylo a stačilo to. I pan Flašar nakonec asi dospěl ke stejnému závěru.

S blížícím se večerem, se happening proměnil v cosi velice podobného prosincovým vzpomínkovým akcím. Svě umění přijela předvést skupina The Boom z Ústí nad Labem, která se tak poprvé ukázala pražským fanouškům The Beatles. Dokázala, že může naprosto suverénně konkurovat známým pražským revivalům. To se ostatně potvrdilo i později na Opatově. Kolem 22. hodiny se účastníci happeningu začali rozcházet do horké letní noci s úžasným pocitem, že zed' je opět tak krásná jako dřív, a že pro to sami mohli něco udělat.

Bára Kašparová všechny poprosila, aby se chodili ke zdi dívat a kontrolovat, zda se na ní neobjevují nějaké nežádoucí výtvary sprayerů, kterým je celá Praha malá a rádi ničí, na co přijdou.

8. prosince 1998 se konal netradičně tradiční vzpomínkový večer na Johna. Netradiční v tom, že celá akce byla organizovanější než v minulých letech a prostor před zdi byl ozvučen a nasvícen několika reflektory, aby vynikl Johnův portrét. Organizaci si vzal na starost Richard Markuzy, lídr skupiny Professor John Lennon revival band a Jirka Svátek, z Radia Kiss.

Jako první vystoupila divčí skupina Gappa, známá z opatovských setkání, kterou vystřídali právě Professori. Výkony byly perfektní, i přesto, že teplota se pohybovala hluboko pod bodem mrazu. Gappičky měly tak zmrzlé ruce, že se samy divily, že jim nepfmrzly prsty ke strunám. Professori hráli téměř do 21. hodiny a v tom mrazu - klobouk dolů. Podívat se a říci pár vět přišel i pan Flašar s Bárou Kašparovou.

Na závěr si všichni společně zazpívali Johnovu Happy Christmas a Give Peace a Chance. Obrovský sbor několika stovek hlasů, musel být jistě slyšet hodně daleko.

Z řad přihlížejících se ozývaly i takové názory, že organizovanost akce a ozvučení kytar, ubírají vzpomínce na spontánnosti. Faktem však zůstává, že po skončení oficiální, ozvučené části večera, kdy se happening proměnil na tradiční hloučky s kytarami v akustické podobě, se většina přihlížejících rozešla a zůstali opravdu jen ti skalní. To svědčí o

Zed' Johna Lennona 2. strana

tom, že stereotyp není vždy vhodným řešením a změna je život. Kolem 23. hodiny, už u zdi postávalo jen několik na kost promrzlých Johnových fanoušků. Stovky plápolajících svíček ozařovaly Johnův "pomníček" i portrét. Happening se vydařil, i když proběhl jinak než v předchozích letech a zúčastnění na něj jistě hned tak nezapomenou.

Závěrem ještě velké poděkování všem, kteří se v roce 1998 zasloužili o záchranu i o výzdobu "Johnova památníčku" v Praze, protože přijít o něj, by byla velká škoda. Dokud tu bude, snad si alespoň pár lidí uvědomí, proč tu je, a co nám chtěl John všem říci.

Výzva k hlídání zdi je stále aktuální, protože právě v poslední době se na ní začaly objevovat obávané nežádoucí kresbičky, sice v malém množství, ale zato nebezpečně blízko dominantnímu Johnovu portrétu.

~ Jana Čurdová

AKTA LENNON

John Lennon, vůdčí osobnost skupiny Beatles, byl za svého života pro své levicové a nekonformní smýšlení sledován FBI. Po smrti o něj americká policie ztratila zájem. Lennonovo jméno se však objevilo ve spisech československé Státní bezpečnosti. Proslulá vzpomínková setkání k výročí jeho smrti v Praze na Kampě se ale policii dostat pod kontrolu nikdy nepodařilo.

FOTO: LUDOMÍR KOTEK

Text:
VLADIMÍR ŠEVELA

ustojník Státní bezpečnosti se tajemně usmíval: "Budete překvapeni, co jsme vám nachystali." řekl disidenovi a pozdějšímu zakladateli Mirového klubu Johna Lennona Otakaru Veverkovi, kterého právě propouštěli po krátkém zadržení. Překvapení mělo přijít za pár dní. 8. prosince 1988. 1987

Toto datum bylo i výročí Lennonovy násilné smrti, kdy se v Praze na Kampě scházeli

mladí lidé, aby u zpěvákovy symbolického hrobu zapálili svíčky a zazpívali si písně Beatles.

dyž tiskové agentury 8. prosince 1980 vypustily do světa zprávu, že před svým bytem v New Yorku byl pomateným fanouškem zastřelen John Winston Lennon, vyšli v mnoha městech světa do ulic jeho příznivci a drželi za svůj křídlo spontánní vigilie. Stalo se tak i v Praze, kde v polovině prosince byl oblouk ve zdi na malostranském Velkopřevorském náměstí změněn v pomník s nápisem: "Za Johna

Winstona Lennona, 9. 10. 1940 - 8. 12. 1980." Druhý den ráno byl nápis kýmsi přemalován barvou a Lennonova fotografie stržena. V dalších týdnech a měsících kdosi symbolický hrob střídavě obnovoval a někdo jiný znovu ničil, přičemž na zdi nad ním se začaly objevovat nejrůznější citace z Lennonových písní, ale i zoufalé výkřiky jeho fanoušků: "Vy máte Lenina, neberte nám Lennona!"

V den prvního výročí zpěvákovy smrti se na Kampě sešlo už několik stovek mladých lidí. Informace o mítinku se podle pamětníků rozšířo-

valy sdělením na pivních táčcích malostranských hospod. Obavy z represí, jak se ukázalo hlavně v pozdějších letech, byly oprávněné. V roce 1982 až 1984 setkání rozehnala bezpečnost. Nesmělá volání po svobodě, která se při shromážděních ozývala, a pokusy o manifestaci přivodily do centra města, komunistická tajná policie s důmyslností sobě vlastní pokládala za projev alkoholového opojení. Svědčí o tom i zavírání hospod na Kampě v den výročí, které se nenapodobitelným způsobem zdůvodňuje v jednom spise StB: "Preventivně rozkladnými opatřeními předjet a za-

FOTO: MAFKA - MARTIN SALAJKA

bránit tzv. aktivním lennonovcům využít podnapilosti osob k protispoločensky orientovaným pochodům vnitřní části Prahy... formou využití možnosti provedení sanitárního dne v restauračním zařízení na Kampě... kde se postupně mládež přivádí do podnapilého stavu, pod jehož vlivem se dopouští verbální činnosti."

Lennon byl mladými uctíván nejen jako hudební idol, ale také pro svou občanskou angažovanost a nekonformnost. "Fascinovalo mě, jak nekonvenčně prosazoval, aby vztahy mezi lidmi byly lepší," vyznává se Otaakar Veverka. Jako příklad uvádí tiskovou konferenci, při které Lennon a jeho manželka Yoko Ono odpovídali novinářům z postele svého hotelového pokoje.

Jejich slogan "Make Love, Not War" se objevil i na "zdi nářků" na Kampě. Ta byla neustále přetírána šedou nebo zelenou barvou. "Aspoň jsme mohli aktualizovat naše nápisy, jinak by tam nebylo žádné místo," podotýká Veverka.

Setkání v příchých letech přerostla v politické demonstrace. Několik stovek lidí skandujících "My chceme svobodu! My chceme mír" a zpívajících písně Karla Kryla pochodovalo v roce 1985 městem před zraky konsternovaných a míčky přihlížejících Pražanů až na Hrad, kde chtěli odevzdat prohlášení proti rozmisťování jaderných raket "na obou stranách Evropy". Policie je tam sice zastavila, ale kupodivu ne-

chala demonstranty v klidu rozjet. Byla to největší "protistátní" demonstrace od srpnové v roce 1970.

"Řada lidí chodila na Kampu jen kvůli Lennonovi, ale já stejně jako mnozí další jsme to vnímali jako politickou záležitost," vzpomíná signatářka Charty 77 a dnes poslankyně za ODS Hana Marvanová. "To ukazovaly i mnohé nápisy na zdi nářků. Člověk tam šel v naději, že uslyší, co jinde ne, stejně jako třeba na koncertech folkařů."

Po rozeznání "lennoníady" v roce 1987 si i Státní bezpečnost povšimla, že zásahy se stávají vědeckým tématem pro zahraniční novináře. Vypracovala proto velký plán, který měl z Johna Lennona udělat oficiálně oslavovanou osobnost.

"V období výročí úmrtí Lennona zorganizovat v prostoru Kámpy mírovou manifestaci a tuto kontrarozvědně ochraňovat," zní první návrh v tajných aktech z roku 1987. Do Paláce kultury byl naplánován koncert "pod ideovým heslem Dejte šanci míru" a tisku i rozhlasu bylo doporučeno, aby věnovaly své prostoru tvorbě Johna Lennona a Beatles. Dále se uvádí, že do republiky je třeba pozvat Yoko Ono, která by měla při besedách s mládeží "přiblížit život, dílo a vyvíjenou mírovou činnost" svého manžela.

Osmého prosince 1988 položili v režii StB vybraní zástupci Socialistického svazu mládeže ke zdi nářků květiny a pronesli zdravici adresovanou Yoko Ono. Velkopřevorské náměstí bylo ozvučeno a hold Lennonovi bylo povoleno vzdát i několika folkovým písničkářům. Zároveň se ale splnily obavy tajné policie a na Kampu dorazily i stovky "nepřátelských osob". Otaakar Veverka předešel ustavující prohlášení Mírového klubu Johna Lennona, za jehož čestné členy prohlásil mimo jiné i Jana Palacha a Pavla Wonku.

"Po tom, co nám estébáci slibovali nějaké překvapení, rozhodl jsem se nezahálet, a tak jsme s přáteli vymysleli klub, který by podporoval nezávislou kulturu," říká Veverka. Policie ale ještě před jeho projevem stačila odpojit mikrofon a svazáci sbalili aparaturu. Po jejich odchodu setkání probíhalo klidněji než v minulých letech, protože policie zpozřadala sice přihlížela, ale nezasahovala.

V televizi zatím běžel film s Beatles Perný den, který podle plánu StB měl odvést větší dav od návštěvy Kámpy. Bezpečnost počítala s tím, že mládež "využije této možnosti k pořízení magnetofonových nahrávek a z tohoto důvodu setrvá ve svých bydlíštích a dá přednost poslechu originálních skladeb před imitovaním produkci na Kampě". Za rok bylo už všechno jinak a až do roku 1991 probíhala na Kampě setkání a koncerty jako akce Mírového klubu Johna Lennona. Letošní koncert bude už počtvrté pod střechem, tentokrát v Branickém divadle.

"Organizovanost atmosféře uškodila. Kampa by měla zůstat místem, kde se lidé 8. prosince setkávají spontánně," říká současná předsedkyně klubu Barbora Drastíková.

FOTO: MAFKA - JIRI TUREK

STRANA 16

Dok. č. 24 – Článek o Lennonově zdi.

Proslulé Lennonově

zdi na Kampě hrozí tragická rána. Řád maltézských rytířů, který je vlastníkem Velkopřevorského paláce s Maltézskou zahradou, jež je ohraničena právě Lennonovou zdí, totiž uvažuje o jejím zbourání. K demolici zdi by mělo dojít v rámci rekonstrukce a maltézští rytíři počítají s tím, že zeď s portrétem Johna Lennona, texty písniček Beatles a mírovými slogany bude opět čistě omítnuta a jakýmkoliv dalším »sprejerským« počinům bude učiněna přítrž za pomoci policie. »Opravenou zeď bez kreseb si přálo také Sdružení občanů a přátel Malé Strany a Hradčan,« řekl ředitel Správy majetku maltézských rytířů Jaroslav Patka. Proti tomu však ostře protestuje Mírový klub Johna Lennona, který poukazuje na to, že by mohla vzniknout podobná situace, jaká byla za dřívějšího režimu, kdy byla zeď ostře sledována policií. Rytíři proto klub navrhli, aby si právo na pokračování tradice vymohli na státních orgánech a památkářích. moh

Snímek: VP — Řihová

Lennonova zeď dostane novou omítku

Malá Strana (men) - Lennonova zeď na Velkopřevorském náměstí zřejmě zůstane i nadále místem, kam si chodí lidé připomínat myšlenky nenásilí, svobody a lásky. Před týdnem ještě vše nasvědčovalo tomu, že polorozpadlé Lennonovy portréty navždy překryje nová omítka, na kterou už nebude možné malovat. V pondělí však dospěli zástupci suverénního řádu maltézských rytířů k dohodě s Pražským ústavem památkové péče.

"Necháme udělat novou omítku. Bára Kašparová z Mírového klubu Johna Lennona však v pátek předložila návrh nového výtvarného zpracování zdi, který přiložíme ke stavebnímu povolení. Poté, co se k němu památkáři vyjádří, povolí s největší jistotou na zeď znovu malovat," řekl ředitel správy majetku maltézských rytířů Jaroslav Patka.

Ředitel Patka chce Lennonovu zeď pronajmout Mírovému klubu

za symbolickou částku jedné koruny za rok. Po opravě se maltézští rytíři také zavázali poskytnout lešení pro obnovu kreseb.

Návrh nové Lennonovy zdi vypracoval pro Mírový klub akademický malíř František Flašar. Opravená zeď tak bude Velkopřevorské náměstí zdobit již počátkem léta. "Až bude zeď opět v pořádku, uspořádáme happening, při němž ji lidé opět dotvoří," sdělila předsedkyně Mírového klubu Bára Kašparová.